

תוכנית מוסמך בבריאות הציבור

יעד ומטרות התוכנית
אוכלוסיית היעד בשני מסלולי התוכנית
מבט על

תנאי הקבלה לתוכנית במסלול מחקרי או קליני

- א. תנאי הקבלה
- ב. תנאי קבלה למעוניינים במגמה במנהל רפואי
- ג. תנאי קבלה לסטודנטים במצבים חריגים
- ד. תנאי הקבלה למועמדים אחרים
- ה. תהליך הקבלה
- ו. יצירת קשר

פירוט תוכנית הלימודים במסלול מחקרי

פירוט תוכנית הלימודים המשולבת MD-MPH במסלול מחקרי ובמסלול מחקרי עם מגמה במינהל רפואי

פירוט תוכנית הלימודים במסלול קליני

רשימת קורסי בחירה במסלול מחקרי וקליני

1. תוכנית התמחות בבריאות האם והילד
  2. תוכנית התמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת
  3. תוכנית התמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות
  4. תוכנית התמחות בבריאות הסביבה
  5. תוכנית התמחות במסלול קליני באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות
  6. מגמה בניהול מערכות בריאות
- 6.1 מגמה בניהול מערכות בריאות במסלול ללא תיזה
- 6.2 מגמה בניהול מערכות בריאות במסלול עם תיזה

תקנון התוכנית לתואר מוסמך בבריאות הציבור

תקנון בחינות

נוהל עבודת גמר

מסלול משולב ל- PH.D.

פרשיות הוראה - קורסי חובה

- שם הקורס: ביוסטטיסטיקה I - בסיסית – 48321006
- שם הקורס: מבוא לסוציולוגיה של הבריאות – 48321001
- שם הקורס: מערכות הבריאות בישראל – 48321008
- שם הקורס: מבוא לכלכלת בריאות – 48321003
- שם הקורס: מבוא לבריאות הציבור – 48321004
- שם הקורס: קריאה מונחית – 48321002
- שם הקורס: סמינר באפידמיולוגיה יישומית - 48323003
- שם הקורס: סדנא באפידמיולוגיה יישומית - 48323002

פרשיות הוראה - קורסי בחירה

- שם הקורס: ניהול סיכונים ברפואה – 48322002
- שם הקורס: רפואת שיניים ציבורית ברפורמה – 48322004

פרשיות הוראה - קורסי התמחות בריאות האם והילד

- שם הקורס: מחלות זיהומיות וחיסונים - סוגיות נבחרות – 48324001
- שם הקורס: הילד והחברה - שירותים חברתיים ותחיקה - 48324002
- שם הקורס: רפואה מונעת לאם ולילד בישראל – 48324003
- שם הקורס: גנטיקה קלינית - שירות ומחקר – 48324005
- שם הקורס: רפואת המתבגר – 48324006
- שם הקורס: התפתחות הילד-פיזית, פסיכומטורית, חושית, חברתית ונפשית-48324007
- שם הקורס: מחלות כרוניות בילדים – 48324008

פרשיות הוראה - קורסי התמחות קידום בריאות ורפואה מונעת

- שם הקורס: מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית – 48326005
- שם הקורס: תוכנית התערבות בקהילה – 48326004
- שם הקורס: התמכרויות במילניום החדש – 48322009
- שם הקורס: קידום בריאות האישה – 48326006

פרשיות הוראה - קורסי התמחות מניעה ובקרה של מחלות זיהומיות

- שם הקורס: מחלות אנדמיות ומחלות חדשות – 48325003
- שם הקורס: מחלות אפידמיות ורפואת מטיילים – 48325002
- שם הקורס: זיהומים נרכשים בבית חולים – 48325004
- שם הקורס: שחפת, איידס ומחלות מין - 48325006

פרשיות הוראה - קורסי התמחות בריאות הסביבה

- שם הקורס: תברואת המים והשפכים – 48329001
- שם הקורס: אבטחת מזון מפני זיהום – 48325005
- שם הקורס: איכות אוויר ובריאות האוכלוסייה – 48329002

פרשיות הוראה - קורסי התמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות

- שם הקורס: קרדיולוגיה מונעת ומחלות כרוניות בעידן המודרני - 48327003
- שם הקורס: תזונה בבריאות וחולי – 48321007
- שם הקורס: אפידמיולוגיה תזונתית של ילדים – 48324004

תקנון כתיבת והגשת עבודת גמר (תיזה) (48329989+48329990)

תוכנית מוסמך בבריאות הציבור

יעד ומטרות התוכנית

תוכנית הלימודים מוסמך בבריאות הציבור נועדה להקנות לבוגרים במקצועות הרפואיים והפרה-רפואיים השונים, מיומנויות וחשיבה שיאפשרו להם לתרום לקידום הבריאות של האוכלוסייה. התוכנית שואפת לאפשר לתלמידים אשר יבחרו במסלולים המוצעים:

1. להעמיק ולהעשיר את הידע בתחומים ספציפיים בבריאות הציבור ובשירותים קהילתיים על מנת להעלות את רמת השרות המקצועי הניתן במרפאות הקהילתיות.

2. להכין בוגרי התוכנית בעלי תואר MD למבחני ההתמחות בבריאות הציבור ברמת הידע הנדרש ע"י המועצה מדעית של ההסתדרות הרפואית בישראל, ובעלי תואר DMD, למבחני ההתמחות ברפואת שיניים ציבורית ברמת הידע הנדרש ע"י הסתדרות רופאי השיניים בישראל.

3. להקנות לבעלי תואר DVM, מהנדסי מים, תברואה וסביבה, בוגרי סיעוד, מנהל וכלכלה, תזונה, פיזיותרפיה, חינוך גופני ועבודה סוציאלית, מיומנויות למחקר קליני וקהילתי, לקידום בריאות ומניעת תחלואה.

4. לאבחן מצבי בריאות בקהילה, לאתר ולאפיין מוקדים עם סיכון יתר.

5. לאתר ולזהות גורמים חברתיים, שלטוניים, כלכליים וסביבתיים בעלי השלכה על מצב הבריאות ועל ההתנהגות הבריאותית של אוכלוסייה נתונה.

6. ליזום, לתכנן ולבצע תוכניות התערבות לקידום בריאות בקהילה ומחקרים בתחומי האפידמיולוגיה ושירותי הבריאות. ליזום ולתכנן הערכת תוכניות אלה, תוך הסתמכות ביקורתית על ממצאי מחקרים.
7. להכיר מערכות הבריאות בישראל ודרך הפעלתן בקהילה ולהעריך פעילותם של שירותי הבריאות ברמה המקומית, האזורית, הארצית או הבינלאומית.

8. לרכוש מיומנויות ושליטה בתכנון מחקרים בעיבוד וניתוח של נתונים, כתיבה והצגת דו"חות מדעיים, בתחום הבריאות.

אוכלוסיית היעד בשני מסלולי התוכנית

התוכנית מיועדת לרופאים ועובדים בכירים במקצועות הבריאות הפרה-רפואיים, המעוניינים להתמחות בנושאים שונים בבריאות הציבור, ברמה של תואר שני. עבור אלה שאינם מעוניינים להתמחות בנושאים מתודולוגיים, התוכנית תציע העמקת ההשכלה בבריאות הציבור תוך התמחות בנושאים ספציפיים לפי בחירה ועניין מקצועי, ותקנה כלים למחקר קהילתי וקליני יישומי.

קהל היעד לתוכנית מורכב ממספר אוכלוסיות בעלי תואר ראשון לפחות, כמפורט להלן:

1. עובדים בתחומים שונים של מערכת הבריאות:

א. רופאים, רופאים וטרינרים, רופאי שיניים.

ב. אחיות, פיזיותרפיסטים, רוקחים, בוגרי מדעי החיים או מדעי הרפואה המעבדתית, בוגרי רפואת חירום, בעלי תואר ראשון בתזונה, בריאות והנדסת הסביבה, ובעלי מקצועות בריאות ומדעי החיים מתחומים נוספים.

ג. אנשי מנהל רפואי ועובדים סוציאליים.

2. בעלי תואר ראשון לפחות, בכל שטח אקדמי אחר, המעוניינים להעמיק את הידע בבריאות הציבור.

מבט על

תוכנית זו מציעה תואר מוסמך בבריאות הציבור בשני מסלולים: במסלול מחקרי (עם תיזה) ובמסלול קליני (עם פרוייקט). בכל אחד משני המסלולים מתוכננים לימודים ל-4 סמסטרים, במשך שנתיים, ליומיים בשבוע או ל-6 סמסטרים, במשך שלוש שנים, ליום אחד בשבוע.

התוכנית תאפשר השתלמות במספר נושאים בבריאות הציבור והם:

בריאות האם והילד; קידום בריאות ורפואה מונעת; מניעה ובקרה של מחלות זיהומיות; בריאות העובד והסביבה; אפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות.

תתאפשר לתלמידים גישה למספר רב של מרפאות ושירותי בריאות קהילתיים ובכך יועמדו לרשות התלמידים מגוון של "מעבדות", אשר יעשירו את היצע של הנושאים לבחירה לתיזה או להתנסות מחקרית.

לטובת התלמידים המעוניינים ברכישת ידע בסיסי **במנהל רפואי**, במסגרת לימודיהם לתואר שני בבריאות הציבור, נפתחה מגמה מיוחדת, בשיתוף פעולה עם המחלקה לניהול מערכות בריאות. התלמידים יוכלו לבחור במגמה זו במסגרת לימודיהם במסלול הקליני או המחקרי.

החל משנה"ל תשס"ו נפתח **המסלול המשולב MD-MPH** המאפשר לתלמידי רפואה, לאחר סיום שנה ד', ללמוד במקביל ללימודי הרפואה גם את הלימודים לתואר מוסמך בבריאות הציבור. בסיום הלימודים יוענק להם תואר MPH בנוסף לתואר MD.

המסלול המחקרי: מסלול זה מאפשר לימודים לתואר שני בבריאות הציבור עם עבודת גמר (תיזה). המסלול יקנה את הכלים המתודולוגיים הדרושים למחקר תוך הדגשת הידע באפידמיולוגיה ובבריאות הציבור. המסלול כולל קורסי חובה ובחירה בהיקף של 32 נקודות זכות. התלמיד יבחר נושא לתיזה בעזרת מנחה מחברי הסגל הבכירים במחלקה, או בשותפות עם חוקרים אחרים מחוץ למחלקה. לתלמידים תינתן אפשרות לתכנן עבודת גמר גם על קובץ נתונים קיימים. התלמיד יציג את התוכנית לתיזה ואת סיכום הממצאים במסגרת סמינר מחקר. סיכום הממצאים יוגש במתכונת של דו"ח מדעי (תיזה). התיזה מקנה לתלמיד 15 נק"ז. על התלמיד להיבחן בע"פ בפני ועדת מומחים בהשתתפות המנחה, לפי התקנון של תלמידי מחקר. התלמיד נדרש לצבור 47 נקודות זכות במהלך לימודיו במסלול המחקרי. על התלמיד לסיים את עבודת הגמר עד תום השנה השנייה ללימודיו אם הוא לומד תוכנית מלאה ועד תום השנה שלישית אם הוא לומד רק יום אחד בשבוע.

המסלול הקליני: הוא בעל עניין לעובדים בבריאות הציבור על מגוון מקצועותיהם, כגון: רופאים ובעלי מקצועות פרה-רפואיים העוסקים ברפואה ראשונית ורפואת המשפחה וכמו כן למנהלי מרפאות קהילתיות; לאחיות האחריות על מרפאות קהילתיות או עוסקות בבריאות הציבור. מסלול הלימודים יקנה להם ידע וכלים לשיפור השירות שהם נותנים לקהילה וגם כהכנה למילוי תפקידים מנהליים. במסלול הקליני יושם דגש על לקיחת הקורסים הכלולים בתוכנית החובה בשני הסמסטרים הראשונים. קורסי הבחירה יהיו פתוחים לפני התלמיד בהתאם לדרישות הקדם, החל מהסמסטר השני ללימודיו. בסמסטרים השלישי והרביעי ייקלטו התלמידים במסלולי ההתמחות בבריאות הציבור, לפי בחירתם ויסיימו לימודיהם לאחר הגשת דו"ח מדעי על הפרויקט המחקרי שיבצעו במסגרת הסדנא לאפידמיולוגיה יישומית. במסגרת הסמינר לאפידמיולוגיה יישומית יציגו התלמידים את ההצעות לתוכנית הפרויקט המחקרי ותוצאותיו. על התלמיד לסיים את הפרויקט המחקרי במהלך השנה השנייה ללימודיו. שלב זה יקנה לתלמיד 8 נק"ז. התלמיד נדרש לצבור בסה"כ 47 נקודות זכות במהלך לימודיו במסלול זה. תחום התמחות ייפתח אם ירשמו לתוכנית לפחות 10 סטודנטים (או פעם ב-3 שנים לפחות, עבור 7 סטודנטים).

תנאי הקבלה לתוכנית במסלול מחקרי או קליני

א. תנאי הקבלה

לתוכנית יתקבלו תלמידים בעלי תואר MD, DMD ו-DVM, בוגרי תואר ראשון בסייעוד, פיזיותרפיה, רפואה דחופה, רפואה מעבדתית, תזונה, מדעי חיים או בעלי רקע אקדמי אחר אשר סיימו לימודיהם לתואר ראשון עם ציון ממוצע של 80 לפחות. על המועמדים לעבור בהצלחה ראיון ובחינה (בע"פ) של ועדת הקבלה לתוכנית. תלמידים ללא רקע קודם במדעי הבריאות או מדעי החיים ו/או בעלי ציון ממוצע בתואר ראשון נמוך מ-80, ראה סעיפים ג' ו-ד' להלן.

ב. תנאי קבלה למעוניינים במגמה במנהל רפואי

סטודנט שסיים את לימודיו לתואר ראשון במחלקה לניהול מערכות בריאות באוניברסיטת בן-גוריון או בתוכנית מקבילה לתואר ראשון (למשל, מכללת יהודה ושומרון, מכללת עמק יזרעאל וכד'), לא יוכל לבקש להתקבל למגמה במנהל רפואי במסגרת לימודי מוסמך בבריאות הציבור.

למגמה במנהל רפואי יתקבלו תלמידים בתנאי שיעמדו בראיון קבלה של ועדת קבלה של המגמה, בראשות רכזי המגמה, לקראת השנה השנייה ללימודיהם לתואר MPH. ועדת הקבלה תעריך את הישגי הלימודים בתואר ראשון וכן מידת התאמת התלמיד ללימודים הנדרשים במגמה. החלטות ועדת הקבלה תקבענה קבלה או דחייה של מועמד. תלמידי המגמה יידרשו לבצע עבודת גמר או פרויקט מחקר במסלול הקליני, הכוללים פרק מתחום ניהול מערכות בריאות. נושא העבודה מחייב אישור של מרכז המגמה. לכל סטודנט המבצע עבודת גמר יוצמד מנחה נוסף מטעם המחלקה לניהול מערכות בריאות אשר ישתתף בהערכת ההצעה והדו"ח המסכם של עבודת הגמר וגם ישתתף בבחינת הגמר.

ג. תנאי קבלה לסטודנטים במצבים חריגים

סטודנטים עם ציון ממוצע בתואר ראשון של 78 עד 80 יוכלו להתקבל על סמך המלצות ועדת הקבלה, על תנאי, יוגדרו במעמד "משתלם" ויחויבו לעבור שלושה קורסי חובה לפחות, המפורטים להלן, בציון ממוצע 80 לפחות.

1. אפידמיולוגיה | (47028187)
2. ביוסטטיסטיקה | (48321006)
3. מבוא לבריאות הציבור (48321004)
4. מבוא ל-SPSS (47028000)

ד. תנאי הקבלה למועמדים אחרים

תלמידים ללא רקע במדעי הבריאות או החיים, יתקבלו לתוכנית במעמד "שלא מן המניין" או "משלים". עליהם לעבור בהצלחה (ציון 80 לפחות) קורס "מבוא למדעי הבריאות" (48011101) /או ולהשלים בהצלחה את כל התנאים אשר יקבעו ע"י ועדת הקבלה של התכנית, עד סיום השנה הראשונה ללימודיהם. תלמידים העובדים בשירותי הבריאות יוכלו לקבל פטור מקורס זה על פי החלטת ועדת הקבלה של התוכנית למוסמך בבריאות הציבור.

תלמידים ללא רקע במדעי הבריאות או החיים ובעל ממוצע נמוך מ-80 בתואר הראשון יחוייב בעמידה בתנאים המופיעים בסעיף ג' לעיל ובמפורט בסעיף זה למעלה. בתום השלמת הדרישות יהיו סטודנטים אלה רשאים לקבל מעמד "סטודנט מן המניין". החלטה סופית לגבי קבלת סטודנט שלא מן המניין תתקבל על ידי יו"ר ועדת ההוראה ומנהל התוכנית.

ה. תהליך הקבלה

א. המועמדים יירשמו במדור רישום של אוניברסיטת בן-גוריון, כמקובל, ויתבקשו לציין אם בכוונתם ללמוד בתוכנית עם תיזה או בתוכנית עם התמחות קלינית. כמו כן, יתבקשו המועמדים לציין סדר ההעדפות לגבי נושא ההתמחות הקלינית. ניתן להירשם לתוכנית MPH מבלי לציין בחירת מסלול, בשלב ההרשמה. על התלמיד לבחור מסלול ומגמה לקראת השנה השנייה ללימודים. המעבר למסלול המחקרי יאושר בתום שנת הלימודים הראשונה ועל פי תנאים המפורטים בהמשך, פרט לסטודנטים לרפואה וסטודנטים מצטיינים שיתקבלו למסלול המחקרי החל משנת הלימודים הראשונה.

ב. המועמדים העומדים בדרישות הקדם הנ"ל יוזמנו לראיון קבלה בפני צוות של 2 מרצים של הפקולטה למדה"ב. לקראת הראיון יישלח לכל מועמד מאמר מקצועי באנגלית. החלטת הקבלה או הדחייה תתבסס על ציוני המועמד/ת בלימודיו הקודמים (40%) וציון הראיון (60%).

ג. מועמדים עשויים להידרש להשלמות בתחומים בהם לא עסקו במסגרת לימודי התואר הראשון או במסגרת עבודתם, כגון סטטיסטיקה ומחשבים.

ד. פניות של תלמידים חריגים ידונו בוועדת ההוראה של התוכנית בכל סמסטר.

ו. יצירת קשר

מזכירות התוכנית למוסמך בבריאות הציבור ממוקמת בבניין של הפקולטה למדעי הבריאות, בקומה 5, חדר 521, טלפון: 08 - 6477353, פקס: 08 - 6477005. ניתן לקבל מידע על מורי התוכנית הפנויים לקלוט תלמידים ותחומי התמחותם באמצעות המזכירות. פניה למנהל תוכנית ה-MPH או למורים, תיעשה על ידי תיאום מוקדם דרך המזכירות.

ועדת ההיגוי של התוכנית	חברי צוות ועדת ההוראה	רכזי מגמות והתמחויות קליניות
פרופ' עמליה לוי - יו"ר	פרופ' עמליה לוי - יו"ר	אפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות – פרופ' דנית שחר, פרופ' איריס שי ופרופ' יעקב הנקין
דר' נטשה בילנקו	דר' יעקב אורקין	בריאות האם והילד – דר' יעקב אורקין
פרופ' איתמר גרוטו	דר' נטשה בילנקו	בריאות הסביבה – פרופ' איתמר גרוטו ודר' אילנה בלמקר
פרופ' מיכאל פריגר	פרופ' רן בליצר	מנהל רפואי – פרופ' נדב דוידוביץ ופרופ' דן גרינברג
פרופ' דרורה פרייזר	דר' אלי גזלה	מניעה ובקרה של מחלות זיהומיות – פרופ' רן בליצר
פרופ' אילנה שהם-ורדי	פרופ' איתמר גרוטו	קידום בריאות ורפואה מונעת – דר' ניהאיה דאוד ופרופ' יעקב הנקין
	דר' ניהאיה דאוד	תוכנית משולבת MPH-MD – פרופ' עמליה לוי, פרופ' איתמר גרוטו ודר' יעקב אורקין
	פרופ' יעקב הנקין	
	דר' לנה נובק	
	פרופ' מיכאל פריגר	
	פרופ' דרורה פרייזר	
	פרופ' אילנה שהם-ורדי	
	פרופ' דנית שחר	
	פרופ' איריס שי	

פירוט תוכנית הלימודים במסלול מחקרי

הדרישות לתואר – קורסי חובה

שם הקורס	מס' הקורס	מרכזי הקורס	נק"ז
אפידמיולוגיה I: מבוא	47028187	פרופ' א. שי	3.00
אפידמיולוגיה II: שיטות מחקר	47028111	פרופ' א. שי	3.00
אפידמיולוגיה III: ניתוח נתונים	47028161	דר' ל. נובק	3.00
ביוסטטיסטיקה I: בסיסית	48321006	פרופ' מ. פריגר	3.00
ביוסטטיסטיקה II: למתקדמים	47021182	דר' ל. נובק	3.00
*סוציולוגיה של הבריאות: מבוא (ניתן ע"י המחלקה לסוציולוגיה של הבריאות)	48321001	פרופ' ת. קושניר דר' י. בכנר	3.00
*מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית	48326005	דר' נ. דאוד	3.00
*מערכות הבריאות בישראל (ניתן ע"י המחלקה לניהול מערכות בריאות)	48321008	פרופ' נ. דוידוביץ	3.00
*מבוא לכלכלת בריאות (ניתן ע"י המחלקה לניהול מערכות בריאות)	48321003	דר' צ. סימון-תובל	3.00

1.00	פרופ' א. שהם-ורדי	47020012	סמינר מחקר (שני סמסטרים במשך השנה השנייה ללימודים)
2.00	דר' נ. בילנקו דר' צ. פרי	47028000	מבוא ל-SPSS
3.00	פרופ' א. שהם-ורדי	48321002	אקריאה מונחית (במהלך הלימודים לתואר)
2.00	דר' נ. בילנקו פרופ' א. גרוטו פרופ' נ. דוידוביץ	48321004	מבוא לבריאות הציבור
15.00	בהנחיית מורי המחלקה לאפידמיולוגיה	48329989	כתיבת עבודת גמר (תיזה א' ותיזה ב') בקוד זה יירשמו תלמידי מחקר שהשלימו את כל מסכת לימודיהם (חובה ובחירה) והצעת המחקר שלהם אושרה ע"י הועדה ונותרה להם רק עבודת מחקר עד לסיום התואר
		48329990	
8.00	יש לצבור 3-4 קורסים מרשימת קורסי הבחירה וההתמחות		קורסי בחירה
47.00			סה"כ

הערות:

- יש לקחת 1 משני הקורסים בכל אשכול מבין שני האשכולות המסומנים ב-*. ניתן לקחת את הקורס השני באותו אשכול כקורס בחירה.
- רופאים המתמחים בבריאות הציבור ייקחו 4 מתוך 5 הקורסים הבאים: סוציולוגיה של הבריאות, כלכלת בריאות, קידום בריאות, מערכת הבריאות ובריאות הסביבה, כאשר אחד מהם יהיה על חשבון צבירת נק"ז של קורסי בחירה כלליים. סה"כ 50 נק"ז לתואר.
- תלמידי המסלול הקליני יכולים לבחור בקורסי חובה של המסלול המחקרי המסומנים ב-^ כקורסי בחירה.

פירוט תוכנית הלימודים המשולבת MD-MPH במסלול מחקרי במסלול מחקרי עם מגמה במינהל רפואי

א. רקע

סטודנטים רבים לרפואה משלבים במהלך שנות לימודי הרפואה תחומים נוספים בהם הם מעוניינים להרחיב את ידיעותיהם, חלקם בפקולטה למדעי הבריאות (MD-PhD, MD-M.Med.Sc, MD-MHA). בעולם הרפואה הקלינית, מתעצמת ההכרה ברפואה המונעת כנדבך מרכזי בעשייה היומיומית. כמו כן לשם שיפור העשייה הקלינית, נדרש הרופא השואף להתעדכן באופן תדיר במחקרים ולדעת להעריכם כראוי. על מנת לקדם את הידע הרפואי, נדרש הרופא לעסוק במחקר במסגרת עבודתו הקלינית.

תוכנית משולבת של MD-MPH תאפשר לסטודנטים לרפואה להעמיק את יכולתם העתידית במחקר קליני ובאפידמיולוגיה. התלמידים ירכשו כלים של ראייה רחבה ורב-תחומית, אשר יסייעו לבוגרי התוכנית במסגרת התמחותם הקלינית. סטודנטים אלה יוכלו לבחור בעתיד בהתמחות בבריאות הציבור, ותואר MPH נדרש לצורך התמחות בתחום זה. יש לציין כי תואר MPH מוכר גם לצורך התמחות על, במנהל רפואי, על ידי המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית בישראל.

ב. יעד ומטרות התוכנית

תוכנית הלימודים מיועדת לתלמידי בית הספר לרפואה המעוניינים לרכוש מיומנות בתחום המחקר הקליני והיישומי, וללמוד על הגישה הקהילתית להתמודדות עם בעיות בריאות. התוכנית מציעה מקצועות מתחום

האפידמיולוגיה, ביו-סטטיסטיקה ונושאים נוספים שהעוסקים בתחום של בריאות הציבור נדרשים להם (בתחומים החברתיים, הכלכליים והמשפטיים). התוכנית מציעה רכישת תואר נוסף, המוכר לצורך התמחות בבריאות הציבור ובמנהל רפואי. פירוט המטרות:

1. לרכוש כלים לתכנון, ביצוע, הסקת מסקנות ויישום של מחקר רפואי קליני וקהילתי.
2. לרכוש כלים בקבלת החלטות ברמות השונות (החל מהחולה הבודד במחלקה או במרפאה ועד להגדרת מדיניות טיפול ורפואה מונעת ברמת הקהילה).
3. להבין את הגישה של רפואה נסמכת על עובדות (Evidence Based Medicine) ויישומה בתחומי הרפואה הקלינית ובריאות הציבור.
4. להכיר ולהבין את הכוחות הפועלים בתחום מערכות הבריאות בארץ ובעולם, בתחומי הסביבה, החברה, הכלכלה והמשפט.
5. להקנות גישה ביקורתית לפרסומים מדעיים בתחומי הרפואה השונים.

ג. תנאי קבלה לתוכנית

לתוכנית יוכלו להתקבל סטודנטים לרפואה אשר סיימו לפחות את הסמסטר הראשון של שנה ד' באוניברסיטת בן גוריון בנגב (במקרים חריגים יינתן אישור להצטרפות לתוכנית לאחר שנה ג'). סטודנטים יוכלו להגיש בקשה להתקבל לתוכנית ה MPH כאשר ממוצע ציוניהם בתואר הראשון במדעי הבריאות נמצא בחציון העליון של מחזורם. הקבלה מותנית באישור של הנהלת בית הספר לרפואה וועדת הקבלה של תוכנית ה- MPH.

ד. תוכנית הלימודים

סטודנטים במסלול זה יתקבלו למסלול המחקרי בבריאות הציבור בשנתם הראשונה. מסלול זה דורש עבודת מחקר - תיזה, אשר תוכר ע"י בית הספר לרפואה כעבודת מחקר במסגרת ההתנסות המחקרית בה חייב כל סטודנט לרפואה.

ה. חובות ופטורים

הלימוד במסלול המשולב אינו פוטר את הסטודנט מחובותיו במסגרת לימודי הרפואה כולל חובת נוכחות בסבבים קליניים וקורסים שבהם חובת נוכחות. כל החובות החלות על כלל הסטודנטים במסלול המחקרי חלות גם על סטודנטים במסלול MD-MPH. חלק מהקורסים יהוו דרישות קדם לתוכנית הלימודים על סמך קורסים שנלמדו בבית הספר לרפואה באוניברסיטת בן גוריון, כפי שמפורט בטבלה להלן. התיזה במסלול המחקרי תחשב כעבודת התנסות מחקרית. תלמידי המסלול המשולב MD-MPH יוכלו להמיר שבועיים מתקופת ה- Elective בהשתתפות בקורסים מתקדמים שיאושרו ע"י הנהלת ה-MPH. רשימה חלקית של קורסים כוללת את מבוא לבריאות הציבור (48321004), מבוא לבריאות הסביבה (47028055), אספקטים של בריאות הציבור של מחלות זיהומיות וקורסים נוספים עליהם יוחלט ע"י הנהלת התוכנית מוסמך בבריאות הציבור. סטודנט הלומד ל-MPH במקביל לרפואה יצטרך לקבל אישור בכתב ממנהל תוכנית ה-MPH או מי שיוסמך לכך לגבי זכאותו להקלה זו. כמו כן, 4 השבועות המיועדים לכתובת עבודת הגמר בשנה ו' ישמשו את הסטודנטים לכתובת התיזה.

ו. עבודת התיזה במסלול המשולב MD-MPH

המסלול המחקרי מחייב הגשת תיזה בנוסף ללימודים בקורסים המתוארים בטבלה להלן. הקורסים המוצעים מקנים כלים מתודולוגיים הנדרשים לביצוע מחקר בתחום האפידמיולוגיה ובריאות הציבור. עבודת הגמר לתואר MPH תוכר גם כעבודת התנסות מחקרית לתואר MD. סטודנט במסלול זה יגיש את התיזה ע"פ ההנחיות הכלליות לכל הסטודנטים במסלול המחקרי.

תוכנית לימודים לתואר MD-MPH במסלול מחקרי ודרישות לסיום התואר

סוג הקורס	מס' הקורס	שמות הקורסים	מועד ביצוע	מספר נק"ז לשקלול
קורסי חובה	48321006	\$ ביוסטטיסטיקה I		
ללא נק"ז	47028000	\$ מבוא ל-SPSS		

			47028187	קורסי חובה
			47021182	
3	סמסטר ב'	אפידמיולוגיה I	47028111	
3	סמסטר א'	אפידמיולוגיה II	47028161	
		אפידמיולוגיה III		
		<u>1* מתוך אשכול 1:1</u>		
3	סמסטר ב'	סוציולוגיה של הבריאות	48321001	
3	סמסטר א'	2. מבוא לקידום בריאות	48326005	
		והתנהגות בריאותית		
		<u>1* מתוך אשכול 2:1</u>		
3	סמסטר ב'	בריאות בישראל	48321008	
3	סמסטר ב'	2. מבוא לכלכלת בריאות	48321003	
1	סמסטר א'+ב' (שנה)	סמינר מחקר	47020012	
3	סמסטר ב'	קריאה מונחית	48321002	
2	סמסטר ב'	מבוא לבריאות הציבור	48321004	
8		מרשימת קורסי בחירה		קורסי בחירה
15	סמסטר א'	תיזה א'	48329989	תיזה
	סמסטר ב'	תיזה ב'	48329990	
41				סה"כ

§ קורסים אלה הינם דרישות קדם לסטודנטים במסלול המשולב MD-MPH על סמך קורסים שנלמדו במסגרת לימודיהם לתואר MD

ז. מסלול MD-MPH במגמת מנהל רפואי

הלימודים במגמת מנהל רפואי מיועדים לסטודנטים המעוניינים לרכוש מיומנויות בתחום ניהול מערכות הבריאות. תוכנית הלימודים מציעה מקצועות מתחום הניהול הציבורי והעסקי עם דגש על קורסים מתחום הניהול הרפואי. במסגרת המגמה ניתן לבחור במסלול קליני (ללא תיזה) או במסלול מחקרי (עם תיזה), כמפורט להלן:

ח. מגמת מנהל רפואי במסלול מחקרי

מסלול זה מחייב הגשת תיזה בנוסף ללימודים בקורסים המתוארים בטבלה להלן. הקורסים המוצעים מקנים כלים מתודולוגיים הנדרשים לביצוע מחקר בתחום האפידמיולוגיה ובריאות הציבור. התוכנית מחייבת את התלמיד ללמוד 4 קורסי חובה וכן 2 מתוך 4 קורסי בחירה (סה"כ 18 נק"ז) המוצעים ע"י התוכנית למוסמך בניהול מערכות הבריאות בנוסף לקורסי החובה הכלולים בתוכנית ה-MPH (21 נק"ז). תלמיד שבחר במסלול מחקרי יחויב בהגשת עבודת גמר (תיזה) במקום הלימודים באחת מההתמחויות הקליניות, בהיקף של 15 נק"ז. סה"כ 54 נק"ז. תלמידי המגמה יידרשו לבצע עבודת גמר או פרויקט מחקר הכוללים פרק מתחום ניהול מערכות בריאות. עבודת הגמר לתואר MPH תוכר גם כעבודת MD. קורסי הבחירה הנדרשים ע"י תוכנית MPH ייחשבו כקורסי בחירה לצורך לימודי רפואה.

תוכנית לימודים לתואר MD-MPH במסלול מחקרי עם מגמה במינהל (MHA) ודרישות לסיום התואר

סוג הקורס	מס' הקורס	שמות הקורסים	מועד ביצוע	מספר נק"ז לשקלול
קורסי חובה	48321006	אפידמיולוגיה I		
ללא נק"ז	47028000	מבוא ל-SPSS		
קורסי חובה	47028187	אפידמיולוגיה I		
	47021182	אפידמיולוגיה II		
	47028111	אפידמיולוגיה II		
	47028161	אפידמיולוגיה III		
		<u>1 מתוך 2 הקורסים:</u>		
	48321001	1. סוציולוגיה של הבריאות	סמסטר ב'	3
	48326005	2. מבוא לקידום בריאות	סמסטר א'	3
		והתנהגות בריאותית		
	48321008	מערכות בריאות בישראל	סמסטר ב'	3

3	סמסטר ב'	מבוא לכלכלת בריאות	48321003	
3	סמסטר א'	מבוא לבריאות הסביבה	47028055	
1	סמסטר א' + ב' (שנה)	סמינר מחקר	47020012	
2	סמסטר ב'	מבוא לבריאות הציבור	48321004	
3	2 בכל סמסטר	מערכות הבריאות בעולם	68620023	קורסי חובה
3		ניהול לוגיסטי במערכות בריאות	68620008	MHA
3		קבלת החלטות בבריאות	68620010	
		ורפואה או		
3		הערכה כלכלית של טכנולוגיות	68620017	
		במערכת הבריאות		
3		איכות וניהול סיכונים בשירותי	68620003	
		הבריאות או		
3		חוק ומשפט במערכת שירותי	68620024	
		הבריאות		
6	1 בכל סמסטר	^{&} מרשימת קורסי בחירה MHA	2 קורסים	קורסי בחירה &MHA
		תיזה א'	48329989	
15	לאחר סיום שנת ההפסקה	תיזה ב'	48329990	תיזה
54				סה"כ

[§] קורסים אלה הינם דרישות קדם לסטודנטים במסלול המשולב MD-MPH יקבלו הכרה בקורסים אלה על סמך קורסים שנלמדו במסגרת לימודיהם לתואר MD [&] התלמידים יבחרו קורסי בחירה כלליים הניתנים במסגרת תוכנית MHA.

ט. משך הלימודים

חובות קורסי השמיעה של לימודי ה-MPH יתבצעו במהלך שנת הלימודים החמישית והשישית בבית הספר לרפואה. על הסטודנטים להגיש את התיזה ולהיבחן ע"מ שיוכלו לקבל את אישור בית הספר לרפואה להתחלת הסטאז'.

י. הפסקת לימודים

הלימודים במסלול המשולב יופסקו אם יתקיימו אחד או יותר מהתנאים הבאים:
 1. התלמיד לא עמד בדרישות לימודי ה-MPH.
 2. התלמיד לא עמד בדרישות לימודי הרפואה.

פירוט תוכנית הלימודים במסלול קליני

הדרישות לתואר – קורסי חובה

שם הקורס	מס' הקורס	מרכזי הקורס	נק"ז
אפידמיולוגיה I: מבוא	47028187	פרופ' א. שי	3.00
אפידמיולוגיה II: שיטות מחקר	47028111	פרופ' א. שי	3.00
ביוסטטיסטיקה I: בסיסית	48321006	פרופ' מ. פריגר	3.00
*סוציולוגיה של הבריאות: מבוא (ניתן ע"י המחלקה לסוציולוגיה של הבריאות)	48321001	פרופ' ת. קושניר דר' י. בכנר	3.00
*מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית	48326005	דר' נ. דאוד	3.00
*מערכות הבריאות בישראל (ניתן ע"י המחלקה לניהול מערכות בריאות)	48321008	פרופ' נ. דוידוביץ	3.00
*מבוא לכלכלת בריאות (ניתן ע"י המחלקה לניהול מערכות בריאות)	48321003	דר' צ. סימון-תובל	3.00

2.00	דר' נ. בילנקו דר' צ. פרי	47028000	מבוא ל-SPSS
3.00	פרופ' א. גרוטו דר' א. קרקיס	47028055	מבוא לבריאות הסביבה
2.00	דר' נ. בילנקו פרופ' א. גרוטו פרופ' נ. דוידוביץ	48321004	מבוא לבריאות הציבור
6.00	דר' נ. בילנקו ורכזי תוכניות ההתמחויות הקליניות והמגמה למנהל רפואי	48323002	סדנא לאפידמיולוגיה יישומית (החל מסמסטר ב' שנה שנייה ללימודים)
2.00	דר' נ. בילנקו	48323003	סמינר לאפידמיולוגיה יישומית (במשך שני סמסטרים, החל מהשנה השנייה ללימודים)
8.00	על התלמיד לבחור 4 קורסים מהתחום בו בחר		קורסי התמחות
9.00	על התלמיד לבחור 3-4 קורסים מרשימת קורסי הבחירה וההתמחות		קורסי בחירה
47.00			סה"כ

הערות:

- יש לקחת 1 משני הקורסים בכל אשכול מבין שני האשכולות המסומנים ב-*. ניתן לקחת את הקורס השני באותו אשכול כקורס בחירה.
- סטודנטים שיבחרו בשנה הראשונה את הקורס מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית באשכול ראשון ואשר ימשיכו בלימודיהם במגמת קידום בריאות בשנת הלימודים השנייה, יצטרכו לקחת עוד קורס חובה כללית, מרשימת הקורסים המופיעים באשכולות.
- רופאים המתמחים בבריאות הציבור ייקחו 4 קורסים הבאים: סוציולוגיה של הבריאות, כלכלת בריאות, קידום בריאות ומערכת הבריאות, כאשר אחד מהם יהיה על חשבון צבירת נק"ז של קורסי בחירה כלליים. סה"כ 50 נק"ז לתואר.

רשימת קורסי בחירה במסלול מחקרי וקליני

קורסי הבחירה המפורטים בטבלה להלן, יינתנו ברוטציה במרווחי זמן של 2-3 שנים, בהתאם לצרכים.

שם הקורס	מס' קורס	מרכזי קורס	נק"ז	שנה"ל
כתיבה של בקשות מחקר (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)	47028112	פרופ' ד. פרייזר	2.00	
ניתוח שרידה (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)	47028325	פרופ' מ. פריגר	2.00	
שיטות סטטיסטיות בניסויים קליניים (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)	47028288	ייקבע בהמשך	2.00	
נושאים נבחרים בביוסטטיסטיקה: ניתוח סדרות עתיות (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)	47021183	פרופ' מ. פריגר	3.00	תשע"ג
אפידמיולוגיה IV: ניתוח נתונים מתקדם במחקרים אפידמיולוגיים (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)	47028162	פרופ' ד. פרייזר	3.00	
ביוסטטיסטיקה III: מודל רגרסיה (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי ולהתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)	47028003	פרופ' מ. פריגר	2.50	תשע"ג
מתודולוגיה של מחקרים רפואיים	47028833	פרופ' ד. פרייזר	3.00	

				(מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)
תשע"ג	3.00	פרופ' א. שי	47028114	כתיבה אפקטיבית של מאמרים אפידמיולוגיים (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי ולהתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)
	2.00	פרופ' ד. פרייזר	47028002	STATA (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)
תשע"ג	3.00	פרופ' א. גרוטו דר' א. קרקיס	47028055	מבוא לבריאות הסביבה (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)
	3.00	פרופ' א. פורת	47028188	הערכת שירותי בריאות ותוכניות התערבות (מומלץ לתלמידי המסלול המחקרי)
תשע"ג	2.00	פרופ' ד. גרינברג דר' נ. לביא-גבעון	48324001	מחלות זיהומיות וחיסונים – סוגיות נבחרות (מומלץ להתמחות בריאות האם והילד ולהתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
תשע"ג	2.00	פרופ' א. שהם-ורדי פרופ' א. שיינר	47028377	אפידמיולוגיה סבב-לידתית (מומלץ להתמחות בריאות האם והילד)
	2.00	דר' י. אורקין דר' א. גזלה	48324002	הילד והחברה – שירותים חברתיים ותחיקה (מומלץ להתמחות בבריאות האם והילד)
תשע"ג	2.00	דר' י. אורקין דר' א. בלמקר	48324003	רפואה מונעת לאם וליד (מומלץ להתמחות בבריאות האם והילד ולהתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)
תשע"ג	2.00	פרופ' א. גליל	48324007	התפתחות הילד (מומלץ להתמחות בבריאות האם והילד)
תשע"ג	2.00	פרופ' ד. שחר דר' א. גזלה	48324004	אפידמיולוגיה תזונתית של ילדים (מומלץ להתמחות בבריאות האם והילד, להתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת ולהתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)
	2.00	דר' א. מנור	48324005	גנטיקה קלינית (מומלץ להתמחות בבריאות האם והילד ולהתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)

שנה"ל	נק"ז	מרכזי קורס	מס' קורס	שם הקורס
	2.00	דר' י. אורקין דר' א. אטיאס	48324006	רפואת המתבגר (מומלץ להתמחות בבריאות האם והילד ולהתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)
	2.00	דר' י. אורקין דר' א. חיים	48324008	מחלות כרוניות בילדים (מומלץ להתמחות בבריאות האם והילד ולהתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)
תשע"ג	3.00	דר' נ. דאוד	48326005	מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית (מומלץ להתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת ולהתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות, במידה שלא נלקח כקורס חובה מתוך אשכולות)
תשע"ג	3.00	דר' נ. דאוד	48326004	תוכניות התערבות בקהילה (מומלץ להתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)
	2.00	דר' ע. רותם	48322009	התמכרות במילניום החדש (מומלץ להתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)
	2.00	דר' נ. דאוד	48326006	קידום בריאות האישה (מומלץ להתמחות בקידום בריאות ורפואה)

תשע"ג	2.00	פרופ' ר. בליצר	47028141	אפידמיולוגיה של מחלות מדבקות (מומלץ להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
תשע"ג	2.00	דר' א. בורר	48325004	זיהומים נרכשים בבתי חולים (מומלץ להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
	2.00	דר' ק. ריזנברג	48325002	מחלות אפידמיולוגיות ורפואת מטיילים (מומלץ להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
	2.00	פרופ' פ. שלפר דר' א. בורר	48325003	מחלות אנדמיות ומחלות חדשות (מומלץ להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
תשע"ג	2.00	דר' ז. מור	48325006	שחפת, איידס ומחלות מין (מומלץ להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
תשע"ג	2.00	דר' ז. שטל	48325005	אבטחת מזון מפני זיהום (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה ולהתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
תשע"ג	2.00	אינג' מיכאל סנדיגורסקי	48329001	תברואת המים והשפכים (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה ולהתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
תשע"ג	2.00	דר' י. יגב	47028366	אפידמיולוגיה תעסוקתית (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה)
	2.00	דר' צ. גלין דר' ר. פלד	48329002	איכות אוויר ובריאות אוכלוסייה (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה)

שנה"ל	נק"ז	מרכזי קורס	מס' קורס	שם הקורס
תשע"ג	2.00	דר' מ. כץ	48322002	ניהול סיכונים ברפואה (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה ולמגמה במנהל רפואי, משותף עם ניהול מערכות בריאות וזהה לקורס "איכות וניהול סיכונים בשירותי הבריאות" של עו"ד דר' ש. פוירינג)
תשע"ג	2.00	דר' א. נפרסטק	37626061	דיני איכות סביבה (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה ומשותף עם הנדסת סביבתית)
	3.00	דר' ד. הרטמן	37626041	ניהול סביבתי (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה ומשותף עם הנדסת סביבתית)
	3.00	דר' מ. חליחל	37626051	מבוא למיקרוביולוגיה סביבתית (מומלץ להתמחות בבריאות הסביבה ומשותף עם הנדסת סביבתית)
	2.00	פרופ' ד. שחר	47028113	אפידמיולוגיה תזונתית (מומלץ להתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)
תשע"ג	2.00	פרופ' ד. שחר	48321007	תזונה בבריאות וחולי (מומלץ להתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)
	2.00	פרופ' ד. שחר	48222405	תזונת קשישים (מומלץ להתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות, עד 6 נרשמים מהתחום ומשותף עם לימודי זקנה - גרונטולוגיה)
תשע"ג	2.00	פרופ' א. פורת	47028131	אפידמיולוגיה של מחלות כרוניות (מומלץ להתמחות באפידמיולוגיה תזונתית)

ומחלות כרוניות)				
	3.00	פרופ' א. שי פרופ' י. הנקין	48327003	קרדיולוגיה מונעת ומחלות כרוניות בעידן המודרני (מומלץ להתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות ולהתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)
תשע"ג	2.00	דר' ש. פ. זוסמן	48322004	רפואת שיניים ציבורית ברפורמה (מומלץ להתמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת)
	2.00	דר' מ. כץ	48322008	עקרונות הרפואה הראשונית
תשע"ג	3.00	פרופ' ד. גרינברג	68620023	מערכות הבריאות בעולם (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	פרופ' ד. צ'רניחובסקי	68620022	מדיניות מערכות בריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' ש. מוכתר	68620008	ניהול לוגיסטי במערכות בריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	פרופ' י. פליסקין	68620010	קבלת החלטות בבריאות ורפואה (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	פרופ' ד. גרינברג	68620017	הערכה כלכלית של טכנולוגיות במערכת הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	פרופ' א. פורת	68620030	רפואה קהילתית בעידן הרפואה המנוהלת (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' ש. קודיש	68620041	אונפורמטיקה רפואית – מערכות מידע ברפואה (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	פרופ' נ. דוידוביץ דר' ק. דופלט	68620040	קידום בריאות ורפואה מונעת למנהלים במערכת הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)

שנה"ל	נק"ז	מרכזי קורס	מס' קורס	שם הקורס
תשע"ג	3.00	עו"ד דר' ש. פוירינג	68620003	איכות וניהול סיכונים בשירותי הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי, משותף עם ניהול מערכות בריאות וזהה לקורס "ניהול סיכונים ברפואה" של דר' מ. כץ)
	3.00	דר' ד. שוורץ-אילן	68620012	הביטוח הרפואי בעידן המודרני (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	פרופ' א. רותם	68620011	ניהול אסטרטגי של משאבי אנוש במערכת הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' ח. קנובלר	68620033	בריאות נפש ומנהל (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)

	3.00	דר' ר. פלד	68620007	היבטים גיאוגרפיים בתכנון, ניהול והערכה של שירותי בריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	דר' ד. ון-דייק	68620019	הנעת עובדים במערכות בריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	פרופ' א. רותם	68620013	הערכת תוכניות ושירותים במערכת הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' ב. עדיני ויזל	68620032	מבוא לניהול רפואי של אסונות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	דר' ש. שני	68620029	מדיניות וכלכלת תרופות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' מ. נצר	68620015	סוגיות במדיניות שכר במערכות ציבוריות בהשוואה למערכת הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' מ. נצר	68620016	פיתוח משאבי אנוש במערכות הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	פרופ' נ. דוידוביץ	68620035	ניהול קונפליקטים ומשא ומתן במערכת הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	פרופ' ד. אופנהיימר מר' י. צונץ	68620036	תכנון בתי חולים בראיה אסטרטגית (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	פרופ' ד. גרינברג פרופ' נ. דוידוביץ	68620044	סוגיות במדיניות וניהול מערכות בריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)

שנה"ל	נק"ז	מרכזי קורס	מס' קורס	שם הקורס
	3.00	פרופ' א. גולדברג	68620005	רפואת מומחים במערכת הבריאות הציבורית והצבאית – מודלים ומדיניות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	פרופ' נ. דוידוביץ	68620027	אתיקה רפואית (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	פרופ' ח. שניידרמן	68620034	בעיות שוטפות במינהל רפואי (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	עו"ד ל. ופנר	68620024	חוק ומשפט במערכת שירותי הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' א. צוקר	68620031	מערכות מידע קליניות ומנהליות במערכת הבריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)

	3.00	גב'. י. ברקת	68620028	מערכת הרווחה בישראל (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' ש. שרף	68620026	ניהול בתי חולים (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	מר מ. מישורי דרעי	68620037	ניהול כספי של מלכ"רים וקופות חולים (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	דר' א. זלינגר	68620004	שימושי אינטרנט ברפואה (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	מר ע. הדרי	68620014	תקשורת ובריאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
תשע"ג	3.00	פרופ' ג. בן-נון	68620039	מימון ציבורי (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)
	3.00	רו"ח י. חדד	68726091	חשבונאות (מומלץ למגמה במנהל רפואי ומשותף עם ניהול מערכות בריאות)

1. תוכנית התמחות בבריאות האם והילד

מרכז ההתמחות: דר' יעקב אורקין

א. מטרות

1. להכיר את מרכיבי השירות המניעתי לאישה הרה ולילדים במדינת ישראל, מבנה, מטרות ותפעול
2. להכיר את הסוגיות העיקריות בתחום בריאות הציבור הנוגעות בבריאות של תינוקות, ילדים ונוער
3. להכיר את הקשרים שבין תזונה ובריאות בילדים ונשים הרות
4. להכיר את מערכת היחסים שבין גורמי שירות שונים לילדים והתחיקה הקשורה בהם
5. ליצור את הפתיחות לראיה קהילתית של טיפול באוכלוסיות במסגרת הטיפול הפרטני בילדים ונשים הרות

ב. דרישות

1. צבירת 8 נק"ז מרשימת קורסי ההתמחות המומלצים ע"י המגמה (ראה רשימה להלן)
2. השתתפות פעילה בסמינר לאפידמיולוגיה יישומית (48323003) וביצוע פרויקט מחקר במסגרת הסדנא לאפידמיולוגיה יישומית (48323002) – 8 נק"ז

ג. רשימת קורסי ההתמחות

התלמיד ייבחר 4 קורסים מתוך רשימת הקורסים המפורטת להלן, תוך התייעצות עם מרכזי ההתמחות וישלים בסך הכל 8 נק"ז. במסגרת הקורסים יושם דגש על ההיבטים הבאים: אפידמיולוגיה של בעיות הבריאות החשובות לאוכלוסייה זו, השוואה בין תת-אוכלוסיות בישראל ובעולם, השלכות על בריאות הציבור, תוכניות התערבות ומניעה, מרכיבי עלות והערכה של תוכניות כאלה. הקורסים הם סמסטריאליים ולכל קורס משקל של 2 נקודות זכות. פרשיות הוראה להתמחות זו יופצו בחוברת נפרדת לקראת פתיחת שנה"ל בה תינתן ההתמחות.

שם הקורס	מספר הקורס	מרכז הקורס	נק"ז
יש לקחת 4 קורסים על מנת להשלים ל-8 נקודות			
מחלות זיהומיות וחיסונים - סוגיות נבחרות	48324001	פרופ' ד. גרינברג	2.00

	דר' נ. לביא-גבעון		(משתוף עם מניעה ובקרה של מחלות זיהומיות)
2.00	פרופ' א. שהם-ורדי פרופ' א. שיינר	47028377	אפידמיולוגיה סבב-לידתית
2.00	דר' י. אורקין דר' א. גזלה	48324002	הילד והחברה - שירותים חברתיים ותחיקה
2.00	דר' י. אורקין דר' א. בלמקר	48324003	רפואה מונעת לאם ולילד בישראל (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת)
2.00	פרופ' א. גליל	48324007	התפתחות הילד - פיזית, פסיכומטורית, חושית, חברתית ונפשית
2.00	פרופ' ד. שחר דר' א. גזלה	48324004	אפידמיולוגיה תזונתית של ילדים (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת ואפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)
2.00	דר' א. מנור	48324005	גנטיקה קלינית - שירותי מחקר (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת)
2.00	דר' י. אורקין דר' א. אטיאס	48324006	רפואת המתבגר (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת)
2.00	דר' י. אורקין דר' א. חיים	48324008	מחלות כרוניות בילדים (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת)

2. תוכנית התמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת

מרכזי ההתמחות: דר' ניהאיה דאוד ופרופ' יעקב הנקין

א. מבוא

1. התוכנית מיועדת לעובדי בריאות בעלי רקע קודם בתחומי שירותי הבריאות (אחיות, רופאים, אנשי מנהל רפואי)
2. שיטות ההוראה יהיו מגוונות: הרצאות, סמינריונים, סיורים וסדנאות ופרויקטים

ב. מטרת עיקריות

1. להכיר את המושגים הבאים וללמוד את ההבדל ביניהם: קידום בריאות, חינוך לבריאות, רפואה מונעת, רפואה ציבורית, בריאות האישה
2. להכיר את חשיבותם ומקומם של קידום בריאות, רפואה מונעת ובריאות האישה לגבי החברה בכלל ובפרט
3. להכיר את תפקידם ואחריותם של חברי הצוות הרפואי והפרה - רפואי בנושאי קידום בריאות, רפואה מונעת ובריאות האישה

ג. פירוט המטרות

1. ללמוד מושגי יסוד ואסטרטגיות של קידום בריאות, רפואה מונעת ובריאות האישה ברמת הקהילה והפרט
2. להכיר את הגורמים המשפיעים על התנהגות בריאותית של הפרט והקהילה
3. ללמוד את עקרונות החינוך לבריאות מבחינה תיאורטית ומבחינת דרכי יישום
4. ללמוד את החשיבות של קידום בריאות באוכלוסיות ספציפיות, כגון: מעמד סוציו-אקונומי נמוך, עולים חדשים, בדואים, קשישים, נשים, ילדים ונוער, חולי נפש
5. ללמוד את גורמי המחלה (גורמי סיכון, גורמי הגנה) הקשורים באורח חיים ודרכים להשפיע על התנהגות הפרט לגבי בריאותו

ד. דרישות

1. השלמת קורסי החובה של התוכנית (6 נק"ז)
2. צבירת 2 נק"ז בקורסי בחירה המומלצים ע"י התוכנית (ראה רשימה להלן) סה"כ נדרשת השתתפות בקורסי ההתמחות בהיקף של 8 נקודות זכות
3. השתתפות פעילה בסמינר לאפידמיולוגיה יישומית (48323003) וביצוע פרויקט מחקרי במסגרת הסדנא לאפידמיולוגיה יישומית (48323002) – 8 נק"ז

ה. רשימת קורסי ההתמחות

התלמיד ייבחר 3 קורסים מתוך רשימת הקורסים המפורטת לעיל, תוך התייעצות עם מרכזי ההתמחות וישלים בסך הכל 8 נק"ז. התלמיד יכול לבחור קורסים המופיעים גם ברשימת קורסי הבחירה, לפי המלצת מרכז ההתמחות. פרשיות הוראה להתמחות זו יופצו בחוברת נפרדת לקראת פתיחת שנה"ל בה תינתן ההתמחות

שם הקורס	מס' קורס	מרכז הקורס	נק"ז
----------	----------	------------	------

קורסי חובה			
3.00	דר' נ. דאוד	48326005	מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית (אם נלקח יש לקחת במקום את הקורס באפידמיולוגיה חברתית)
2.00 *	דר' נ. דאוד	48326004	תוכניות התערבות בקהילה
קורסי בחירה			
2.00			אפידמיולוגיה חברתית ואי שיוויון בבריאות (קורס חדש. מותנה באישור ועדת הוראה)
2.00	דר' ע. רותם	48322009	התמכרות במילניום החדש
2.00	דר' י. אורקין דר' א. בלמקר	48324003	רפואה מונעת לאם ולילד בישראל (משותף עם בריאות האם והילד)
2.00	פרופ' ד. שחר דר' א. גזלה	48324004	אפידמיולוגיה תזונתית של ילדים (משותף עם בריאות האם והילד ואפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)
2.00	דר' א. מנור	48324005	גנטיקה קלינית (משותף עם בריאות האם והילד)
2.00	דר' י. אורקין דר' א. אטיאס	48324006	רפואת המתבגר (משותף עם בריאות האם והילד)
2.00	דר' נ. דאוד	48326006	קידום בריאות האישה
2.00	דר' י. אורקין דר' א. חיים	48324008	מחלות כרוניות בילדים (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת)
3.00	פרופ' א. שי ופרופ' י. הנקין	48327003	קרדיוולוגיה מונעת ומחלות כרוניות בעידן המודרני (משותף עם אפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות)
2.00	דר' ש.פ. זוסמן	48322004	רפואת שיניים ציבורית ברפורמה

*לסטודנטים עד מחזור תשע"ב כולל, הקורס מקנה 3 נק"ז

3. תוכנית התמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות

מרכז ההתמחות: פרופ' רן בליצר

א. מטרות

1. לראות את הקהילה כולה כאוכלוסייה בסיכון לחלות במחלה זיהומית
2. להכיר את מערכות התמיכה והניתור של משרד הבריאות ונותני השירותים במחלות זיהומיות
3. להכיר מחלות זיהומיות אנדמיות בארץ
4. לאתר גורמים בקהילה שמגבירים סיכון להתפרצות של מחלות זיהומיות
5. לדעת לנתח ולהעריך נתונים כמותיים במחלות זיהומיות
6. להכיר את דרכי ושיטות המניעה של מחלות זיהומיות
7. להכיר היבטים בינלאומיים של מחלות זיהומיות
8. ליצור פתיחות להבנת שינויים וחדושים בשטח המחלות הזיהומיות

ב. דרישות

- דרישת קדם: המגמה תקלוט אחיות ורופאים, בוגרי מדעי הבריאות ובוגרי מדעי החיים, עם ידע בסיסי בביוולוגיה ומיקרוביולוגיה
1. השלמת כל קורסי החובה של התוכנית (4 נק"ז)
  2. צבירת 4 נק"ז בקורסי בחירה, מתוך רשימת הקורסים המומלצים ע"י המגמה (סה"כ נדרשת השתתפות בקורסי ההתמחות בהיקף של 8 נקודות זכות, ראה רשימה להלן)
  3. השתתפות פעילה בסמינר לאפידמיולוגיה יישומית (48323003) וביצוע פרוייקט מחקרי במסגרת הסדנא לאפידמיולוגיה יישומית (48323002) – 8 נק"ז

ג. רשימת קורסי ההתמחות

התלמיד ייבחר 2 לפחות מתוך 3 קורסי החובה, וישלים בסך הכל 8 נק"ז מתוך רשימת הקורסים המפורטת לעיל, תוך התייעצות עם מרכזי ההתמחות. במסגרת הקורסים יושם דגש על ההיבטים הבאים: אפידמיולוגיה, המצב בארץ מול ארצות בהן הבעיה קשה, וארצות בהן הבעיה אינה קיימת, השלכות על בריאות הציבור, מרכיב כלכלי, תוכניות התערבות וחינוך, והערכה של התוכניות. הקורסים הם סמסטריאליים ולכל קורס משקל של 2 נקודות זכות. פרשיות הוראה להתמחות זו יופצו בחוברת נפרדת לקראת פתיחת שנה"ל בה תינתן ההתמחות

נק"ז	מרכז הקורס	מספר הקורס	שם הקורס
			קורסי חובה – יש לבחור לפחות 2 מתוך 3
2.00	פרופ' ר. בליצר	47028141	אפידמיולוגיה של מחלות מדבקות
2.00	פרופ' ד. גרינברג דר' נ. לביא-גבעון	48324001	מחלות זיהומיות וחיסונים – סוגיות נבחרות (משותף עם בריאות האם והילד)
2.00	דר' א. בורר	48325004	זיהומים נרכשים בבית חולים
			קורסי בחירה
2.00	דר' ק. ריזנברג	48325002	מחלות אפידמיות ורפואת מטיילים
2.00	פרופ' פ. שלפר דר' א. בורר	48325003	מחלות אנדמיות ומחלות חדשות
2.00	דר' ז. שטל	48325005	אבטחת מזון מפני זיהום (משותף עם בריאות הסביבה)
2.00	אינג' מיכאל סנדיגורסקי	48329001	תברואת המים והשפכים (משותף עם בריאות הסביבה)
2.00	דר' ז. מור	48325006	שחפת, איידס ומחלות מין

4. תוכנית התמחות בבריאות הסביבה

מרכזי ההתמחות: פרופ' איתמר גרוטו ודר' אילנה בלמקר

א. מטרת

1. הבנת המנגנונים (טוקסיקולוגיים, פיזיולוגיים, אקלימיים וחברתיים) הקשורים בבריאות הסביבה
2. הבנת ההיבטים האפידמיולוגיים העומדים בבסיס התופעות הסביבתיות
3. הכרת הגישות והשיטות למניעת תחלואה הקשורה בהשפעת הסביבה
4. הכרות עם אספקטים כלכליים, חוקיים ואתיים המאפיינים את נושאי בריאות הסביבה
5. היחשפות לבעיות המעסיקות בהווה את ישראל והאזור, עם התייחסות לשאלות אקטואליות מהשטח (בפרט לגבי אזור הנגב), והצורך בגישה רב-תחומית להבנה וטיפול בבעיות אלו

ב. דרישות

- דרישת קדם: סיום בהצלחה של הקורס "מבוא לבריאות הסביבה" (מס' הקורס 47028055)
1. השלמת קורסי החובה של התוכנית בהיקף 4 נק"ז
  2. צבירת 4 נק"ז בקורסי הבחירה, מתוך רשימת הקורסים המומלצים ע"י המגמה (סה"כ נדרשת השתתפות בקורסי ההתמחות בהיקף של 8 נקודות זכות, ראה רשימה להלן)
  3. השתתפות פעילה בסמינר לאפידמיולוגיה יישומית (48323003) וביצוע פרוייקט מחקרי במסגרת דנא לאפידמיולוגיה יישומית (48323002) – 8 נק"ז

ג. רשימת קורסי ההתמחות

התלמיד יבחר 2 לפחות מתוך 4 קורסי החובה, וישלים בסך הכל 8 נק"ז מתוך רשימת הקורסים המפורטת לעיל, תוך התייעצות עם מרכזי ההתמחות. הקורסים ייקנו כלים לניתוח, הערכה, הסקת מסקנות וקבלת החלטות בתחומים של השפעת הסביבה על בריאות האוכלוסייה, תוך שימוש בנתונים ממגוון נושאים מהארץ ומהעולם. יתורגל יישום של כלים שנרכשו במהלך לימודי החובה של ה-MPH ובמהלך הקורסים השונים במסגרת תוכנית ההתמחות. יושם דגש בנושאים הבאים: הערכת חשיפה ושיטות מחקר בבריאות הסביבה, והיבטים טכניים-הנדסיים, חברתיים, כלכליים ומשפטיים של הטיפול במפגעים הקשורים בסביבה. פרשיות הוראה להתמחות זו יופצו בחוברת נפרדת לקראת פתיחת שנה"ל בה תינתן ההתמחות.

שם הקורס	מס' הקורס	מרכז הקורס	נק"ז
קורסי חובה – יש לבחור לפחות 2 מתוך 4			
אפידמיולוגיה תעסוקתית	47028366	דר' י. יגב	2.00
תברואת המים והשפכים (משותף עם מחלות זיהומיות)	48329001	אינג' מיכאל סנדיגורסקי	2.00
אבטחת מזון מפני זיהום (משותף עם מחלות זיהומיות)	48325005	דר' ז. שטל	2.00
איכות אוויר ובריאות האוכלוסייה	48329002	דר' צ. גלין ודר' ר. פלד	2.00
קורסי בחירה			
חוק ומשפט במערכת שירותי הבריאות (משותף עם ניהול מערכות בריאות)	68620024	עו"ד ל. ופנר	3.00
ניהול סיכונים ברפואה	48322002	דר' מ. כץ	2.00
דיני איכות סביבה (משותף עם הנדסה סביבתית)*	37626061	דר' א. נפרסטק	2.00
ניהול סביבתי (משותף עם הנדסה סביבתית)*	37626041	דר' ד. הרטמן	3.00
מבוא למיקרוביולוגיה סביבתית (משותף עם הנדסה סביבתית)*	37626051	דר' מ. חליחל	3.00

* קורסים אלו ניתנים על ידי היחידה להנדסה סביבתית בפקולטה למדעי ההנדסה. תלמידים המעוניינים לבחור אחד מהקורסים הנ"ל יעשו זאת בתאום יחידה זו (ניתן לבחור רק קורס אחד מתוך השלושה)

5. תוכנית התמחות במסלול קליני באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות

מרכזי ההתמחות: פרופ' דנית שחר, פרופ' איריס שי ופרופ' יעקב הנקין

א. מבוא

התכנית מיועדת לסטודנטים בעלי רקע קודם בתזונה או עניין בתחום המחקר התזונתי האפידמיולוגי ובקשר בין חשיפה תזונתית לתחלואה וגם לסטודנטים המעוניינים להתמחות בהיבט המחקרי של מחלות כרוניות בבחינת: "מניעה-איתור-התערבות" (prevention-detection-intervention). בקורס נתייחס למחלות כרוניות כגון מחלות מטבוליות, מחלות ממאירות, מחלות נפש, מחלות זיהומיות, מחלות דרכי נשימה, מחלות שלד, מחלות אורטופדיות ומחלות דרכי העיכול

ב. מטרות

1. להכיר את שיטות המחקר התזונתית הקיימות
2. להקנות לסטודנטים הבנה לגבי אופיין הייחודי של מחלות כרוניות ודרכי ההתמודדות במחלות אלה בקהילה
3. להכיר שיטות הערכה תזונתית הנהוגות במחקרים אפידמיולוגיים
4. להקנות לסטודנטים כלים למחקר בתחום של מחלות כרוניות וכלים לתכנון תוכניות מניעה והתערבות בקהילה
5. להכיר מבנה מאגר נתונים תזונתיים
6. להכיר שיטות ניתוח סטטיסטי של נתונים ממחקרים במחלות כרוניות ומחקרים תזונתיים
7. העשרת הידע של הסטודנטים בקשר בין תזונה ומחלות, תזונה מונעת ותזונה טיפולית

ג. דרישות

- דרישת קדם: קורס בסיסי באפידמיולוגיה
1. השלמת קורסי החובה של התוכנית (4 נק"ז)
  2. צבירת 4 נק"ז בקורסי הבחירה מרשימת הקורסים המומלצים ע"י המגמה (ראה רשימה להלן) סה"כ נדרשת השתתפות בקורסי ההתמחות בהיקף של 8 נקודות זכות.
  3. השתתפות פעילה בסמינר לאפידמיולוגיה יישומית (48323003) וביצוע פרויקט מחקרי במסגרת הסדנא לאפידמיולוגיה יישומית (48323002) – 8 נק"ז

ד. רשימת קורסי ההתמחות

רשימת קורסי ההתמחות כוללת קורסים הן ברמה המחקרית והן ברמה היישומית של שילוב תזונה ומחלות כרוניות במניעה ובטיפול. ברמה המחקרית יושם דגש על שיטות המחקר במחלות כרוניות ומחקר התזונתי, איסוף הנתונים ושיטות לניתוח נתונים תזונתיים באוכלוסיות שונות. פרשיות הוראה להתמחות זו יופצו בחוברת נפרדת לקראת פתיחת שנה"ל בה תינתן ההתמחות.

שם הקורס	מספר הקורס	מרכז הקורס	נק"ז
קורסי חובה			
אפידמיולוגיה תזונתית	47028113	פרופ' ד. שחר פרופ' א. שי	2.00
קרדיולוגיה מונעת ומחלות כרוניות בעידן המודרני (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת)	48327003	פרופ' א. שי ופרופ' י. הנקין	3.00
תזונה בבריאות וחולי	48321007	פרופ' ד. שחר	2.00
קורסי בחירה			
אפידמיולוגיה תזונתית של ילדים (משותף עם בריאות האם והילד וקידום בריאות ורפואה מונעת)	48324004	פרופ' ד. שחר ודר' א. גזלה	2.00
תזונת קשישים (משותף עם תוכנית לימודים בגרונטולוגיה ומוגבל ל-6 סטודנטים)	48222405	פרופ' ד. שחר	2.00
אפידמיולוגיה של מחלות כרוניות	47028131	פרופ' א. פורת	2.00
כתיבה אפקטיבית של מאמרים אפידמיולוגיים	47028114	פרופ' א. שי	3.00
ביוסטטיסטיקה III: מודל רגרסיה (או כל קורס מתקדם אחר בסטטיסטיקה באישור מרכז ההתמחות)	47028003	פרופ' מ. פריגר	2.50
מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית (משותף עם קידום בריאות ורפואה מונעת, במידה שלא נלקח כקורס חובה מתוך אשכולות)	48326005	דר' נ. דאוד	3.00

6. מגמה בניהול מערכות בריאות

6.1 מגמה בניהול מערכות בריאות במסלול ללא תיזה

מרכזי המגמה: פרופ' נדב דוידוביץ ופרופ' דן גרינברג

א. יעד ומטרות התוכנית

תוכנית הלימודים מיועדת למתמחים בבריאות הציבור המעוניינים לרכוש מיומנויות בתחום ניהול מערכות הבריאות. תוכנית הלימודים מציעה מקצועות מתחום הניהול הציבורי והעסקי עם דגש על קורסים מתחום הניהול הרפואי. במסגרת מסלול זה ירכוש התלמיד ידע מתקדם בתיאוריות, טכניקות וכלים ל: א. איתור, אפיון והצעת פתרונות לבעיות בנושאי מדיניות בריאות; ב. תכנון והקמת שירותי בריאות; ג. הגדרת הבעיות, הצרכים ויעדי בריאות ברמה הקהילתית והלאומית; ד. ייזום, ארגון וניהול מערכות בריאות ברמות שונות

ב. פירוט המטרות

1. להכיר את מערכת הבריאות הציבורית בישראל, מבנה ארגוני, חקיקה ותפעול
2. להכיר את סוגיות המרכזיות בתחום ניהול מערכות בריאות בארץ ובעולם
3. להכיר את חוקי הבריאות השונים, בדגש על חוק ביטוח בריאות ממלכתי, חוק זכויות החולה ופקודת בריאות העם והשפעתם על מערכת הבריאות הציבורית בישראל
4. לרכוש כלים להבנה, הערכה ולניהול של מערך השירות הרפואי-בריאותי בישראל
5. להכיר את מערכת היחסים בין גורמי הבריאות השונים בישראל והשפעתם על השירות הרפואי הציבורי
6. להכיר ולנתח את המשמעויות הניהוליות של תכני בריאות הציבור השונים בישראל ובעולם
7. לרכוש כלים לפיתוח מערך שירות רפואי ציבורי מתאים לקהילות השונות בארץ

ג. תיאור התוכנית ודרישות לסיום התואר במסלול קליני (ללא תזה) עם מגמה במנהל רפואי

כל תלמיד המבקש ללמוד במגמת מנהל יעבור ראיון קבלה אצל אחד ממרכזי המגמה. המגמה מוגבלת ל-10 סטודנטים לשנה, לכל היותר. התוכנית מחייבת את התלמיד ללמוד 4 קורסי חובה וכן 2 מתוך 4 קורסי בחירה (סה"כ 18 נק"ז) המוצעים ע"י התוכנית למוסמך בניהול מערכות הבריאות (ראה טבלה להלן), בנוסף לקורסי החובה הכלולים בתוכנית ה-MPH (25 נק"ז). תלמיד שבחר במסלול הקליני יבחר 4 קורסים (8 נק"ז) המוצעים באחת מתוכניות ההתמחות הקליניות וחיוב להשתתף בסמינר וסדנא לאפידמיולוגיה יישומית (8 נק"ז). סה"כ 59 נק"ז. תלמידי המגמה יידרשו לבצע עבודת גמר או פרויקט מחקר הכוללים פרק מתחום ניהול מערכות בריאות. נושא פרויקט הגמר יאושר באופן ראשוני מבחינת התאמתו לנושאי המגמה לניהול, על ידי אחד מרכזי המגמה. לכל סטודנט המבצע עבודת גמר יוצמד מנחה מתודולוגי מהמחלקה לניהול מערכות בריאות. בנוסף לאישור הצעת המחקר על ידי המחלקה לאפידמיולוגיה, יידרש אישור המחלקה לניהול מערכות בריאות

סוג הקורס	מס' קורסים	שמות קורסים (נק"ז)	מס' קורס	מס' נק"ז
קורסי חובה MPH	9	אפידמיולוגיה I (3) ביוסטטיסטיקה I (3) מבוא ל-SPSS (2) אפידמיולוגיה II (3) 1 מתוך 2 הקורסים: 1. סוציולוגיה של הבריאות (3) 2. מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית (3)	47028187 48321006 47028000 47028111 48321001 48326005 48321008 48321003 47028055 48321004	25
קורסי חובה MHA	4	מרשימת קורסי חובה MHA (12)	-	12
קורסי בחירה MHA	2	מרשימת קורסי בחירה (6)	-	6
קורסי התמחות MPH	4	מרשימת קורסי התמחות (8)	-	8
סדנא וסמינר באפידמיולוגיה יישומית	2	סדנא לאפידמיולוגיה יישומית (6) סמינר לאפידמיולוגיה יישומית (2)	48323002 48323003	6 2

ד. רשימת קורסי המגמה

על הסטודנט לבחור 4 קורסים מתוך רשימת קורסי חובה וכן שני קורסים מרשימת קורסי בחירה, לפי המלצת מרכזי המגמה (ראה פירוט בטבלאות ד.1. ו-ד.2.). רשימת קורסי החובה בנויה כך שעל התלמיד לבחור קורס אחד מכל קבוצה (I, II, III, IV). קורס בחירה יכול להילקח גם מתוך רשימת קורסי חובה במידה והסטודנט השלים 4 קורסי בחירה מתוך רשימת קורסי חובה. לכל קורס משקל של 3 נקודות זכות. פרשיות הוראה למגמה זו יופצו בחוברת נפרדת לקראת פתיחת שנה"ל.

ד.1. רשימת קורסי חובה במגמה

שם הקורס	מספר הקורס	מרכז הקורס	נק"ז
I. מערכות הבריאות בעולם או מדיניות מערכות בריאות	68620023	פרופ' ד. גרינברג	3.00
II. ניהול לוגיסטי במערכות בריאות	68620022	פרופ' ד. צ'רניחובסקי	3.00
III. קבלת החלטות בבריאות ורפואה או הערכה כלכלית של טכנולוגיות במערכת הבריאות	68620010	פרופ' י. פליסקין	3.00
IV. איכות וניהול סיכונים בשירותי הבריאות	68620017	פרופ' ד. גרינברג	3.00
	68620008	דר' ש. מוכתר	3.00
	68620003	עו"ד דר' ש. פויירינג	3.00

ד.2. רשימת קורסי בחירה המומלצים במסגרת המגמה

שם הקורס	מספר הקורס	מרכז הקורס	נק"ז
הביטוח הרפואי בעידן המודרני	68620012	דר' ד. שוורץ-אילן	3.00
ניהול אסטרטגי של משאבי אנוש במערכת הבריאות	68620011	פרופ' א. רותם	3.00
בריאות נפש ומנהל	68620033	דר' ח. קנבלר	3.00
היבטים גיאוגרפיים בתכנון, ניהול והערכה של שירותי בריאות	68620007	דר' ר. פלד	3.00
הנעת עובדים במערכות בריאות	68620019	דר' ד. ון-דייק	3.00
הערכת תוכניות ושירותים במערכת הבריאות	68620013	פרופ' א. רותם	3.00
מבוא לניהול רפואי של אסונות	68620032	דר' ב. עדיני ויזל	3.00
מדיניות וכלכלת תרופות	68620029	דר' ש. שני	3.00
סוגיות במדיניות שחר במערכות ציבוריות בהשוואה למערכת הבריאות	68620015	דר' מ. נצר	3.00
פיתוח משאבי אנוש במערכות הבריאות	68620016	דר' מ. נצר	3.00
רפואה קהילתית בעידן הרפואה המנוהלת	68620030	פרופ' א. פורת	3.00
ניהול קונפליקטים ומשא ומתן במערכת הבריאות	68620035	פרופ' נ. דוידוביץ	3.00
תכנון בתי חולים בראייה אסטרטגית	68620036	פרופ' ד. אופנהיים	3.00
רפואת מומחים במערכת הבריאות הציבורית והצבאית – מודלים ומדיניות	68620005	פרופ' א. גולדברג	3.00
אתיקה רפואית	68620027	פרופ' נ. דוידוביץ	3.00
בעיות שוטפות במינהל רפואי	68620034	פרופ' ח. שניידרמן	3.00
ניהול כספי של מלכ"רים וקופות חולים	68620037	מר מ. מישורי דרעי	3.00
תקשורת ובריאות	68620014	מר ע. הדרי	3.00
מימון ציבורי	68620039	פרופ' ג. בן-נון	3.00
חשבונאות	68726091	רו"ח י. חדד	3.00

* יש להתעדכן על פתיחתם של קורסי בחירה בשנת הלימודים תשע"ג אצל מרכזי המגמה

6. מגמה בניהול מערכות בריאות

6.2 מגמה בניהול מערכות בריאות במסלול עם תיזה

מרכזי המגמה: פרופ' נדב דוידוביץ ופרופ' דן גרינברג

א. יעד ומטרות התוכנית

תוכנית הלימודים מיועדת למתמחים בבריאות הציבור המעוניינים לרכוש מיומנויות בתחום ניהול מערכות הבריאות. תוכנית הלימודים מציעה מקצועות מתחום הניהול הציבורי והעסקי עם דגש על קורסים מתחום הניהול הרפואי. במסגרת מסלול זה ירכוש התלמיד ידע מתקדם בתיאוריות, טכניקות וכלים ל: א. איתור, אפיון והצעת פתרונות לבעיות בנושאי מדיניות בריאות; ב. תכנון והקמת שירותי בריאות; ג. הגדרת הבעיות, הצרכים ויעדי בריאות ברמה הקהילתית והלאומית; ד. ייזום, ארגון וניהול מערכות בריאות ברמות שונות

ב. פירוט המטרות

- להכיר את מערכת הבריאות הציבורית בישראל, מבנה ארגוני, חקיקה ותפעול
- להכיר את סוגיות המרכזיות בתחום ניהול מערכות בריאות בארץ ובעולם
- להכיר את חוקי הבריאות השונים, בדגש על חוק ביטוח בריאות ממלכתי, חוק זכויות החולה ופקודת בריאות העם והשפעתם על מערכת הבריאות הציבורית בישראל
- לרכוש כלים להבנה, הערכה ולניהול של מערך השירות הרפואי-בריאותי בישראל
- להכיר את מערכת היחסים בין גורמי הבריאות השונים בישראל והשפעתם על השירות הרפואי הציבורי
- להכיר ולנתח את המשמעויות הניהוליות של תכני בריאות הציבור השונים בישראל ובעולם
- לרכוש כלים לפיתוח מערך שירות רפואי ציבורי מתאים לקהילות השונות בארץ

ג. תיאור התוכנית ודרישות לסיום התואר במסלול מחקרי (עם תזה) עם מגמה במנהל רפואי

כל תלמיד המבקש ללמוד במגמת מנהל יעבור ראיון קבלה אצל אחד מרכזי המגמה. המגמה מוגבלת ל-10 סטודנטים לשנה, לכל היותר. התוכנית מחייבת את התלמיד ללמוד 4 קורסי חובה וכן 2 מתוך 4 קורסי בחירה (סה"כ 18 נק"ז) המוצעים ע"י התוכנית למוסמך בניהול מערכות הבריאות (ראה טבלה להלן), בנוסף לקורסי החובה הכלולים בתוכנית ה-MPH (27 נק"ז). תלמיד שבחר במסלול מחקרי יחויב בהגשת עבודת גמר (תיזה) במקום הלימודים באחת מההתמחויות הקליניות, בהיקף של 15 נק"ז. סה"כ 60 נק"ז. תלמידי המגמה יידרשו לבצע עבודת גמר או פרויקט מחקר הכוללים פרק מתחום ניהול מערכות בריאות. נושא העבודה יאושר באופן ראשוני מבחינת התאמתו לנושאי המגמה למנהל, על ידי מרכזי המגמה. לכל סטודנט המבצע עבודת גמר יוצמד מנחה מתודולוגי מהמחלקה לניהול מערכות בריאות. בנוסף לאישור הצעת המחקר על ידי המחלקה לאפידמיולוגיה, יידרש אישור המחלקה לניהול מערכות בריאות

סוג הקורס	מס' קורסים	שמות קורסים (נק"ז)	מס' קורס	מס' נק"ז	נק"ז לשקלול
קורסי חובה ללא נק"ז	2	ביוסטטיסטיקה I (3) מבוא ל-SPSS (2)	48321006 47028000	5	0
קורסי חובה MPH	10	אפידמיולוגיה I (3) ביוסטטיסטיקה II (3) אפידמיולוגיה II (3) אפידמיולוגיה III (3) 1 מתוך 2 הקורסים: 1. סוציולוגיה של הבריאות (3) 2. מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית (3) מערכות בריאות בישראל (3) מבוא לכלכלת בריאות (3) מבוא לבריאות הסביבה (3) מבוא לבריאות הציבור (2) סמינר מחקר (1)	47028187 47021182 47028111 47028161 48321001 48326005 48321008 48321003 47028055 48321004 47020012	27	27
קורסי חובה MHA	4	מרשימת קורסי חובה MHA (12)	-	12	12
קורסי בחירה MHA	2	מרשימת קורסי בחירה (6)	-	6	6
תיזה	-	תיזה א' (7.5) + תיזה ב' (7.5)	48329989/90	15	15
סה"כ	18	65	-	65	60

ד. רשימת קורסי המגמה

על הסטודנט לבחור 4 קורסים מתוך רשימת קורסי חובה וכן שני קורסים מרשימת קורסי בחירה, לפי המלצת מרכזי המגמה (ראה פירוט בטבלאות ד.1. ו-ד.2). רשימת קורסי החובה בנויה כך שעל התלמיד לבחור קורס אחד מכל קבוצה (I, II, III, IV). קורס בחירה יכול להילקח גם מתוך רשימת קורסי חובה במידה והסטודנט השלים 4 קורסי בחירה מתוך רשימת קורסי חובה. לכל קורס משקל של 3 נקודות זכות. פרשיות הוראה למגמה זו יופצו בחוברת נפרדת לקראת פתיחת שנה"ל.

ד.1. רשימת קורסי חובה במגמה

שם הקורס	מספר הקורס	מרכז הקורס	נק"ז
I. מערכות הבריאות בעולם או מדיניות מערכות בריאות	68620023	פרופ' ד. גרינברג	3.00
II. ניהול לוגיסטי במערכות בריאות	68620022	פרופ' ד. צ'רניחובסקי	3.00
III. קבלת החלטות בבריאות ורפואה או הערכה כלכלית של טכנולוגיות במערכת הבריאות	68620010	פרופ' י. פליסקין	3.00
IV. איכות וניהול סיכונים בשירותי הבריאות	68620017	פרופ' ד. גרינברג	3.00
	68620003	עו"ד דר' ש. פויירינג	3.00

ד.2. רשימת קורסי בחירה המומלצים במסגרת המגמה

שם הקורס	מספר הקורס	מרכז הקורס	נק"ז
הביטוח הרפואי בעידן המודרני	68620012	דר' ד. שוורץ-אילן	3.00
ניהול אסטרטגי של משאבי אנוש במערכת הבריאות	68620011	פרופ' א. רותם	3.00
בריאות נפש ומנהל	68620033	דר' ח. קנובלר	3.00
היבטים גיאוגרפיים בתכנון, ניהול והערכה של שירותי בריאות	68620007	דר' ר. פלד	3.00
הנעת עובדים במערכות בריאות	68620019	דר' ד. ון-דייק	3.00
הערכת תוכניות ושירותים במערכת הבריאות	68620013	פרופ' א. רותם	3.00
מבוא לניהול רפואי של אסונות	68620032	דר' ב. עדיני ויזל	3.00
מדיניות וכלכלת תרופות	68620029	דר' ש. שני	3.00
סוגיות במדיניות שכר במערכות ציבוריות בהשוואה למערכת הבריאות	68620015	דר' מ. נצר	3.00
פיתוח משאבי אנוש במערכות הבריאות	68620016	דר' מ. נצר	3.00
רפואה קהילתית בעידן הרפואה המנוהלת	68620030	פרופ' א. פורת	3.00
ניהול קונפליקטים ומשא ומתן במערכת הבריאות	68620035	פרופ' נ. דוידוביץ	3.00
תכנון בתי חולים בראייה אסטרטגית	68620036	פרופ' ד. אופנהיים	3.00
רפואת מומחים במערכת הבריאות הציבורית והצבאית – מודלים ומדיניות	68620005	פרופ' א. גולדברג	3.00
אתיקה רפואית	68620027	פרופ' נ. דוידוביץ	3.00
בעיות שוטפות במינהל רפואי	68620034	פרופ' ח. שניידרמן	3.00
ניהול כספי של מלכ"רים וקופות חולים	68620037	מר מ. מישורי דרעי	3.00
תקשורת ובריאות	68620014	מר ע. הדרי	3.00
מימון ציבורי	68620039	פרופ' ג. בן-נון	3.00
חשבונאות	68726091	רו"ח י. חדד	3.00

* יש להתעדכן על פתיחתם של קורסי בחירה בשנת הלימודים תשע"ג אצל מרכזי המגמה

תקנון התוכנית לתואר מוסמך בבריאות הציבור

מנהל התוכנית

אחראי על מכלול הפעולות האקדמיות, הארגוניות והמנהליות הכרוכות בניהול התוכנית וחבר בתוקף תפקידו בכל ועדותיה.

ועדת הוראה של התוכנית

ועדת הוראה עוסקת בכל הנוגע לתוכן ולתכנון מהלך ההוראה בלימודים, דנה בהצעות לתכניות לימודים חדשות, מקצועות ותקנונים חדשים. מקבלת החלטות בבקשות של תלמידים בנושאים החורגים מהנהלים ובערעורים על החלטות שנתקבלו בוועדת הקבלה.

ועדת הוראה שומרת לעצמה את הזכות להכניס שינויים בכל הכללים, התקנות ותוכניות הלימודים המתפרסמים מבלי למסור בכך הודעות אישיות לנוגעים בדבר. הודעה בדבר השינויים תפורסם על גבי לוחות המודעות ותופץ בין התלמידים. השינויים הקבועים יכללו בידיעון לקראת פתיחת שנת לימודים חדשה.

הועדה לשיפוט הצעות מחקר

הועדה לשיפוט הצעות מחקר הינה ועדה מחלקתית הכוללת חברי סגל מהמחלקה לאפידמיולוגיה והערכת שירותי הבריאות. הועדה מעריכה את הצעות המחקר של סטודנטים במסלול המחקרי. על הסטודנט להגיש לוועדה הצעת מחקר על פי ההנחיות. לאחר הערכת ההצעה ע"י הועדה יקבל הסטודנט מכתב ובו יסוכמו הערות הועדה לגבי ההצעה. הצעה יכולה לקבל אישור לביצוע, יכולים להידרש תיקונים אשר יוגשו לוועדה ויאושרו על ידה, יכולים להידרש תיקונים שיאושרו ע"י המנחה או שההצעה לא תקבל אישור לביצוע. אי לכך מומלץ לסטודנטים שלא להתחיל בעבודה על התיזה לפני קבלת האישור מן הועדה.

מזכירות התוכנית

המזכירות מטפלת בכל הנושאים האקדמיים והמנהליים הנוגעים לסדרי הלימודים, תכניות הלימודים, ייעוץ והרשמה לקורסים, טיפול בפניות לוועדת הוראה של התוכנית, אישורי לימודים ועוד.

הליך ערעור על החלטה אקדמית

1. סטודנט יפנה בכתב לוועדת ההוראה של התוכנית.
2. הסטודנט יערער בכתב על החלטת ועדת ההוראה של התוכנית לפני יו"ר ועדת ההוראה של תלמידי מוסמך הפקולטת. מאחר וסמכותו של יו"ר ועדת ההוראה של הפקולטה הואצלה על ידי הדיקן, אין מקום לערעור נוסף בפני הדיקן.
3. הסטודנט יוכל לפנות בערעור בכתב לדיקן לגבי אופן הטיפול בבקשתו ולא לגבי תוכן ומהות ההחלטה עצמה.

פניות לוועדת הוראה בתוכניות לימודים דו-מחלקתיות / דו-פקולטיות

סטודנט הלומד בתכניות לימודים דו-פקולטיות יפנה בנושאים הקשורים לתכנית הלימודים הדיסציפלינרית, לוועדת ההוראה הרלבנטית לדיסציפלינה. לגבי שאר הנושאים, יפנה לאחד מיו"ר ועדות ההוראה המחלקתיות של התכניות והחלטותיו הן הקובעות. מובהר שהסטודנט יוכל לפנות ליו"ר אחד בלבד. ההחלטות יועברו לידיעת יו"ר ועדת ההוראה של תכנית הלימודים הנוספת. במקרים בהם הוסכם על פקולטה אחת שמטפלת בכל הנושאים, ההחלטה תפורסם ותובא לידיעת כל הסטודנטים מראש, והסטודנט יפנה רק לפקולטה האחראית.

בנושאים הקשורים לקורסי בחירה כלליים הסטודנט יפנה לאחת ממחלקות האם, אשר תטפל בבקשה מול המחלקה הרלבנטית (מחלקת הקורס). מובהר שמחלקת הקורס היא הסמכות לקבלת החלטות.

תקנות הלימודים לתואר שני

חובתו של התלמיד לדעת את כל התקנות וההוראות המפורטות כאן ואלו שתתפרסמנה על ידי הגופים המוסמכים במהלך הלימודים. התלמיד אחראי על תוכנית לימודיו. אין בייעוץ או בהרשמה לקורסים דרך המחשב בכדי לפטור מאחריות זו.

עומס הלימודים ומשך הלימודים

תלמידים הלומדים תוכנית לימודים מלאה, יומיים בשבוע, חייבים לסיים את לימודיהם בשנתיים (4 סמסטרים). המשך הלימודים בשנה השלישית יהיה כרוך באישור מיוחד של ועדת ההוראה. משך שנות הלימודים לסטודנטים הלומדים יום אחד בשבוע מוגבל ל-3 שנים (6 סמסטרים). עומס הלימודים הסמסטריאלי, כדי להשלים את התואר בתום שנתיים, הוא 2-5 קורסים בממוצע לסמסטר (ללא קורסי השלמה). העומס המקסימלי לא יעלה על 12.5 נקודות זכות לסמסטר. תלמיד יהיה רשאי לבקש להירשם ל-5 קורסים ולא יותר מ-15 נקודות זכות פעם אחת במהלך לימודיו לתואר על פי אחד הכללים הבאים: אחד הקורסים הוא סדנא מרוכזת או הקורס הוא במסגרת הסמסטר האחרון ללימודיו. הבקשה לרישום לקורס חמישי לאחר הרישום הראשוני לקורסים ולא יאוחר מתום השבוע הראשון ללימודים של אותו סמסטר.

קביעת מסלול לימודים

ככלל, מסלול לימודים (קליני או מחקרי) נקבע בתום שנת הלימודים הראשונה. תלמידים המעוניינים במעבר למסלול מחקרי צריכים להגיש בקשה לוועדת הוראה בתום שנת הלימודים הראשונה. הבקשה תידון בתום שני הסמסטרים הראשונים בהתאם להישגים בלימודים, באישור ועדת ההוראה של התוכנית. תלמידים שהצטיינו במיוחד בלימודי התואר הראשון. כאלה שהוכיחו יכולת מחקרית בתחומים אחרים שבהם עסקו או סטודנטים לרפואה שיתקבלו למסלול המשולב MPH-MD יוכלו להתקבל למסלול מחקרי כבר בשנה הראשונה ללימודיהם. לקבלה למסלול מחקרי, יושם הדגש על פרופיל של הצטיינות בקורסים בתחום החשיבה הכמותית, וקורסים המקנים כלים לשיטות מחקר באפידמיולוגיה. בקורסים אפידמיולוגיה I ו-II, ביוסטטיסטיקה I ו-II, ומבוא ל-SPSS יש צורך בממוצע של 80 ומעלה. המעבר למסלול המחקרי יאושר ע"י ועדת ההוראה של התוכנית על בסיס תחרותי. כל הבקשות למעבר יועלו לדיון ועל בסיס ציוני הסטודנט ויכולת חברי הסגל יאושר המעבר למסלול המחקרי. הועדה תקבע את השינויים בתוכנית הלימודים לפי הרקע האקדמי והמקצועי של התלמיד. אם סטודנט במסלול המחקרי לא עומד בדרישות המסלול, יערך דיון בוועדת חריגים לגבי המשך לימודיו במסלול. גם מעבר ממסלול מחקרי למסלול קליני מותנה באישור הועדה ובהשלמת הקורסים הנדרשים במסלול הקליני.

ציון מעבר בקורסי חובה ללא נק"ז

בתוכנית הלימודים כלולים בהגדרה זו 2 קורסים: ביוסטטיסטיקה I (48321006) ומבוא ל-SPSS (47028000) עבור תלמידי המסלול המחקרי בלבד. ציון עובר בקורסים אלה הוא 65 ודינם כדיון קורסי חובה אחרים בתוכנית. תלמידי המסלול המחקרי נדרשים להשיג ציון 80 לפחות בקורס ביוסטטיסטיקה I ו-SPSS. אם סטודנט במסלול המחקרי אינו עומד בדרישות המסלול ו/או נכשל בקורסים אלה, יערך דיון בוועדת ההוראה לגבי המשך לימודיו במסלול המחקרי.

ציון מעבר בקורסים אחרים

ציון עובר בקורס הוא 65 וציון מעבר בסוף השנה גם הוא 65.

חזרה על הקורס וכשלון בקורס

תלמיד שנכשל בקורס חובה או קורס חובה ללא נק"ז או קורס השלמה חייב לחזור עליו. נכשל התלמיד שנית בקורס כנ"ל, יופסקו לימודיו בתוכנית. תלמיד שנכשל בקורס בחירה, רשאי לחזור עליו או ללמוד קורס בחירה חילופי. אי הופעה בבחינה ללא נימוק קביל תחשב ככישלון. ועדת ההוראה תדון בהמשך לימודיו של הסטודנט הנכשל. הכישלון לא ישוקלל עם סיום התואר אלא רק בממוצעים השונים במהלך הלימודים. תלמיד שצבר שלושה כישלונות בתוכנית, יופסקו לימודיו, במניין הכישלונות ימנו גם אותם קורסים בהם לא נבחן התלמיד (ציון 700). תלמיד שחזר על קורס שנבחן בו, ישתקלל הציון האחרון בגיליון הציונים הסופי ולמופע הראשון של הקורס תתוסף הערה שהתלמיד חזר על הקורס. בחישוב הממוצע ייכלל הציון האחרון. תלמיד המבקש לשפר ציוניו, רשאי לחזור על קורס ו/או להשתתף בקורס אחר, ולבקש להשמיט מהממוצע הכללי את הציון הנמוך, וזאת לקראת סגירת התואר.

קבלת פטור מקורסים או הכרה בקורסים

לא יינתנו "פטורים" ו"הכרות" מקורסי בחירה. "פטור" הוא שחרור מלימודי קורס ללא זיכוי בנקודות הזכות. תלמיד שיקבל פטור מקורס חובה, יצטרך לקחת במקומו קורס אלטרנטיבי, בהמלצת היועץ, בהיקף הנק"ז כפי שמוגדר בתוכנית ה-MPH. "הכרה" הוא שחרור מלימודי קורס כולל זיכוי בנקודות הזכות עם או בלי הכרה בציון.

יוכר קורס שנלמד במסגרת אקדמית ברמה של תואר שני ולא יאוחר מ-5 שנים מאז נלמד הקורס, ובתנאי שהקורס לא שימש לקבלת תואר אחר.

תנאים מקדימים לדיון במתן "פטור" או "הכרה":

א. הקורס הנדון חייב להתאים בתוכנו וברמתו למסגרת הלימודים הנוכחית עם ציון לא נמוך מ-80 ובאישור מורה הקורס בתוכנית MPH.

ב. אם הקורס נלמד באוני' בן גוריון, יוכר הקורס עם נקודות הזכות והציון. אם הקורס נלמד באוניברסיטה אחרת, יוכרו רק נקודות זכות.

הליכים: לקבלת "פטור" או "הכרה" יפנה הסטודנט למזכירות התוכנית ויגיש עם טופס הבקשה, סילבוס של הקורס וגיליון ציונים מוסמך. תשובה תועבר לסטודנט לאחר שבקשתו תיבדק על ידי מורה הקורס וועדת הוראה של התוכנית.

סטודנט ללימודי מוסמך בבריאות הציבור שסיים את לימודיו לתואר ראשון במחלקה לניהול מערכות בריאות באוניברסיטת בן-גוריון או בתוכנית מקבילה לתואר ראשון (למשל, מכללת יהודה ושומרון, מכללת עמק יזרעאל), לא יוכל ללמוד את שני הקורסים הבאים: מבוא לכלכלת בריאות (48321003) ומערכת הבריאות בישראל (48321008) במסגרת לימודי החובה בתוכנית לימודי המסטר בבריאות הציבור ובמקום קורסים אלו יהיה עליו ללמוד קורסים מתחום ניהול מערכות בריאות, תואר שני, על פי המלצה פרטנית של המחלקה לניהול מערכות בריאות. כללים אלה יחולו גם על סטודנטים שלמדו או בעלי תואר שני בניהול מערכות בריאות.

הכרה בקורסים מאוניברסיטאות אחרות במסגרת הסכם בין-אוניברסיטאי

במסגרת הסכם בין-אוניברסיטאי רשאי הסטודנט לקחת קורסי בחירה באוניברסיטה אחרת בהיקף של עד 4 נק"ז בסמסטר. לקחת קורסים אלה מותנית באישור של יועץ / מרכז מסלול לימודים. על הסטודנט לפנות לראש מדור מנהל תלמידים, לצורך מילוי טופס לימודים בין-מוסדיים. בנוסף, על הסטודנט לפנות לוועדת הוראה של התוכנית לצורך קבלת אישור לקחת קורסי בחירה במקום אלה המוצעים על ידי תוכנית ה-MPH. במידה ומתקבל אישור, קורסים אלה ייחשבו כקרדיט לתואר.

תוכנית חילופי סטודנטים

תכנית החילופים נחתמה בין המוסדות האקדמיים. אם התכנית בה לומד הסטודנט מוכנה לאשר קורס מוגדר שהסילבוס שלו מקובל על התוכנית שיהווה קורס חליפי לקורס אותו הסטודנט נדרש ללמוד לתואר או קורס בחירה, ניתן יהיה לאשר השתתפות בקורס כזה. הציון שירשם בגיליון הציונים יהיה עובר או נכשל, בתנאי שהציון שיתקבל בקורס יהיה ציון שיהיה מקובל על מרכז תכנית ההוראה של הסטודנט.

מעבר למסלול המחקרי לסטודנטים שסיימו את לימודיהם במסלול הקליני

סטודנט שסיים את לימודיו במסלול הקליני בציון ממוצע לא פחות מ-85 ואשר מעוניין לקבל תואר במסלול המחקרי, יירשם להשלמה לתיזה וישלים את הקורסים: ביוסטטיסטיקה II (47021182), אפידמיולוגיה III (47028161), סמינר מחקר (47020012) וקריאה מונחית (48321002). כמו כן יהיה על הסטודנט לעמוד בכל החובות הקשורות להגשת תיזה. נושא התיזה לא יוכל להיות אותו הנושא שהוגש כפרויקט מחקר במסגרת הקורס סדנא לאפידמיולוגיה יישומית, במסלול הקליני. כמו כן באחריות הסטודנט למצוא מנחה ונושא לתיזה לפני תחילת הלימודים.

חובות כלל אוניברסיטאיות

עולים חדשים חייבים בלימודי עברית ואנגלית כשפה זרה.

מועמדים שלמדו באוניברסיטאות בחו"ל או בשלוחות של אוניברסיטאות מחו"ל

בעלי תארים מאוניברסיטאות / שלוחות בארץ מחו"ל, המבקשים להתקבל ללימודים לתארים גבוהים, יחויבו בבחינת כניסה: GRE כללי. על המועמדים להמציא אישור מקורי של תוצאות מבחן ה-GRE.

אנגלית כשפה זרה

תנאי לימודי התואר השני הוא השלמת כל חובות האנגלית כשפה זרה ראשונה לתואר הראשון (אנגלית ברמת מתקדמים 2). ועדת הקבלה רשאית לחייב תלמיד, אשר רמת ידיעותיו באנגלית אינה מספקת, בבחינת ידע באנגלית או בלימוד הקורס אנגלית מתקדמים 2 ובלמודי השלמה, במידת הצורך. תלמידים שמעוניינים ללמוד אנגלית לפני תחילת לימודיהם, בין כשפה זרה ובין כשפת עזר לאחד מתחומי התמחותם, רשאים להירשם ללימודי קיץ. בקיץ מתקיימים קורסים מרוכזים באנגלית.

מטרת הקורס באנגלית כשפה זרה היא להכשיר את הסטודנט לקריאה עצמאית של פרסומים מקצועיים בשפה האנגלית. הקורסים באנגלית נערכים על פי רמות. התלמיד מסווג לרמה המתאימה על פי תוצאות

המבחן הפסיכומטרי או מבחן אמי"ר. התלמיד מתקדם מרמה לרמה עד שיסיים בהצלחה את הקורס מתקדמים 2. יש לסיים את כל לימודי האנגלית במהלך השנה הראשונה ללימודי התואר. סטודנטים בעלי תעודות מאוניברסיטאות בחו"ל, חייבים בקורס אנגלית מתקדמים 2 אלא אם שפת ההוראה באוניברסיטה בחו"ל הייתה אנגלית.

עברית לעולים חדשים (ללא בגרות ישראלית או נמצאים פחות מ-5 שנים בארץ)

תוכנית הלימודים מיועדת להקנות לתלמיד ידע רחב בעברית. ידע זה יכשירו לתפקד כראוי במישור האקדמי, להבין הרצאות, לקרוא חומר עיוני ולהגיש עבודות ברמה סבירה. ידיעת השפה העברית היא דרישה בסיסית מכל תלמיד באוניברסיטת בן גוריון בנגב. חובת העברית חלה גם על תלמידי תואר שני. תלמיד באוניברסיטת בן גוריון בנגב שלא קיבל את חינוכו התיכוני או האקדמי במוסד שלשנו עברית, חייב להוכיח שליטה בשפה העברית. עולים חדשים שלא נבחנו בבחינה הפסיכומטרית בעברית, חייבים להיבחן בבחינת יע"ל (ידע עברית לעולים) לקביעת רמתם בעברית. מועמדים שלא סווגו לרמה ד' לפחות בעברית לא יוכלו להתחיל לימודיהם גם אם הם עומדים בדרישות הקבלה האחרות. לפקולטה למדעי הבריאות לא יתקבלו מועמדים שסווגו לרמה הנמוכה מרמה ה' בעברית. פטורים מהמבחן וכן מלימודי עברית יינתנו לאלה שקיבלו פטור מלימוד עברית באוניברסיטה אחרת בארץ או בוגרי היחידה ללימודים קדם-אקדמיים באוניברסיטת בן גוריון, שקיבלו ציון 75 לפחות ברמה ו' בעברית. סטודנט עולה בעל תעודת בגרות ישראלית גם פטור מלימודי עברית. ציון הסיום של רמה ו' - 75. לימודי העברית אינם מזכים את הלומד בנקודות זכות.

מעמד אקדמי

תלמיד הלומד לתואר שני יכול להיות באחד משלושת המצבים הבאים:
מן המניין - תלמיד שעמד בדרישות הקבלה ואיננו חייב בקורסי השלמה.
מן המניין - חייב בקורסי השלמה - תלמיד שעמד בדרישות הקבלה אולם חייב בקורס השלמה אחד לפחות.
לא מן המניין - משלים / משתלם - תלמיד שהתקבל כחריג. תלמיד זה חייב לעמוד בתנאי הקבלה. עמד התלמיד בהצלחה בתנאים - יעבור ל"מן המניין", ולא - יופסקו לימודיו בתכנית.

סדרי הלימודים - ייעוץ והרשמה לקורסים

בתחילת כל סמסטר יימסרו סדרי הייעוץ וההרשמה לקורסים. ניתן לבצע שינויים בתכנית הלימודים בתקופת השינויים (בשבועיים הראשונים של כל סמסטר). סטודנט שלא נרשם לקורס במחשב, לא יוכל לקבל ציון באותו קורס. סטודנט שנרשם לקורס ולא קיבל ציון, ייחשב הציון כאפס (700) בממוצע לימודיו. מודגש שהאחריות על מערכת הלימודים, חלה על התלמיד. תלמיד הכותב עבודת גמר חייב להיות תלמיד פעיל באוניברסיטה בכל סמסטר עד להגשת העבודה לשיפוט. לתלמיד שלא ערך רישום לקורסים במחשב, יופסקו לימודיו בגין "אי עריכת רישום". **מודגש בזאת שהאחריות על מערכת הלימודים חלה על התלמיד ואין בעובדה שבוצע רישום במחשב בכדי לפטור מאחריות זו.**

פרסום ציונים וסדרי הרשמה

אם ציוני הבחינה לא יפורסמו עד תחילת הסמסטר העוקב, יוכל הסטודנט להירשם על "תנאי" לקורסי המשך לקורס זה. עם קבלת הציון הסופי בקורס תקבע ועדת ההוראה המחלקתית את מעמדו של הסטודנט בקורס העוקב. עמד הסטודנט בתנאי הקדם לקורס עם פרסום הציונים - יהיה רשאי להמשיך להשתתף בקורס העוקב. משמעות סעיף זה שכל סטודנט יהיה רשאי להירשם לקורס המשך במידה שלא התפרסמו הציונים של קורס הקדם.

ביטול רישום לקורסים

ניתן לבטל את הרישום לקורסים גם מעבר לתקופת השינויים אולם לא יאוחר משבועיים מתום הסמסטר. ביטול קורס לאחר תום תקופת השינויים כרוך בתשלומים נוספים ואינו משנה את היקף שכר הלימוד. תלמיד שביטל רישום לקורס - "ביטול אקדמי" אינו זכאי לגשת לבחינה גם אם קורס זה מופיע בכרטיס הנבחן. בקיוסק המידע הקורס יופיע לתלמיד עם ציון "710", שמשמעו ביטול אקדמי.

שיטת ההערכה

הציונים בקורסים הינם בשיטה מאונית. במקרים חריגים יקבע ציון עובר/נכשל. הציונים בקורס יכולים להיקבע על בסיס המרכיבים הבאים, כולם או חלקם: בחינה סופית, תרגילים, עבודות, בחנים והשתתפות פעילה. הרכב הציון ותנאים נוספים יימסרו על ידי המורה האחראי לקורס בתחילתו. ציון עובר הוא 65 אלא אם כן ציון אחרת בדרישות הקורס. הציונים יפורסמו על לוחות המודעות, בקיוסק המידע שבאתר האינטרנט האוניברסיטאי ובמענה הקולי. חובתו של התלמיד לבדוק פרסומים אלו. במקרים בהם לא ייבחן התלמיד

בקורס אליו הוא רשום, יעודכן ציונו כ - "700". ציון זה שווה ערך ל-0 והוא ישוקלל בממוצע המצטבר של התלמיד וייחשב במניין הכישלונות. באם סטודנט שנכשל בקורס, חזר עליו והשיג ציון עובר – ישתקלל הציון העובר בלבד. בקורסים שאינם מקנים נק"ז והם דרישות קדם יצוין בגיליון הציונים אם הסטודנט עבר / לא עבר או קיבל פטור. אם המדובר בדרישה לתואר (ללא נק"ז) – יופיע הציון.

סילבוס הקורס

הסילבוס, כולל דרישות הקורס, מחייב את כל הסטודנטים הלומדים בקורס ללא קשר למחלקה / פקולטה או רמת התואר של הסטודנט.

השלמת מטלות בקורס

הדרישות והחובות החלות בכל קורס נמסרות על ידי מרצה הקורס בתחילת הסמסטר ולא יאוחר מתום השבוע השלישי. אחריותו של התלמיד להשלים את כל הדרישות על פי לוח הזמנים שנקבע על ידי מרצה הקורס, אולם לא יאוחר מתום מועדי הבחינות של אותו סמסטר. יוצא מכלל זה, הגשת עבודת סמינר, אותה ניתן להגיש לא יאוחר מעשרה ימים מתום מועדי ב'. בקורסים בהם נדרשת הגשת עבודה במקום בחינה, יש להגיש את העבודה תוך חודש ימים מסיום הקורס, לכל היותר.

מועדי בחינות

בתום כל סמסטר מתקיימות בחינות. תלמידי תואר שני רשאים לגשת למועד אחד בלבד. במקרים שבהם נמנעה מהתלמיד האפשרות לגשת למועד הראשון, יהיה זכאי למועד מיוחד. הזכאות תינתן רק במקרים בהם הייתה "מניעה חמורה" לגשת לבחינה (ראה "תקנון הבחינות"). הזכאות טעונה אישור ועדת ההוראה. מועדים אלו יתקיימו בחודשים ספטמבר ואוקטובר או במועדי הבחינות הרגילים שבסמסטר לאחר מכן, המוקדם מבין השניים.

היעדרות מוצדקת מבחינות לעניין זה ראה "תקנון הבחינות"

נוהל זכויות סטודנטיות יולדות

- היעדרות משיעורים - סטודנטית יולדת רשאית להעדר מהרצאות פרונטאליות לתקופה של 4 שבועות מיום הלידה, זאת בנוסף לזכויות בסיסיות הנוגעות להיעדרות מלימודים. סטודנטית שילדה פג רשאית להיעדר מהרצאות פרונטאליות לתקופה של 6 שבועות מיום הלידה.
- הגשת תרגילים ועבודות - סטודנטית יולדת רשאית להגיש באיחור של 4 שבועות ממועד סיום חופשת הלידה או עד איחור של 8 שבועות מהמועד שנקבע להגשת התרגילים והעבודות (המועד המאוחר יותר).
- מעבדות, סדנאות ועבודה מעשית - השלמת מעבדות, ו/או סדנאות, ו/או עבודה מעשית תיעשה בתיאום עם המרצה בפרק הזמן שייקבע על ידו, בהתאם לאופי הדרישות בכל אחת מהמטלות הנ"ל. אם לדעת המרצה לא ניתן להשלים את הדרישות ללא נוכחות, יהיה על הסטודנטית להשתתף שוב בסמסטר הקרוב בו יוצע. השלמת הדרישות כמפורט לעיל תהיה פטורה מתשלום שכ"ל נוסף.
- ביטול קורס - סטודנטית יולדת תהיה רשאית לבטל הרשמתה לקורס גם לאחר המועד האחרון לביטול ובתנאי שטרם נבחנה.
- בחינות - סטודנטית יולדת רשאית להעדר מבחינות לתקופה של עד 3 חודשים מיום הלידה ותהיה זכאית להיבחן בקורסים בהם לא נבחנה בתקופה הנ"ל, במועדי הבחינות המקובלים (מועדי ב' / מועד מיוחד). מובהר כי זכאית למועד מיוחד אחד בלבד.

החזרת מחברות בחינה

מורה הקורס, על פי שיקול דעתו, רשאי להחליט להחזיר או להשאיר ברשותו את מחברות הבחינה. אין בהחלטה זו לפגום בזכותו של התלמיד לעיין בבחינה ולערער על הציון. מחברות הבחינה יושמדו תוך חודשיים מיום הבחינה ללא הודעה נוספת.

ערעור על ציונים

תלמיד רשאי לערער על הציון בקורס או בבחינה מנימוקים אקדמיים או בשל שקלול שגוי, תוך שבוע ימים לאחר פרסום הציונים, או במועדים שיקבעו לכך עם פרסום הציון. הערעור יידון על ידי מורה הקורס. כל שינוי בציון סופי טעון אישור ועדת ההוראה. יש לזכור כי תוצאת ערעור יכולה להיות אחת מהשלוש: ללא שינוי, העלאת הציון או הורדת הציון. את הערעורים יש להגיש בכתב על גבי טופס המיועד לכך תוך ציון הנימוקים לערעור. במקרה של ערעור על בחינה יש לצרף את מחברת הבחינה. לא יידון ערעור על בחינה אם מחברת הבחינה הוצאה ממקום החלוקה או שהבחינה נכתבה בעפרון. לא יידונו ערעורים במועדים אחרים אלא אם נתקיימה מניעה חמורה (כפי שמוגדר לצורך אישור מועדים מיוחדים) וכל זאת לא יאוחר מחודשיים מיום פרסום הציון.

נוהל בדיקת עבודה מסכמת בקורס (שמשקלה 30% לפחות)
משך בדיקה לתואר ראשון - חודש, לתואר שני (לא עבודת תיזה) - 45 ימים
זמן להגשת ערעור - תוך שבוע
בדיקת הערעור - תוך שבועיים

חישוב ממוצע סמסטריאלי, שנתי ומצטבר

כל הממוצעים הם ממוצעים משוקללים. הציון המשמש לחישוב הממוצע הוא הציון האחרון. סטודנט שלא קיבל ציון בקורס, ללא הצדקה, ישוקלל הציון 0 בממוצע המצטבר שלו (בגיליון הציונים מעודכן 700). יוצא מכלל זה ממוצע לצורך בדיקת התניה שנקבעה בעת הקבלה ללימודים. במקרה של קורסי בחירה מעל לנק"ז המחויבות לתואר – שיקלולם בגיליון הציונים תהיה על פי בקשת הסטודנט.

שקלול הציון הסופי לתואר במסלול מחקרי

הרכב הציון הסופי בתואר מוסמך בבריאות הציבור לתלמידי המסלול המחקרי יהיה כדלהלן:
1. משקל התיזה - 40%
2. משקל מבחן הגנה על התיזה - 20%
3. משקל ציוני הקורסים - 40%
ממוצע מינימאלי לסגירת התואר במסלול מחקרי הוא 70.

שקלול הציון הסופי לתואר במסלול קליני

במסלול הקליני 50 נק"ז הנצברות, מסיום מוצלח של הקורסים הנדרשים, יהוו 100% של הציון הסופי לתואר. ממוצע מינימאלי לסגירת התואר במסלול הקליני הוא 70.

החלטות על מצב אקדמי

בתום כל סמסטר ייבדק מצבם של תלמידים בתחומים הבאים:
א. תלמידים שהתקבלו על תנאי ומועד ההתניה הסתיים. תלמידים שעמדו בתנאים יועברו למצב "מן המניין", ולא – יופסקו לימודיהם.
ב. תלמידים שצברו שלושה כישלונות (כולל קורסים שלא נבחנו בהם) או יש להם כשלון חוזר, ולו בקורס אחד, לימודיהם של תלמידים אלו יופסקו. קורס יוגדר ככישלון ע"פ הסעיף "חזרה על הקורס וכשלון בקורס" המפורט לעיל.
החלטות אלו מתקבלות לאחר תום מועדי הבחינות, לפיכך, (בסמסטר ב'). ההחלטות נופלות במהלך הסמסטר עצמו. אין בעובדה זו בכדי למנוע החלטה על הפסקת לימודים.

חופשת לימודים

תלמיד במעמד מן המניין רשאי לבקש חופשת לימודים לתקופה שלא עולה על שנה. החופשה טעונה אישור ועדת הוראה. חזר התלמיד בתום שנה, יוכרו כל הקורסים שהשלים בתקופת הלימודים טרם יציאתו לחופשה. את הבקשה ניתן להגיש עד היום האחרון של תקופת השינויים. להשפעת החלטה זו על שכר הלימוד ראה הוראות בפרסומי "חשבונות סטודנטים". **תקופת חופשת לימודים לא תיכלל במניין השנים לתואר.** תלמיד אשר סיים את לימודיו העיוניים ונתקל בבעיות אישיות המעכבות את השלמת עבודת הגמר, יוכל לקחת חופשה זמנית מהלימודים (סמסטר אחד או שני סמסטרים לכל היותר) ויוכל לחזור לקראת סיום עבודת הגמר והגשת הדו"ח.

הפסקת לימודים

תיעשה בשל סיבות אקדמיות, פסיקת בית הדין המשמעתי, בקשת הסטודנט או בשל אי ביצוע ייעוץ. סטודנט אשר לא יסיים את כל חובותיו עד תום 3 שנים מתחילת לימודיו, יצטרך לנמק סיבת האיחור ולקבל אישורים מיוחדים להמשך לימודיו מטעם יו"ר ועדת ההוראה של התוכנית. באם האישור לא יינתן, מסתכן הסטודנט בהפסקת לימודיו.

זכאות לתואר

תלמיד יהיה זכאי לתואר אם השלים בהצלחה את כל חובות התואר והשיג ממוצע מצטבר של 70 לפחות. כדי להיכלל ברשימת הזכאים לשנה השוטפת, יש להגיש את הבקשה לסגירת תואר למזכירות התוכנית לא יאוחר מהיום האחרון לחודש דצמבר של אותה שנה. עם סגירת התואר ייחתמו הפרטים האישיים והאקדמיים של

התלמיד ללא אפשרות שינוי. מזכירות הפקולטה למדעי הבריאות תנפיק אישור זכאות לאחר שתיבדק הזכאות האקדמית, חובות שכר לימוד ויתקבל אישור הועדה המרכזת.

תקנון בחינות (ראה תקנון אוניברסיטאי)

הערכת הישגים בקורס

עם תחילת הלימודים בקורס, יודיע המורה לתלמידיו על השיטה בה יוערכו הישגיהם ועל המשקל היחסי של כל אחד מהמרכיבים.

הגדרות

קיימת הבחנה בין מבחן ובין בוחן. מבחן - בחינה שמשקלה היחסי בציון הקורס 31% לפחות. בוחן - בחינה שמשקלה היחסי עד 30%. המבחנים נערכים בעונת הבחינות האוניברסיטאית (בתום כל סמסטר). בוחן יכול להינתן במהלך הסמסטר. אין לתת בוחן פתע. תלמיד תואר שני זכאי לגשת רק למועד אחד.

שאלון הבחינה

מורה הקורס אחראי להכנת הבחינה. תוכן הבחינה חייב להיות תואם את ההנחיות כפי שפורסמו בתיאור הקורס או נמסרו בכיתה במהלך שלושת השבועות הראשונים של הקורס. חובה לפרסם בשאלון הבחינה את המשקל היחסי של כל שאלה וכן את המשקל היחסי של סעיפים בשאלה, אם קיימים כאלו. במקרה שאין ציון למשקל היחסי, יינתן משקל שווה לכל שאלה וכן משקל שווה לכל אחד מהסעיפים, בתוך השאלה.

שימוש בחומר עזר ומחשבי כיס

במקצועות בהם מותר חומר עזר, על מרצה הקורס להגדיר בצורה בהירה על גבי טופס הבחינה, מהו חומר העזר המותר. יש להקפיד שתהיה התאמה מלאה בין ההנחיות הניתנות לפני הבחינה לבין הכתוב על טופס הבחינה. בהנחיות לקראת הבחינה ובהגדרות המפורסמות בטופס הבחינה יש לציין סוגי מחשבי כיס שאסורים בשימוש. העברת חומר עזר או מחשבי כיס מנבחן אחד לחברו בשעת הבחינה, אסורים.

שפת הבחינה

שפת הבחינה, באין הוראה אחרת, היא השפה העברית. קיום בחינה בשפה אחרת, למעט לימודי שפות זרות, טעונה אישור מנהל התוכנית.

בחינות בעל פה

בבחינה הנערכת בעל פה יהיה נוכח בנוסף למורה הקורס, מורה נוסף הבקיא בחומר המקצועי שנלמד.

נוכחות מורה בבחינה

מורה הקורס או ממלא מקומו יהיה נוכח בבחינה. תלמיד רשאי לבטל את השתתפותו בבחינה במחצית השעה הראשונה אם מורה הקורס או ממלא מקומו לא היו נוכחים בחדר הבחינה בפרק זמן זה. ביטל התלמיד את השתתפותו בבחינה, תבוטל נוכחותו בבחינה לכל עניין ודבר. החליט התלמיד להמשיך בבחינה מעבר לזמן זה, לא תהווה היעדרות המורה עילה לטענה כלשהי. מינוי ממלא מקום למורה הקורס טעון אישור ראש המחלקה או מנהל התוכנית.

השתתפות נבחנים בבחינה

לא תותר כניסת תלמידים אחרי מחצית השעה הראשונה של הבחינה. לא תותר יציאת תלמידים במחצית השעה הראשונה של הבחינה. תלמיד שנכנס לחדר הבחינה וקיבל שאלון, ייחשב כנבחן במועד זה. תלמיד חייב להציג בעת הבחינה:

- א. תעודה מזהה הנושאת את תמונתו.
- ב. כרטיס נבחן בתוקף לסמסטר הבחינה (במבחנים המתקיימים בעונת הבחינות).

איסוף בחינות

מורה הקורס או ממלא מקומו אחראיים לקבלת מחברות הבחינה ממדור בחינות. בעת קבלת הבחינות יש לבדוק ולוודא שכל הבחינות נמצאות בידי המורה בהתאם לרשימת הנוכחים בבחינה. מחברות בחינה

שמעוכבות על ידי מדור בחינות בשל סיבה כלשהי, חייבות להיות מצוינות בהתאם לכך בגיליון הנוכחות. מורה הקורס אחראי לאיסופם בהקדם ממדור בחינות.

בדיקת בחינות

מורה הקורס אחראי על בדיקת הבחינה. בעת הבדיקה יש לציין את מספר הנקודות שמקנה תשובה. את תוצאות הבחינות יש להחזיר למזכירות התוכנית על גבי גיליון הנוכחות תוך שבעה ימים מיום הבחינה. מזכירות המחלקה תפרסם את התוצאות בהקדם, זאת לאחר קבלת האישורים המתאימים, ולא יאוחר מעשרה ימי עבודה מיום הבחינה. גיליון הנבחנים יוצג על גבי לוחות המודעות במשך שלושה שבועות לפחות.

אבדן מחברת בחינה

נבחן שמחברת הבחינה שלו אבדה שלא באשמתו, ייקבע ציונו בבחינה על פי בחירתו של התלמיד בכפוף לאישור ועדת הוראה של התוכנית, באחת הדרכים הבאות:
א. על ידי בחינה מחדש
ב. על פי ממוצע כלל המרכיבים האחרים באותו המקצוע
ג. על פי ממוצע כל ציוניו באותו סמסטר

זכאות לגשת למבחנים

זכאי לגשת למבחן תלמיד המקיים את הכללים הבאים:
א. רשום לקורס במחשב
ב. עמד בכל המטלות הנדרשות על פי תיאור הקורס לעניין זה
ג. השלים את חובותיו הכספיים לשכר לימוד
תלמיד שניגש למבחן ולא היה זכאי לכך, ציון הקורס לא ייחשב ולא יעודכן. ועדת ההוראה תוכל להמליץ על העמדת התלמיד לדין משמעתי.

היעדרות מבחינה - סיבות מוצדקות להיעדרות מבחינה

"מניעה חמורה" - כהיעדרות מוצדקת מבחינה (בוחן או מבחן) תיחשבנה הסיבות הבאות:
א. שירות מילואים (ראה סעיף הנוגע לעניין זה)
ב. לידה (ראה סעיף הנוגע לעניין זה)
ג. אשפוז או פניה למיין
ד. אבל
ה. חגים ומועדים
ו. שמירת הריון
ז. התנגשות בין בחינות (באותו יום קלנדארי)
ח. השתתפות בתחרות ספורט מטעם האוניברסיטה (ראה סעיף הנוגע לעניין זה)
באם יידרש מועד נוסף לרגל מקרים חריגים, מועד הבחינה יתואם עם המורה.

שירות מילואים

כהיעדרות מוצדקת מבחינה ייחשב שירות מילואים הכולל את יום הבחינה (למעט שירות חד יומי לעדכון פרטים אישיים) וכן שירות מילואים בן X ימים העולה על 4 ימים אם הסתיים בפרק זמן Y לפני הבחינה, כאשר $Y = 0.8X$. עונה על הנוסחה הבאה - $Y = 0.8X$.
לדוגמא, תלמיד שסיים שירות מילואים בן 20 יום תיחשב היעדרות מבחינה בתוך 16 ימים מתום שירות מילואים זה, כהיעדרות מוצדקת. שירות מילואים חד יומי לצורך ראיון שיגרת או עדכון פרטים אישיים איננו נחשב ל"מניעה חמורה" לצורך היעדרות מבחינה. תלמיד שזומן למילואים חד יומיים לצורך אחר תיחשב היעדרות זו כמוצדקת אם ציונו באישור המילואים הדברים הבאים:
א. שעות מדויקות של ההתייצבות
ב. העובדה שלא ניתן לדחות את ההתייצבות ליום אחר
ג. אישור מקצין העיר על שירות המילואים

לידה

תלמידה שילדה רשאית להיעדר מבחינות לתקופה של שלושה חודשים מיום הלידה. תלמיד ההופך לאב רשאי להיעדר מבחינות לשבוע ימים מיום הלידה. לאב תינתן זכות להיעדר מבחינות ל-3 חודשים מיום הלידה במצבי חירום או מצוקה כאשר הטיפול בילוד באחריותו הבלעדית.

יש להציג אישור המחלה המציין את התאריכים של המחלה בחתימת הרופא המטפל.

השתתפות בתחרות ספורט מטעם האוניברסיטה

תלמיד שהשתתף בערב הבחינה או ביום הבחינה בתחרות ספורט מטעם האוניברסיטה, תיחשב היעדרותו כמוצדקת. כל זאת בכפוף לאישור בכתב של מנהל היחידה של מרכז הספורט.

נוהל עבודת גמר - תיזה

במסלול מחקרי

על כל הסטודנטים להגיש הצעה לתוכנית עבודת הגמר, במהלך הסמסטר הראשון של השנה השנייה ללימודים ולהגיש עבודת הגמר עד סוף הסמסטר השני, בשנה השנייה ללימודים. תלמידים הלומדים תוכנית לימודים חלקית יקבלו מכתבי התראה על הצורך לסיים לימודיהם עד תום השנה השלישית. על הסטודנט להגיש לועדה הצעת מחקר ע"פ ההנחיות. הצעות המחקר יוגשו באמצעות מזכירות התוכנית לועדה לאישור הצעות מחקר. לאחר הערכת ההצעה ע"י הועדה יקבל הסטודנט מכתב ובו יסוכמו הערות הועדה לגבי ההצעה. הצעה יכולה לקבל אישור לביצוע, יכולים להידרש תיקונים אשר יוגשו ויאושרו ע"י הועדה, יכולים להידרש תיקונים שיאושרו ע"י המנחה או שההצעה לא תקבל אישור לביצוע. אי לכך מומלץ לסטודנטים שלא להתחיל בעבודה על התיזה לפני קבלת האישור מן הועדה. המנחים והתלמידים מתבקשים לצמצם את הנושא להיקף המומלץ לתלמידי תואר שני. עבודת הגמר מוגדרת כתרגיל בהתנסות מחקרית ואינה דורשת מחקר מקורי. במסגרת עבודת הגמר ילמד התלמיד ליישם את השיטות שנלמדו בקורסים העיוניים במחקר עצמאי, בהנחיית מורה מהמחלקה. עבודת הגמר תתבצע על כל שלביה במקביל לשמיעת הקורסים בשנה השנייה ללימודים. היקף העבודה בזמן לא יעלה על שנה. ציון עובר מינימאלי לתיזה לתואר שני הוא 75. ראה הנחיות לכתובת עבודת גמר במסלול מחקרי בחוברת פרשיות הוראה

במסלול קליני

הפרויקט המחקרי במסלול הקליני יתבצע על כל שלביו בשנה השנייה ללימודים, בהנחיית מורה קליני ומורה מטעם המחלקה. משך ביצוע העבודה הנדרשת לא יעלה על 3 חודשים. לכל פרויקט יהיו שותפים 2-3 תלמידים. ציון עובר מינימאלי לפרויקט הוא 75. ראה הנחיות לכתובת עבודת גמר במסלול מחקרי בחוברת פרשיות הוראה

מסלול משולב ל-Ph.D.

הנחיות להגשת בקשה להעברה למסלול המשולב ל - Ph.D.

סטודנטים לתואר שני המתכננים לעבור למסלול המשולב חייבים לקחת את כל הקורסים לתואר שני במשך 3 הסמסטרים הראשונים.

ניתן לבקש לעבור למסלול המשולב רק לאחר סיום חובות שמיעת הקורסים לתואר (כולל קבלת ציונים) ופרסום של מאמר או לפחות תקציר. ממוצע בקורסים יהיה 90 לפחות.

על הסטודנט להגיש:

1. מכתב בקשה של הסטודנט

2. מכתב המלצה מהמנחה/ים

3. תקציר (כחצי עמוד)

4. מבוא

5. תיאור מפורט של תוצאות עבודת המחקר (כולל טבלאות, תמונות והסברים לתמונות)

6. סיכום קצר של התוצאות

7. פירוט התוכנית להמשך המחקר. הפירוט יכלול מטרות המחקר ותרומתו האפשרית לנושא

8. רשימת ספרות

9. צילום מאמר או תקצירים בהם מופיע שם הסטודנט

10. על הבקשה, המלצות המנחים, הציונים בכל הקורסים וכל החומר להגיע למזכירות מוסמך לבריאות הציבור לא יאוחר מאמצע הסמסטר הרביעי ללימודי תואר שני.

היקף הסעיפים 3 עד 8 לא יעלה על 10-12 עמודים.

הדפסה: רווח וחצי או שניים.

שם הקורס: ביוסטטיסטיקה I - בסיסית – 48321006

מרכז הקורס: פרופ' מ. פריגר

דרישות קדם: מהווה דרישת קדם לביוסטטיסטיקה II לתלמידי מחקר

סטטוס הקורס: קורס חובה לתלמידי מוסמך בבריאות הציבור ואפידמיולוגיה וקורס חובה ללא נק"ז לתלמידי

המסלול המחקרי בבריאות הציבור

היקף הקורס: סמסטר א', 2 ש"ש הרצאה ו-2 ש"ש תרגול, 3.00 נקודות זכות

מטרת הקורס: להקנות לתלמידים מושגים בסיסיים בביוסטטיסטיקה וכלים תיאורטיים ומעשיים לתיאור ועיבוד

נתונים ברמה בסיסית. התרגילים יבוצעו בעזרת המחשב כך שבסיום הקורס יוכלו התלמידים לבצע ניתח

נתונים ראשוני באופן עצמאי

פירוט נושאי ההוראה: חלק א. סטטיסטיקה תיאורית: סטטיסטיקה תיאורית - מהי סטטיסטיקה? מושגים

בסיסיים. אוכלוסייה ומדגם, סוגי דגימה. מיון משתנים. הצגת נתונים: לוחות סטטיסטיות, שכיחויות, סוגים של

שכיחויות, הצגה גרפית (דיאגרמת המעגל, דיאגרמת מקלות, היסטוגרמה, עקומת התפלגות). ערכים

מרכזיים. השכיח, החציון, הממוצע. מדדי פיזור. התחום (טווח), התחום הבין רביעוני, השונות וסטיות תקן.

מושגים יסודיים של תורת ההסתברות. ניסוי מיקרי, מרחב המדגם, מאורעות, פעולות בין מאורעות, מאורעות

זרים. הגדרה של הסתברות במרחב המדגם סימטרי, נוסחאות יסודיות לחישוב הסתברויות של מאורעות.

ההסתברות המותנית, מאורעות בלתי תלויים. משתנה מקרי. הגדרות, משתנה מקרי בדיד ורציף, התפלגות

של משתנה מקרי, תוחלת ושונות של משתנה מקרי. סוגים מיוחדים של התפלגויות (בינומית, נורמלית).

תכונות של התפלגויות מיוחדות. הקירוב הנורמלי להתפלגות בינומית. חלק ב. הסקה סטטיסטית: הסקה

סטטיסטית - הקדמה. אמידה נקודתית. התפלגות הדגימה של ממוצע המדגם. משפט הגבול המרכזי. אמידה

על-ידי תחום. רעיון של אמידה על-ידי תחום. אמידה באמצעות רווח סמך. מציאת הרווח סמך עבור תוחלת

כאשר שונות ידועה. מציאת הרווח סמך עבור תוחלת כאשר שונות לא ידועה. התפלגות t. מציאת הרווח סמך

עבור פרופורציה. משמעות הרווח, תכונות של רווח סמך. חישוב גודל מדגם עבור רמת דיוק רצויה. בדיקת

השערות. הבעיה הכללית של בדיקת השערות, השערות ומבחנים. רמת מובהקות, אזור דחייה, ערך- P- P

(value). טעויות בהסקה (טעות מסוג ראשון וטעות מסוג שני), עוצמה של מבחן. בדיקת השערות עבור: א.

התוחלת, כאשר שונות ידועה. חישוב טעויות ועוצמה. חישוב גודל מדגם ב. התוחלת, כאשר שונות לא ידועה

ג. פרופורציה. חישוב טעויות ועוצמה. חישוב גודל מדגם. השוואת שתי אוכלוסיות א. בדיקת השערות להפרש

בין תוחלת עבור שני מדגמים בלתי תלויים. (שונות ידועות, לא ידועות אך שוות לא ידועות ולא שוות). ב.

בדיקת השערות להפרש תוחלת עבור מדגמים מזווגים. ניתוח לוחות שכיחות מבחן χ^2 לאי תלות. התפלגות

χ^2 . קשר סטטיסטי בין משתנים. מקדם המתאם. קווי רגרסיה.

דרישות קורס: נוכחות חובה בהרצאות ותרגילים, הגשת התרגילים על פי מועדי ההגשה שיקבעו על ידי

המתרגלים (חומר שהוגש באיחור לא ייבדק).

שיטת ההערכה: הציון יורכב מ-90% - תוצאת המבחן ו-10 נקודות - על הגשת 80% מהתרגילים לסטודנטים

שקיבלו ציון עובר

ספרי לימוד מומלצים:

הספרים מומלצים כרקע רחב לחומר אשר יועבר בהרצאות

1. רונית איזנברג, סטטיסטיקה ל"לא סטטיסטיקאים", חלק א', "אקדמון", 1988-1996.

2. שולה ישראלית, סטטיסטיקה הלכה למעשה, "לוגיק", 1993-1996.

3. WW Daniel. Biostatistics: Foundation for analysis in the health sciences, 6th Edition, 1995, John Wiley & Sons, Inc.

4. OJ Dunn. Basic statistics: A primer for the biomedical sciences. 1964, John Wiley & Sons, Inc.

5. B. Rosner. Fundamentals of Biostatistics. 4th edition, 1995, International Thomson Publishing Inc.

שם הקורס: מבוא לסוציולוגיה של הבריאות – 48321001

מרכזי הקורס: פרופ' ת. קושניר ודר' י. בכנר

סטטוס הקורס: חובה לתלמידי מוסמך בבריאות הציבור

היקף הקורס: סמסטר ב', 3 שעות שבועיות, 3.00 נקודות זכות

מטרות הקורס: להקנות לתלמידים ידע והבנה של מושגים מרכזיים בפרקים נבחרים סוציולוגיה

של הבריאות

מבנה הקורס: הקורס מתמקד בשלושה תחומים מרכזיים ועדכניים של סוציולוגיה של הבריאות: היבטים מקרו-חברתיים, בריאות ומוות; מטפלים וטיפול בלתי פורמאלי בחולים קשים; בריאות תעסוקתית. כל חלק ניתן ידי מומחה בתחום

פירוט נושאי ההוראה: 1. הגדרת תחומי העניין של סוציולוגיה של הבריאות; 2. תפקיד המשפחה - מטפלים וטיפול בלתי פורמאלי בחולים: - השלכות על המטפלים, - מדדים לבדיקת עומס טיפול, - מסגרות קיימות לטיפול, - תקשורת בלתי פורמאלית; 3. רשתות ותמיכה חברתית; 4. תקשורת פורמאלית מטפל-מטופל; 5. השפעות מקרו-חברתיות על בריאות, חולי ומוות של הפרט; 6. אירועי חיים, עקה ובריאות; 7. יחסי רופא-חולה, שביעות רצון והיענות לטיפול; 8. סוף החיים בחברות הפוסט מודרניות; 9. תיאוריות בנוגע לקשר בין עבודה ובריאות; 10. אפיוני העבודה, לחץ, שביעות רצון ובריאות; 11. שחיקה בעבודה ובמקצועות הבריאות; 12. קונפליקט עבודה-בית

דרישות הקורס: קריאת חומר תיאורטי ומחקרי ועמידה בהצלחה בבחינה בסיום הקורס

ספרי לימוד: מאמרים נבחרים

1. מטפלים וטיפול בלתי פורמאלי

Baider, L., Cooper, C.L., & De-Nour, A. (2000). *Cancer and the family*. New-York, NY: Wiley & Sons.

Weitzner, M.A., Haley, W.E., & Chen, H. (2000). The family caregiver of the older cancer patient. *Hematology/Oncology Clinics of North America*, 14, 269-281.

Nijboer, C., Tempelaar, R., Sanderman, R., Triemstra, M., Spruijt, R.J., & Van Den Bos, G.A.M.(1998). Cancer and caregiving: The impact on the caregivers health. *Psycho-Oncology*, 7, 3-13.

Deeken, J.F., Taylor, K.L., Mangan, P., Yabroff, K.R., & Ingham, J.M. (2003). Care for the caregivers: a review of self-report instruments developed to measure the burden, needs, and quality of life of informal caregivers. *Journal of Pain and Symptom Management*, 26, 922-953.

Zhang, A.Y., & Siminoff, L.A. (2003). Silence and cancer: why do families and patients fail to communicate?. *Health Communication*, 15, 415-429.

Beach, W. A., & Anderson, J. K. (2003). Communication and cancer? Part 1: The noticeable absence of international research. *Journal of Psychosocial Oncology*, 21, 1-23.

Tang, S.T., & McCorkle, R.(2001). Determinants of place of death for terminal cancer patients. *Cancer Investigations*, 19, 165-180

בכנר, י. כרמל, ש. זינגר, י. (2005). למות בבית מזווית ראייה של המשפחה המטפלת בישראל. גרונטולוגיה ל"ב, 107-121.

Thompson, E.H., Futterman, A. M., Gallagher-Thompson, D., Rose, J.M. & Lovett, S.B. (1993). Social support and caregiving burden in family caregivers of frail elders. *Journal of Gerontology*, 48, S245-S254.

2. היבטים מקרו-חברתיים, בריאות ומוות

Wen, M., Browning, C.R., & Cagney, K.A. (2003). Poverty, affluence, and income inequity: Neighborhood economic structure and its implication for health. *Social Science & Medicine*, 57, 843-860.

Carmel, S., & Bernstein, J. (2003) Gender differences in physical health and psychosocial well-being among four age groups of elderly people in Israel. *The International Journal of Aging and Human Development*, 56 (2), 113-131.

Idler, E.L., & Benyamini, Y. (1997). Self-rated health and mortality: A review of twenty-seven community studies. *Journal of Health and Social Behavior*, 38, 21-37.

Carmel, S., Baron-Epel, O., & Shemi, G. (2007). The will to live and survival at old age: Gender differences. *Social Science & Medicine*, 65(3), 518-523.

Emanuel, E.J., & Emanuel, L.L. (1992). Four models of the physician-patient relationship.

Journal of the American Medical Association, 267, 2221-2226.

Bachner, Y., Carmel, S., Lubetzky, H., Heiman, N., & Galil, A. (2006). Parent-therapist communication and satisfaction with the services of a child development center: A comparison between Israeli parents – Jews and Bedouins. *Health Communication*, 19(3), 221-229.

Jang, Y., Kim, G., & Chiriboga, D.A. (2005). Health, healthcare utilization, and satisfaction with service: Barriers and facilitators for older Korean Americans. *Journal of the American Geriatrics Society*, 53 (9), 1613-1617.

Carmel, S. (2002). Euthanasia: Attitudes, wishes and behavior of the public, patients and physicians. *Harefua: Journal of the Israel Medical Association (Hebrew)*, 141, 538-543.

Steinberg, A. (2007). The dying patient: Israeli attitudes and proposals, in Carmel, S., Morse, C., & Torres-Gil, F.M. (Eds.). *Lessons on Aging from Three Nations: The Art of Caring for Older Adults (Volume II)*. Amityville, New-York, Baywood Publishing Company Inc..

Cohen-Mansfield J. (2007). Advance directives, in Carmel, S., Morse, C., & Torres-Gil, F.M. (Eds.). *Lessons on Aging from Three Nations: The Art of Caring for Older Adults (Volume II)*. Amityville, New-York, Baywood Publishing Company Inc..

3. בריאות תעסוקתית

Bernhard-Ottel, C., Sverke, M., & De Witte, H., (2005). Comparing three alternative types of employment with permanent full-time work: How do employment contracts and perceived job conditions relate to health complaints? *Work & Stress*, 19(4), 301-318.

Evolati, A., Hultcrantz, M., Collins, A. (2006). Women's work stress and cortisol levels: a longitudinal study of the association between the psychosocial work environment and serum cortisol. *Journal of Psychosomatic Research*, 61(5), 645-52.

Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, 397-422.

Matheson, M.C., Benke, C., Raven, J., Sim, M. R., Kromhout, H., et al., (2008). Biological dust exposure in the workplace is a risk factor for chronic obstructive pulmonary disease. *Thorax*, 60, 645-651.

Peter, R., Siegrist, J., Hallqvist, J., Reuterwall, C., Theorell, T., & The SHEEP Study Group. (2002). Psychosocial work environment and myocardial infarction: Improving risk estimation by combining two complementary job stress models in the SHEEP Study. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 56, 294-300.

משאבים חשובים למידע מדעי וישומי בנוגע לבריאות תעסוקתית

Home page of the American National Institute for Occupational Health & Safety
<http://www.cdc.gov/niosh/homepage.html>

Job Stress Network: www.workhealth.org

European Agency for Safety and Health at Work

<http://agency.osha.eu.int>

שם הקורס: מערכות הבריאות בישראל – 48321008

מרכז הקורס: פרופ' נ. דוידוביץ

סטטוס הקורס: חובה לתלמידי מוסמך בבריאות הציבור

היקף הקורס: סמסטר ב', 3 שעות שבועיות 3.00 נקודות זכות

מטרות הקורס: הקניית מושגים בסיסיים על מערכת הבריאות בישראל, התפתחותה ההיסטורית, מרכיביה המוסדיים ועקרונות פעולתה, לרבות יחסי הגומלין בין המרכיבים השונים של המערכת. במסגרת הקורס יבחן המבנה הארגוני של מערכת הבריאות בישראל יחד עם הכרת הבעיות הייחודיות הקשורות לתפקודה ויעילותה. יסקרו יחסי הגומלין בין המקצועות הרפואיים השונים וכן האלטרנטיבות השונות למתן שירותי בריאות של מערכת הבריאות וידונו קשרי גומלין בין כלל בעלי העניין במערכת זו, לרבות המערכת הפוליטית, לבין התפתחויות במערכת הבריאות כיום; כמו כן יבחנו סוגיות הקשורות ליוזמות חקיקה בנושאי בריאות, לתחרות בין קופות החולים, ולתהליך קבלת ההחלטות בשירותי הבריאות השונים ויגדרו מוקדי הכוח ובעלי העניין במערכת הבריאות.

פרוט נושאי ההוראה: 1. מבוא: הצגת הקורס והכרות עם מערכת הבריאות, התפתחות היסטורית מבנה ותפקידים של משרד הבריאות; 2. פרופיל בריאותי ודמוגרפי של מדינת ישראל (אוכלוסייה, תחלואה,

תמותה, תנועה טבעית); 3. משאבים ותשתיות במערכת הבריאות; 4. שימוש בשירותי בריאות; 5. הוצאה לאומית לבריאות, תקציב מערכת הבריאות ומקורות המימון; 6. שיטת הקצאת המקורות לספקי השירות העיקריים של מערכת הבריאות; 7. מושגי יסוד בחקיקת בריאות בישראל; 8. חוק ביטוח בריאות ממלכתי ומשמעויותיו; 9. ביטוחי בריאות – סוגים, מאפיינים ומשמעויות; 10. מערכת האשפוז במדינת ישראל; 11. קופות החולים: התפתחות היסטורית, מאפיינים; 12. הרפואה בקהילה; 13. כוח אדם במערכת הבריאות; 14. התמהיל הציבורי/ פרטי במערכת הבריאות (כולל תהליכי הפרטה); 15. סולידאריות ושוויוניות במערכת הבריאות; 16. טכנולוגיות במערכת הבריאות; 17. סוגיות תחומיות במערכת הבריאות (בריאות הנפש, גריאטריה, רפואת שיניים, אם וילד); 18. בעלי עניין במערכת הבריאות (לדוגמא: קופות חולים, בתי חולים, חברות ביטוח, חברות תרופות, הר"י, ארגוני חולים, ארגוני זכויות אדם)

חובות הקורס: מבחן מסכם (100%) ורשימת ספרות

ספרי לימוד:

ספרות חובה

1. בן-נון, ג., ברלוביץ י., שני מ., "מערכת הבריאות בישראל". משרד הביטחון - ההוצאה לאור, 2005: פרקים 6 (שירותי בריאות בקהילה), 12 (הסדרי תשלום במערכת הבריאות), 14 (שוק התרופות בישראל)
  2. חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד – 1994
  3. חוק זכויות החולה – התשנ"ו - 1996
  4. חורב ט. השתקפותה של מדיניות בריאות בראי החקיקה. מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. ירושלים 2004.
  5. אחדות ל., שמואלי ע., אנדבלד מ., הוגנות אופקית, הוגנות אנכית ואי השוויון בהוצאה הפרטית על בריאות בישראל: 1992-2002, המוסד לביטוח לאומי, מינהל מחקר ותכנון, אפריל 2007.
- ספרות מומלצת
1. דו"ח ועדת החקירה הממלכתית לבדיקת תיפקודה ויעילותה של מערכת הבריאות בישראל, בראשות כב' השופטת שושנה נתניהו, דין וחשבון, כרך ראשון דעת הרוב, 1990. פרק י"ב.
  2. דו"ח ועדת החקירה הממלכתית לבדיקת תיפקודה ויעילותה של מערכת הבריאות בישראל, בראשות כב' השופטת שושנה נתניהו, כרך שני דעת המיעוט, 1990. פרק ח'.
  3. חורב ט. היבטים של הקונפליקט שבין צרכי הפרט לאינטרס הציבורי: פסיקת בתי המשפט והשפעתה על מדיניות במערכת הבריאות. מתוך "עשור לחוק ביטוח בריאות ממלכתי 1995-2000" (בן נון ג עופר ג. עורכים). הוצאת המכון הלאומי לחקר שירותי הבריאות ומדיניות הבריאות, 2006.
  4. קופ י. (עורך). הקצאת משאבים לשירותים חברתיים 2006 - מערכת הבריאות. מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. ירושלים 2006.
  5. ניראל נ., רוזן ב., מידע וקבלת החלטות - הוועדה לבחינת הרפואה הציבורית ומעמד הרופא בה (ועדת אמוראי): ניתוח חקר מקרה. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2005. דמ – 05-448
  6. יעל אשכנזי, רויטל גרוס, חוה טבנקין, אבי פורת, אליק אבירם מיפוי תכניות הבטחת איכות בקופות-החולים בישראל וזיהוי גורמים התורמים להצלחה או לכישלון של תכניות. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2005. דמ – 05-452
  7. ברוך רוזן, רוברט שוורץ, משה סיקרון, ישראל סייקס, איילת ברג-ורמן. שימוש בנתונים בתהליכי קבלת החלטות משמעותיות הקשורות לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2005. דמ – 05-436
  8. איילת ברג-ורמן, ברוך רוזן, משה סיקרון. סקר הבריאות שעורכת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומידת השימוש בו לצורכי קבלת החלטות במערכת הבריאות. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2005. דמ – 05-416
  9. ברוך רוזן בסיועה של רחל גולדווג. מערכת בריאות בתהליך שינוי: דוח מדינת ישראל. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2003. מ – 03-111
  10. מצב הבריאות של נשים בישראל: סקירת נתונים. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2004. מ – 04-117
  11. מצב בריאות האוכלוסיה הערבית בישראל, המרכז הלאומי לבקרת מחלות, משרד הבריאות, 2004
  12. נורית ניראל, אריה שירום, שורוק איסמעיל. צורות העסקה של רופאים מומחים בישראל: מאפיינים והשלכות על חיי העבודה שלהם. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2003. דמ- 03-418
  13. נורית ניראל, ברוך רוזן, רחל גולדווג, רונית מצליח. מגמות בהעסקת כוח אדם בתחום הבריאות בעידן יישום חוק ביטוח בריאות ממלכתי. מאירס-ג'וינט- ברוקדייל. ירושלים 2003. דמ 03-414
  14. גרוס ר., ברמלי-גרינברג ש. שוק ביטוחי הבריאות הפרטיים בישראל, 2001. ברוקדייל. ירושלים 2003. דמ 03-403
  15. שולי ברמלי-גרינברג, ברוך רוזן, פרנסיס ווד. משקי בית, קופות-החולים והוצאות על תרופות. ברוקדייל. ירושלים 2003. דמ – 03-406

16. בנטור נטע, רויטל גרוס, חוק ביטוח בריאות ממלכתי והקשישים: נגישות לשירותים איכותם ושביעות רצון, ג'וינט ברוקדייל ירושלים 1999.
17. ההסתדרות הרפואית בישראל וחברות התרופות, נייר עמדה, איגוד לשכות המסחר וההסתדרות הרפואית, אוקטובר 2004.
18. טרגין מרק, גרינשטיין מרים, מילמן עוזי, רוזן ברוך, תפקידם של המרכזים הקהילתיים לרפואה דחופה כחלופה לחדרי מיון בבתי חולים, ברוקדייל ג'וינט, ירושלים 2000.
19. כהן מרק, תמרה ברנע, מרק רודווין, הגנת הצרכן בתחום ביטוחי בריאות והסיעוד בישראל, דו"ח מחקר, ג'וינט ברוקדייל וממשלת ישראל, 1996.
20. נורית ניראל, כוח אדם סיעודי בתקופה של עלייה ושל רפורמות במערכת הבריאות, ג'וינט ברוקדייל 1999.
21. מרק פרפל, ברוך רוזן, איילת ברג, רויטל גרוס, תפיסת מערכת הבריאות והשימוש בה בקרב ערבים ויהודים לאחר יישומו של חוק ביטוח בריאות ממלכתי: ממצאים מסקר באוכלוסייה הכללית. ג'וינט ברוקדייל, ירושלים 1997.
22. ענת שמש, דינה פלפל, אביבה נמרודי-בוצר, אמה סמטניקוב, מיכאל דור, הרופא הראשוני בישראל: היכרות עם חוק זכויות החולה והשפעתה על דפוסי עבודתו של הרופא הראשוני, משרד הבריאות והמחלקה לאפידמיולוגיה באב"ג, ירושלים מאי 2002.
23. רוזן ברוך, תגמול רופאים בישראל: ניתוח של הצעות נבחרות למדיניות, רבעון לכלכלה. עמ' 556-576.
24. רותם-פיקר א., תורן א., המחסור הצפוי באחיות וסמכות בישראל, הרפואה 143, חוב' 11 נובמבר 2004, עמ' 799-803.
25. שירום א., השילוב שבין שירותי בריאות ציבוריים ופרטיים, דו"ח ועדת נתניהו, כרך ב', דו"ח המיעוט, פרק ט' עמ' 223-237.

שם הקורס: מבוא לכלכלת בריאות – 48321003

מרכז הקורס: דר' צ. סימון-תובל

סטטוס הקורס: חובה לתלמידי מוסמך בבריאות הציבור

היקף הקורס: סמסטר ב', 3 שעות שבועיות, 3.00 נקודות זכות

מטרות הקורס: להקנות ידע בסיסי במושגי כלכלת בריאות והשוני בין כלכלת בריאות לכלכלת השוק התחרותי. במסגרת הקורס ינתחו: המאפיינים הייחודיים לענף הבריאות, הביקוש לשירותי רפואה, סוגיות בנושא ביטוח בריאות, היצע שירותי רופאים ובתי חולים והתערבות ממשלה בענף הבריאות. בנוסף, יידונו שיטות מימון של שירותי רפואה, כמו גם היבטים של הוגנות ושוויוניות בהקצאת שירותי רפואה

פירוט נושאי ההוראה: 1. מבוא- מאפייני שוק תחרותי משוכלל. 2. מבוא- מאפייני ענף הבריאות והתערבות ממשלה. 3. הביקוש לשירותי רפואה- מודל תיאורטי ומחקרים אמפיריים. 4. הביקוש לביטוח בריאות. 5. היצע שירותי בריאות- רופאים. 6. היצע שירותי בריאות- בתי חולים. 7. מימון שירותי רפואה. 8. הוגנות ושוויוניות בהקצאת שירותי בריאות

דרישות הקורס: הגשת 90% מהתרגילים במועד (תנאי הכרחי לקבלת ציון בקורס).

שיטת ההערכה: 100% ציון הבחינה בתום הסימסטר.

ספרי לימוד:

- Newhouse, JP. Free For All? Lessons from the RAND Health Insurance Experiment, 1993, Harvard University Press, England.
- Phelps CE, Health Economics, 1997, Eddison Wesley Educational Publishers, USA.
- Wagstaff A and Van Doorslaer E. Equity in health care finance and delivery. In: Culyer AJ, Newhouse JP, eds. Handbook of health economics. The Netherlands: Elsevier; 2000.
- בן נון ג, ברלוביץ י, שני מ. מערכת הבריאות בישראל, 2010, משרד הבטחון, ירושלים.
- בן נון ג, מגנזי ר. היבטים כלכליים וחברתיים במערכת הבריאות בישראל, 2010.
- זמורה י, צ'רניחובסקי ד, שמואלי ע. מנגנון הקפיטציה וההקצאה הציבורית לשירותי רפואה בישראל, 2003, המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל, ירושלים.
- אורון י, מארק נ, עופר ג, מבוא לכלכלה - מיקרו כלכלה, עמיחי, תל-אביב, 1995.
- צ'רניחובסקי ד, אלקנה י, אנסון י, שמש ע. שוויוניות ומערכת הבריאות בישראל: עוני יחסי כגורם סיכון לבריאות, 2003, המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל, ירושלים.

שם הקורס: מבוא לבריאות הציבור – 48321004

מרכזי הקורס: דר' נ. בילנקו ופרופ' א. גרוטו

מורי הקורס: דר' א. גרוטו, דר' נ. בילנקו, דר' נ. דוידוביץ' ודר' א. בלמקר

סטטוס הקורס: חובה לתלמידי מוסמך בבריאות הציבור

היקף הקורס: סמסטר ב', 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מטרות הקורס: מטרת קורס זה היא להקנות לסטודנט ידע וראיה כוללת של בעיות בבריאות הציבור ורפואה מונעת. ידע זה יוקנה בגישה כוללת ואינטגרטיבית שתציג את מכלול הנושאים המשפיעים על בריאות וחולי של אוכלוסיות, תוך התייחסות לנתונים אפידמיולוגיים, ארגון שירותי הבריאות, השפעות הסביבה והשפעות סוציו-כלכליות. הקורס יכסה מספר נושאים הנלמדים יותר לעומק בקורסים אחרים, אך מיועד לתת בסיס של ידע ראשוני שכל סטודנט/ית בבריאות הציבור חייב לדעת, ללא כל קשר לתת ההתמחות שבו בחר/ה. אנו מקווים שקורס זה יעזור לפתח אצל תלמידינו את הכישורים הבאים: 1. להכיר את מצבי בריאות בארץ ובמדינות אחרות בעולם; 2. להעריך את התפתחות הידע והמושגים בבריאות הציבור; 3. להכיר ארגון בבריאות הציבור ברמה מקומית, לאומית ובינלאומית; 4. להכיר מקורות מידע ומערכות הערכה ולפתח את היכולת לאתר בעיות בריאות עיקריות באוכלוסייה

פירוט נושאי ההוראה: נושאים כלליים: מבוא לבריאות הציבור, רפואה קלינית מול בריאות הציבור, אי שוויון בבריאות, קבלת החלטות בבריאות הציבור, מבנה שירותי בריאות הציבור בארץ ובעולם מצב בריאות בישראל ובעולם, היבטים אתיים של בריאות הציבור; נושאים ספציפיים: מחלות זיהומיות, מחלות כרוניות, מחלות המועברות ביחסי מין, היבטי בריאות הציבור של מחלת הסרטן, חיסונים: עבר, הווה, עתיד

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות, מצגות של התלמידים בקבוצות בסוף הקורס, בנושאים מרכזיים בבריאות הציבור אשר יוגדרו על ידי המרצים

חובות הקורס: חובת נוכחות בשיעורים בהם יוצגו מצגות הסטודנטים, חובת השתתפות באחת מהקבוצות המציגות. בסוף הקורס תתקיים בחינה.

שיטת ההערכה: בחינה על חומר ההרצאות והקריאה העצמית (90%), הערכות מצגות התלמידים בסוף הקורס עד 10% לפי טיב ההרצאה.

ספרי לימוד:

1. Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health, Academic Press, 2000.

2. Assigned readings

שם הקורס: קריאה מונחית – 48321002

מרכזות הקורס: פרופ' א. שהם-ורדי / פרופ' ד. פרייזר / דר' נ. דאוד

סטטוס הקורס: דרישת חובה לתלמידי מחקר של המוסמך בבריאות הציבור

היקף הקורס: השעות ייקבעו בתיאום עם המנחה, במשך אחד מהסמסטרים במהלך הלימודים, 3.00 נקודות זכות

מטרת הקורס: תרגיל בלימוד עצמי של נושא מדעי בתחום בריאות הציבור, סיכום שיטתי של ממצאי מחקרים ששימשו בסיס לעבודה.

(1) **בחירת מנחה:**

יש לפנות למזכירות התוכנית עם הצעה לנושא ורשימת של לפחות 20 מאמרים העיקריים לעבודה. המזכירות תפנה את הסטודנט לאחת ממרכזות הקורס, אליה יפנה הסטודנט לשם יעוץ והכוונה ועזרה באיתור מנחה ישיר וגיבוש הנושא. מקובל גם מנחה שאינו חבר סגל במחלקה לאפידמיולוגיה בתנאי שהוא רופא בכיר, איש מדע או מומחה באחד מהמקצועות בתחום הבריאות (בעל תואר שני לפחות). על המנחה הישיר להודיע בכתב למרכז הקורס על נכונותו להנחות את התלמיד בקורס קריאה מונחית בנושא הנבחר.

(2) **בחירת נושא, תוכנית והיקף העבודה:**

המנחה הישיר יציע נושא לקריאה מונחית שאינו בתחום נושא עבודת הגמר של הסטודנט, או נלמד ע"י הסטודנט במסגרת לימודית אחרת בתוכנית הלימודים של מוסמך בבריאות הציבור. לאחר בחירת והגדרת הנושא ידאג הסטודנט לקבל הסכמה בכתב מהמנחה הישיר על נכונותו להנחות את הסטודנט ואישור ממרכזת הקורס על הנושא ומנחה. נושא הסקירה הספרותית חייב להקיף מספר מכובד של מאמרים מקוריים (כ-20-40). הסקירה צריכה להיות עדכנית מקיפה ואנליטית. הסקירה תתייחס באופן ביקורתי לשיטות המחקר ופרוש התוצאות. הסקירה תכלול פרקים הבאים: מטרת הסקירה, רקע מדעי (עד 2 עמודים), ניתוח שיטתי של המאמרים שנבחרו. יש להתייחס לתקופת המחקר, סוג המחקר, אוכלוסיית המחקר, שיטת דגימה, גודל המדגם, אופן מדידת חשיפה ותוצאה, דיון, ביבליוגרפיה (בסגנון של PubMed). לעבודה יצורף נספח שיסכם באופן תמציתי את ניתוח המאמרים בצורה של טבלה (ראו דוגמה). מצורפים שלושה מאמרים העוסקים בנושא – המאמרים מהווים קריאה חובה:

<http://epirev.oxfordjournals.org/cgi/reprint/32/1/5>

<http://jama.ama-assn.org/cgi/reprint/283/15/2008?maxtoshow=&HITS=10&hits=10&RESULTFORMAT=&fulltext=meta-analysis+of+observational+studies&searchid=1&FIRSTINDEX=0&resourcetype=HWCIT>

<http://ije.oxfordjournals.org/cgi/reprint/31/1/6?maxtoshow=&HITS=10&hits=10&RESULTFORMAT=&fulltext=systematic+reviews+in+epidemiology&searchid=1&FIRSTINDEX=0&resourcetype=HWCIT>

קצב הפגישות מנחה-סטודנט ייקבע ע"י המנחה הישיר. בפגישות אלה יעמוד המנחה על התקדמות הסטודנט ומידת הבנתו בחומר. בסיום הקריאה יסכם הסטודנט את הסקירה העיונית בדפוס במתכונת מאמר מדעי (או מאמר סקירה). היקף הדו"ח בין 10-20 דפים מודפסים בפונט השווה לאריאל 11 ברווח כפול.

3) שלבים בעבודה:

- א. קביעת רשימת מילות מפתח וטווח הזמן לחיפוש ספרות על הנושא.
  - ב. מיון החומר המדעי שנאסף בחיפוש הספרות וקביעת רשימת המאמרים, או חומר מדעי אחר, אשר יהוו הבסיס לכתיבת החיבור.
  - ג. קריאת 2 המאמרים המצורפים.
  - ד. קריאת המאמרים המהווים בסיס לעבודה וגיבוש הצעה לראשי פרקים של החיבור.
  - ה. כתיבת החיבור.
  - ו. סיום העבודה. על המנחה הישיר לאשר בכתב שהסטודנט סיים את כל המטלות שהוטלו עליו במסגרת קורס הקריאה, בתוספת ציון על הישגי התלמיד. התלמיד יקבל זיכוי על הקורס עם הגשת העבודה בחתימת המנחה הישיר ומרכז הקורס.
- שיטת ההערכה:** הציון ייקבע ע"י המנחה הישיר וסוקר נוסף (לפי בחירת המנחה הישיר ובאישור מרכז הקורס או לפי בחירת מרכז הקורס)

דוגמא לטבלת סיכום

מס' מאמר	שם מחבר ראשון	שנה	סוג מחקר	אוכלוסיית המחקר (קבוצות המחקר)	סוג הדגימה	גודל המדגם	הגדרת חשיפה	הגדרת תוצאה	ממצאים עיקריים /RR, p, OR	הטיית אפשריות	מגבלות
1											
2											

שם הקורס: סמינר באפידמיולוגיה יישומית - 48323003

מרכזת הקורס: דר' נ. בילנקו

מורי הקורס: דר' נ. בילנקו, דר' א. גזלה

סטטוס הקורס: חובה לתלמידי המסלול הקליני בשנה השנייה ללימודים

דרישות קדם: אפידמיולוגיה I, אפידמיולוגיה II, ביוסטטיסטיקה I, SPSS

היקף הקורס: סמסטר א' וב', 2.00 נקודות זכות

הסמינר יכלול 3 סוגי פעילויות:

1. סדרה של הרצאות בשיטות מחקר באפידמיולוגיה יישומית אשר יינתנו ע"י מורי הקורס. התלמידים יתבקשו להשתתף באופן פעיל בתרגילי הכיתה ויחויבו בהגשת תרגילי בית לפי הנושא הנלמד (נושאי ההרצאות יפורטו בחוברת הקורס).
2. הצגות של התלמידים אשר יינתנו ב-2 שלבים: "סמינר מקדים" - הצגת תוכנית המחקר ו"סמינר מסכם" - הצגת הדו"ח הסופי - ממצאי המחקר. במקרה של נושא משותף ל-2-3 תלמידים חובה על כל אחד מחברי הקבוצה לקחת חלק בהצגה. ההצגות מבוססות על עבודות הסטודנטים במסגרת הסדנא לאפידמיולוגיה יישומית (48323002).
3. דיון על הצגות התלמידים. חובה על כל תלמיד המשתתף בסמינר, להכין שאלות ונקודות לדיון לגבי שתי הצגות (סמינר מקדים אחד וסמינר מסכם אחד). על התלמיד לקרוא מראש את העבודה שתוצג ולהוביל את הדיון הכיתתי.

הצגת תוכנית המחקר של עבודת הגמר - "סמינר מקדים"

לאחר אישור ההצעה על התלמיד להציג את תוכנית המחקר במסגרת הסמינר השבועי. על התלמיד לקבל הדרכה מהמנחים לגבי הכללים להכנת הצגה של חומר מדעי. על התלמיד לצמצם את המצגת של תוכנית המחקר ל-30 דקות ו-15 דקות נוספות יוקצו לדיון. על התלמיד להגיש תקציר ועותק של המצגת למזכירות, שבוע לפני המועד, כדי שתתאפשר הפצת החומר מראש לכל משתתפי הסמינר.

ההצגה של הסמינר המקדים תכלול:

1. תיאור הנושא, חשיבותו ומטרותיו.
2. תוכנית המחקר, תיאור האוכלוסייה / מדגם, תיאור השיטה המתוכננת לאיסוף ועיבוד וניתוח סטטיסטי של הנתונים.

הצגת דו"ח מסכם של עבודת הגמר - "סמינר מסכם"

על התלמיד להציג את תוכנית המחקר והממצאים העיקריים במסגרת הסמינר. על התלמיד לקבל הנחיה מהמנחים לגבי תוכן ההצגה. לכל תלמיד יקצו 30 דקות ו-15 דקות לדיון. על התלמיד להגיש תקציר ועותק של המצגת למזכירות, שבוע לפני המועד, כדי שתתאפשר הפצת החומר מראש לכל משתתפי הסמינר.

תוכן ההצגה לסמינר מסכם:

1. מבוא קצר, כולל סקירת ספרות רלוונטית, חשיבות, מטרות והשערות המחקר
2. תוכנית המחקר, אוכלוסייה ושיטה
3. ממצאים עיקריים
4. דיון ומסקנות

דרישות הקורס: יועבר דף נוכחות שבועי, התלמיד יחתום נוכחותו בסמינר. חובת נוכחות חלה על 80% מהפגישות. כמו-כן, יתועד התאריך בו הוצג הסמינר המקדים והמסכם ובו הוביל התלמיד את הדיון הכיתתי. תלמיד שימלא הדרישות לעיל יקבל אישור על השתתפות בסמינר. הסמינר יתקיים בתיאום מוקדם עם המנחה לפי הצורך והשלב בעבודה. תוכנית הסמינר תופץ בין המשתתפים בתחילת כל סמסטר. ההצגה תינתן בנוכחות המורים והמנחים. תתאפשרנה הצגות של סמינר מקדים ומסכם, של תלמידי המסלול המחקרי במסגרת הסמינר באפידמיולוגיה יישומית, עם תיאום מראש. ולסירוגין, תתאפשר הצגת סמינר של תלמיד במסלול הקליני במסגרת סמינר המחקר (47020012) בתיאום מראש.

שם הקורס: סדנא באפידמיולוגיה יישומית - 48323002

מרכזת הקורס: דר' נ. בילנקו

מטרת הקורס: הנחיית תלמידים בתכנון, ביצוע וכתובה מדעית של פרויקט מחקרי בתחום בריאות הציבור **חברי ועדת השיפוט:** דר' נ. בילנקו, פרופ' אילנה שהם-ורדי ודר' א. גזלה

מורים נוספים: רכזי ההתמחויות הקליניות - דר' י. אורקין - הדרכה בתחום בריאות האם והילד;

פרופ' י. הנקין ודר' נ. דאוד - הדרכה בתחום קידום בריאות ורפואה מונעת; פרופ' א. גרוטו ודר' א. בלמקר - הדרכה בתחום בריאות העובד והסביבה; פרופ' ר. בליצר - הדרכה בתחום מניעה ובקרה של מחלות זיהומיות; פרופ' ד. שחר, פרופ' י. הנקין ופרופ' א. שי - הדרכה בתחום אפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות; פרופ' נ. דוידוביץ ופרופ' ד. גרינברג - הדרכה בתחום מנהל רפואי; הדרכה על מחשב - דר' א. בולוטין

סטטוס הקורס: חובה לתלמידי המסלול הקליני בשנה השנייה ללימודים

דרישות קדם: אפידמיולוגיה I, אפידמיולוגיה II, ביוסטטיסטיקה I, מבוא ל-SPSS וסמינר באפידמיולוגיה יישומית (מסמטר א')

היקף הקורס: 6.00 נקודות זכות במהלך הלימודים לתואר

תוכנית הקורס:

א. בחירת נושא הפרויקט המחקרי

1. על התלמיד להיוועץ בשלב בחירת הנושא עם המרכז של תוכנית ההתמחות הקלינית ועם מנחה אפידמיולוג.
2. התלמידים יוכלו לבחור נושא לפרויקט בעצמם, או מתוך רשימה של נושאים אשר תועמד לרשותם ע"י המנחים. התלמידים יעבדו בקבוצות של 2-3 לכל פרויקט מחקרי.
3. במקרים מסוימים תישקל האפשרות לאפשר בחירת פרויקט מחקרי, הכולל ניצול של קובץ נתונים קיים, כלומר תהליך ביצוע פרויקט לא יכלול איסוף הנתונים.
4. לכל פרויקט מדעי 5 מרכיבים עיקריים: תכנון, איסוף נתונים, ניתוח הממצאים, כתיבת דו"ח מדעי והצגת התוכנית והממצאים לפני הכיתה.
5. לכל שלב תינתן ההדרכה המתאימה ע"י צוות המנחים במסגרת הסדנא.

ב. בדיקת הנושא המוצע

1. על התלמיד לבחור נושא למחקר בתחום בריאות הציבור בהיקף אשר יאפשר סיום כל השלבים במהלך שנה"ל השנייה. היקף הזמן הנדרש לביצוע הפרויקט לא יעלה על 3 חודשים.
2. יש לבדוק אם הנושא בר ביצוע מבחינת ההיקף ובדיקת ההשערות של השאלה המחקרית.
3. יש לאתר מנחה בשירות הקהילתי בה יתבצע הפרויקט ולקבל הסכמתו להנחות הסטודנט ואישור נציגי המוסד האחראים על השירות במסגרתו יאספו הנתונים.
4. יש לקבל הבטחה או אישור של האחראי על השירות שתתאפשר נגישות לנתונים.
5. יש לדווח לרכזי הסדנא על שם הנושא שנבחר, מקום הביצוע, ושם המנחה המקומי. יש לקבל אישורם לתחילת התכנון.

ג. תכנון עבודת המחקר

בשלב התכנון, על התלמיד לעבוד תחת הדרכה צמודה של המנחה האפידמיולוג והמנחה הקליני. על התלמיד להכין הצעה לביצוע תוכנית המחקר. ההצעה תוגש לאישור ועדת השיפוט. הצעת המחקר חייבת לכלול גם התייחסות לנושאים אתיים ומדיקו-לגליים הקשורים לנושא. במקרה הצורך תוגש ההצעה לאישור ועדת הלסינקי המוסדית לפני תחילת העבודה על הפרויקט (ראה פירוט בסעיף ד').

ד. שיקולים אתיים ומשפטיים

על התלמיד להתייחס לשיקולים אתיים בהצעת תוכנית העבודה כמפורט להלן:

1. על התלמיד לרכז בסעיף מיוחד את פירוט השיקולים האתיים והמדיקו-לגליים הרלוונטיים לפרויקט המחקר.

א. השיטה לקבלת הסכמה מידעת (אם רלוונטי)

ב. באיזה אופן ובאיזו מידה עלול המחקר לפגוע בצנעת הפרט בבריאותו או באיכות חייו (אם רלוונטי)
ג. כללים לשמירה על חיסיון הנתונים, צנעת הפרט והקטנת הסיכון לבריאות הפרט (אם רלוונטי)
המובנים בתוכנית המחקר המוצעת.

ד. אישור לביצוע המחקר מטעם מנהל השירות / המעבדה או המרפאה, שבו יתבצע המחקר.

2. חברי ועדת השיפוט ישקלו אישור ביצוע פרויקט או יעבירו תוכניות מחקר לאישור ועדת הלסינקי לפי שיקול דעתם, או לפי דרישת השירות הקהילתי בו תתבצע עבודת המחקר.

ה. הנחיות לכתיבת ההצעה לפרויקט מחקרי

ההצעה לתוכנית המחקר צריכה לכלול את הסעיפים הבאים:

1. עמוד השער: נושא הפרויקט; שם התלמיד; שמות המנחים; מסגרת אקדמית; שנה"ל; תאריך הגשת ההצעה

2. תקציר ההצעה (1/2 - 1 עמוד) (ראה פירוט בהמשך).

3. תוכן עניינים (1 עמוד)

4. מבוא: (סקירת ספרות רלבנטית (1-2 עמודים)

5. חשיבות: (עד 1/2 עמוד)

6. מטרות והשערות: (עד 1/2 עמוד)

7. השיטה: תיאור האוכלוסייה והמדגם, שיטת המחקר, שיטת איסוף נתונים, שיטת ניתוח סטטיסטי של הנתונים וטבלאות דמה כדוגמה לעיבודים הסטטיסטיים המתוכננים.

8. רשימת ספרות: רשימת מאמרים או מקורות אחרים המצוטטים בחיבור

9. נספחים: שאלון או טופס לאיסוף נתונים, טופס הסכמה מידעת או חומר רקע רלבנטי אחר. לאחר גיבוש ההצעה בהנחיית צוות המנחים בסדנא, היא תוגש ב-3 עותקים לוועדת השיפוט. יש לקבל אישור ועדת השיפוט והאתיקה לפני התחלת ביצוע עבודת המחקר.

הנחיות לכתיבת תקציר ההצעה לפרויקט מחקרי

התקציר יכלול את המרכיבים הבאים ויצומצם לעמוד 1:

1. נושא הפרויקט; שם התלמיד; שמות המנחים; מסגרת אקדמית; שנה"ל; תאריך

2. מבוא: תיאור הנושא וחשיבותו

3. מטרות

4. השיטה: שיטת המחקר; אוכלוסייה / מדגם; מקור הנתונים; שיטות לאיסוף נתונים (ראיון, שאלון, ארכיון, מעבדה); עיבוד וניתוח הנתונים

5. ספרות: 5-10 ציטטות (לפי הצורך)

6. התייחסות לשיקולים אתיים של שמירת צנעת הפרט ואם המחקר כולל שיטות פולשניות. שיקולים של שמירת זכויות החולה כנגד התרומה הפוטנציאלית לקידום הידע ומצב הבריאות של האוכלוסייה

ו. כתיבת דו"ח מסכם של הפרויקט המחקרי

הדו"ח יכלול את הפרקים הבאים:

1. עמוד שער: נושא הפרויקט; שם התלמיד; שמות המנחים; מסגרת אקדמית; שנה"ל; תאריך הגשת דו"ח מסכם

2. תקציר

3. תוכן עניינים

4. מבוא (סקירת ספרות, חשיבות, מטרות השערות)

5. השיטה (ראה הנחיות לכתיבת ההצעה)

6. תוצאות (תיאור התוצאות כולל טבלאות וגרפים)

7. דיון (כולל מסקנות, המלצות, הסתייגויות)

8. רשימת ספרות

9. נספחים

מומלץ שהיקף החיבור יוגבל ל- 10-20 עמודים (לא כולל 3 עמודים ראשונים ונספחים). על התלמיד להגיש את החיבור תחילה למנחים (הקליני והאפידמיולוגי) ולאחר אישורם, יש להגישו ב- 3 עותקים למזכירות התוכנית, להערכת ועדת השופטים. הציון הממוצע שיתקבל הוא הציון של הקורס. על התלמיד לתקן את החיבור לפי דרישות השופטים. החיבור הסופי יועבר למזכירות התוכנית ב-2 העתקים. פרסום העבודה בעיתון מקצועי או הצגת העבודה בכנס מקצועי מחייב תיאום עם המנחים וקבלת הסכמתם.

ז. דרישות הקורס:

א. הערכה

מילוי דרישות הסדנא ייקבע על סמך המרכיבים הבאים:

1. הגשת הצעה לתוכנית הפרויקט
2. הגשת דו"ח מסכם של הפרויקט
3. הצגת הפרויקט בסמינר מקדים ומסכם
4. הציון ייקבע על סמך ממוצע הערכת הדו"ח ע"י 3 קוראים מבין חברי ועדת השיפוט

ב. חובת השתתפות

ההשתתפות ביעוץ בסדנאות ובסמינר היא חובה. המפגשים לצורך הנחיה ויעוץ והעבודה בסדנא יתואמו עם המנחה. על התלמיד לקבל יעוץ לגבי כל שלב בעבודה.

פרשיות הוראה - קורסי בחירה

מסלול מחקרי וקליני

שם הקורס: ניהול סיכונים ברפואה – 48322002

מרכז הקורס: דר' מ. כץ

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הגדרת נושא ניהול סיכונים ברפואה; הבנת הגישה הפרו אקטיבית של ניהול הסיכונים ברפואה; היכרות עם היבטים משפטיים, פליליים ומשמעתיים של הרשלנות הרפואית; ללמוד את הקשר שבין אבטחת והבטחת איכות לבין ניהול סיכונים; ניהול סיכונים ברחבי העולם - השוואה וראייה עתידים לנושא **פירוט נושאי ההוראה:** מבוא לניהול סיכונים; אבטחת איכות וניהול סיכונים; חוק זכויות החולה; רשלנות הרופאים-פסקי דין; המשפט הפלילי, האזרחי והמשפטי-האחריות המקצועית; פניות הציבור- היבטים שונים לטיפול בתלונה; ניהול סיכונים והרדמה; ניהול סיכונים במיילדים וגניקולוגיה; צוותי שיפור בבתי חולים; ניהול סיכונים בסייעוד; ניהול סיכונים במסגרת הקהילה

מילות מפתח: Risk management, patient safety, risk assessment, quality assurance in medicine, risk management monitoring, quality health standards

שיטות ההוראה: השתתפות פעילה, הרצאות פרונטאליות, קריאות מאמרים, דיונים כיתתיים

שיטת הערכה: 20% השתתפות פעילה ו-80% הצגת עבודה.

ספרי לימוד:

1. www.madanes.com
2. <http://content.nejm.org>
3. www.med-law.co.il
4. www.smlj.org.il
5. www.ima.org.il
6. Medicine and ethics
7. www.health.gov.il
8. The law in medicine – risk management
9. Risk Management Handbook - for Health Care Facilities, 1990. American Hospital Publishing, Inc

שם הקורס: רפואת שיניים ציבורית ברפורמה – 48322004

מרכז הקורס: דר' ש. פ. זוסמן

סטטוס הקורס: קורס בחירה לתלמידי מוסמך בבריאות הציבור

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הכרת פקטורים המשפיעים על בריאות השיניים של קהילות; הכרת גורמים למחלות הנפוצות בפה ובשיניים; הכרת שיטות מדידת שכיחות והיארעות של המחלות בקהילה; הכרת שיטות מניעה של

המחלות השכיחות בפה ובשיניים; הכרת שיטות טיפול במחלות השכיחות בפה ובשיניים; הכרת מערכת בריאות השן בישראל

פירוט נושאי ההוראה: דטרמיננטות של בריאות הפה והשיניים, גורמים סביבתיים וחברתיים; מחלת העששת; מניעה: הפלרת מי השתייה; מניעה: פלואורידים אחרים, איטומי חריצים; מחלות החניכיים; מניעה: תוכניות קהילתיות וחינוך לבריאות הפה; מניעה: הטיפול בנזקי מחלות הפה; היבטים חברתיים וכלכליים של בריאות השיניים בישראל; כוח אדם דנטאלי בישראל; חוק ביטוח בריאות ממלכתי; שירותים דנטאליים ציבוריים בישראל; ביטוחי שיניים פרטיים בישראל/צריכת שירותים דנטאליים (פרטיים); בריאות השיניים ואיכות החיים

שיטות ההוראה: דיונים בכיתה עם השתתפות הסטודנטים, הרצאה וקריאה עצמית

שיטת ההערכה: בחינה סופית

ספרי לימוד:

1. Daly B, Watt R, Batchelor P and Treasure E. Essential Dental Public Health. Oxford 2002.
2. McKeown T. The role of Medicine, Dream, Mirage or Nemesis? Blackwell, Oxford, 1979.
3. (Optional) Kidd E A M, Joyston-Bechal S. Essentials of Dental Caries, 2nd ed. Oxford University Press, New York, 1997.
4. אריק קרסנטי, הרולד סגן כהן, יובל ורד, אלכס לבנטל: רמה מיטבית של פלואוריד במים ובריאות הציבור. הרפואה, 2003; 142: 754-758.
5. Zusman SP, Natapov L, Ramon T. Fluoridation of drinking water, why is it needed? Refuat-Hapeh-Vehashinayim. 2004; 21(1): 74-83, 103.
6. WHO Technical Report Series 846 Fluorides and Oral Health, Geneva 1994.
7. (Optional) Sheiham A 'The epidemiology, etiology, and public health aspects of periodontal disease.' in Periodontics in the tradition of Gotlieb and Orban (Editors D A Grant, I B Stern, M A Listgarten) C V Mosby, St Louis 1988;
9. Berg A, Horev T, Zusman SP. Patient satisfaction, quality indicators and utilization of services in Israel. Harefuah, 2001; 140(12):1151-1155.
10. Horev T, Berg-Warman A, Zusman SP. Disparities in the Israeli oral healthcare delivery system. Refuat-Hapeh-Vehashinayim. 2004; 21(1): 35-42, 100.
11. כח אדם במקצועות הבריאות, משרד הבריאות, ירושלים 2005
12. חוק ביטוח בריאות ממלכתי
13. Kelman AM, Oral Health Care in Israel. Independent Dentistry, 1998, March; 34-38
14. משרד הבריאות, מצב בריאות בישראל 2005
15. סגן-כהן ה, קאופמן י ח, זוסמן ש פ. שירותי רפואה בישראל, ב: פישר ר, מן י. (עורכים) רפואת שיניים: תכנון, ניהול שיווק יישום. המחלקה לרפואת שיניים קהילתית, ירושלים, 1994.
16. יונתן מן: מימון שירותי רפואת שיניים – מערכת ביטוחית, ב: פישר ר, מן י. (עורכים) רפואת שיניים: תכנון, ניהול שיווק יישום. המחלקה לרפואת שיניים קהילתית, ירושלים, 1994.
17. Kushnir D, Zusman SP, Robinson PG. Validation of a Hebrew Version of the Oral Health Impact Profile 14. J Public Health Dent 2004; 64(2):71-75.

פרשיות הוראה - קורסי התמחות בריאות האם והילד

במסלול הקליני

שם הקורס: מחלות זיהומיות וחיסונים - סוגיות נבחרות – 48324001

מרכזי הקורס: פרופ' ד. גרינברג ודר' נ. לביא-גבעון

דרישות קדם: תואר ראשון ברפואה, סיעוד ופיזיותרפיה

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הכרת שטחי ההתמחות במחלות זיהומיות; היבטים שונים ברפואה מונעת; סוגיות בשימוש בתכשירים כנגד זיהומים; יחסי גומלין בין קהילה לבין בית חולים במחלות זיהומיות; מחלות זיהומיות חדשות בארץ ובעולם

פירוט נושאי ההוראה: מחלות מדבקות – חובת דיווח; זיהומים מולדים כגון CMV; זיהומים סבב לידתיים, זיהומי הילוד, כגון: Group B Streptococcus. מי הם, כיצד למנעם ולטפל בהם; שימושים בכלים בביולוגיה מולקולארית בחקירת התפרצויות – עקרונות הטכניקות ואפליקציות קליניות; הערכת עלות-תועלת של תרופות

וחיסונים; חיסונים חדשים שהוכנסו לשימוש לאחרונה, כגון: Varicella vaccines; פיתוח חיסונים
חדשים: HPV, Pneumococcal conjugated, Rota virus vaccine; הגישה לזיהומים בחולים עם חסר
חיסוני

מילות מפתח: Infectious disease, cross infection, outbreak investigation, perinatal infection,
immunizations, emerging infections, drug resistance

שיטת ההוראה: הרצאות ודיון בקבוצות

שיטת ההערכה: עבודה מסכמת

ספרי לימוד: מקראה

שם הקורס: הילד והחברה - שירותים חברתיים ותחיקה - 48324002

מרכזי הקורס: דר' י. אורקין ודר' א. גזלה

דרישות קדם: דרישות הקבלה ל-MPH

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות.

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: המרכיבים החברתיים המשפיעים על בריאותם של ילדים עם צרכים מיוחדים וילדים בסיכון
פירוט נושאי ההוראה: פגיעות בילדים, ילדים ועוני, תאונות בילדים, ילדים בעלי נכויות קשות, ילדים מאומצים,
השפעת התקשורת על בריאות ילדים, חוקי המדינה הקשורים בבריאות ילדים, עבריינות בילדים, עישון סמים
ואלכוהול והשפעתם על ילדים, ילדים וספורט, ילדים תחת השפעת טרור.

מילות מפתח: child delinquency, substances abuse, children at risk, children's rights, child abuse

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות וקריאות מאמרים

דרישות הקורס: השתתפות פעילה ב - 80% מן המפגשים.

שיטת ההערכה: השתתפות - 60% מהציון, כתיבת הצעה לתוכנית התערבותית והערכה או הצעת מחקר

בנשאים הרלבנטיים לנושא הקורס - 40% מהציון

הערות לגבי העבודה: 1. העבודה תיעשה בזוגות ולא תעלה על 10 עמודים. 2. יש להגיש נושא לאישור

המנחים (עד חצי עמוד) עד 4 שבועות מתחילת הקורס. האישור יינתן בתוך שבועיים מהגשת הנושא. 3.

העבודה תוגש למנחים עד סוף הקורס. העבודה תיערך לפי עקרונות להגשת פרויקט מחקרי. 4. שלוש

מהצעות יובאו להצגה פרונטאלית בפני הסטודנטים בסוף הקורס (בנוסף 10 נקודות לציון). 5. ניתן להתייעץ

עם המנחים בבחירת הנושא.

שם הקורס: רפואה מונעת לאם ולילד בישראל – 48324003

מרכזי הקורס: דר' י. אורקין ודר' א. בלמקר

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: להקנות ידע לגבי הצרכים הבריאותיים הייחודיים של נשים ותינוקות; להכיר את מבנה
השירותים האפשריים לגבי בריאות האם והילד; להכיר את הקשר בין תרבות ומצבים סוציו-אקונומיים שונים,
ואת השפעתם על בריאות האם והילד; ללמוד שיטות מחקר בסיסיים לחקר מצבי בריאות של אוכלוסיות נשים
ותינוקות; להכיר היבטים פוליטיים לגבי מדיניות שירותי בריאות לאוכלוסייה זו

פירוט נושאי ההוראה: היסטוריה של שרותי רפואה מונעת לילדים בעולם. שירותי רפואה מונעת לילדים

בישראל – היסטוריה של מטרות השרות עם דגש על המבנה הארגוני, כולל היבטים חוקתיים; תפקידי תחנות

טיפת חלב ושרותי בריאות לתלמיד כמסגרת לחינוך, תמיכה והכוונה לבריאות אופטימאלית; הנקה ותזונה;

הערכת מצב הבריאות של אוכלוסיית הילדים – ברמת האוכלוסייה וברמת הפרט; בריאות של פעוטים

במסגרות (מעונות יום, גנים, מוסדות); מעקב אחר ילדים עם צרכים מיוחדים (פגים, נכים וכו'); הילד בסיכון

(פיזי, מיני, נפשי), כולל היבטים משפטיים; תוכניות לילד בסיכון המשולבות עם השרות המונע; בעיות נבחרות

בגיל ההתבגרות (Eating Disorders ;Risk taking Behavior)

מילות מפתח: Well baby care, screening, health promotion, preventive medicine, primary and

secondary prevention

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות; הצגת קבוצות סטודנטים בשיעור האחרון; קריאת חובה של ספרות

שמחולקת בשיעורים ו/או ספרות באתר האינטרנט

דרישות הקורס: נוכחות והשתתפות פעילה בהרצאות; הכנה והגשת עבודה מסכמת בת 3-5 דפים (ניתן

להכין את העבודה בקבוצה של 3-5 סטודנטים); על כל קבוצה להגיש למרכזי הקורס נושא העבודה המסכמת

לאישורם. קבוצות שהכינו עבודות מצטיינות יתבקשו להציגן בשיעור האחרון; מבחן על החומר הנלמד

והספרות שחולקה במהלך השיעורים.

שיטת ההערכה: 40% של הציון יינתן על העבודה המסכמת ו-60% על תוצאות המבחן

ספרי לימוד:

1. רפואה מונעת לנשים הרות ולילדים על פרשת דרכים, חווה פלטי, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל – ירושלים – אדר תשס"ו מרץ 2006. (ניתן להוריד את הדו"ח מהאתר של מכון טאוב באינטרנט: www.taubcenter.org.il/files/H2006_Preventive_Medicine.pdf)
2. דו"ח הועדה לבחינת הרפואה ומעמד הרופא בה (דו"ח אמוראי), תל-אביב, תשס"ג (2002) (ניתן להוריד את הדו"ח מהאתר של משרד הבריאות באינטרנט www.health.gov.il הדו"ח מופיע תחת הנושא "ועדות")
3. The State of the World's Children 2006 www.unicef.org/sowc06
4. Primary Pediatric Care, third edition, Hoekelman R., senior editor.
5. "Family Health" (chapter 6, pp. 297-338), in The New Public Health, by Tulchinsky & Varavikova, 2000.
6. Maternal and Child Health, edited by Jonathan B. Kotch.

שם הקורס: גנטיקה קלינית - שירות ומחקר – 48324005

מרכזת הקורס: דר' א. מנור

דרישות קדם: תואר ראשון ברפואה, סיעוד, פיזיותרפיה, מדעי הרפואה המעבדתית

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הכרה והבנת משמעות השינויים הגנטיים ברמת הפרט, ברמת המשפחה וברמת האוכלוסייה; הכרת עקרונות וסוגי התורשה; הכרת הפיתוחים הטכנולוגיים ושימוש בהם בשטח הגנטיקה ובריאות הציבור; ההשלכות בעיות גנטיות על בריאות הציבור ודרכי ההתמודדות בהן

פירוט נושאי ההוראה: יסודות הגנטיקה - הגן, הכרומוזום והתורשה; סקירה - מגוון התסמונות הגנטיות ושכיחותן; המשך תסמונות גנטיות; טכנולוגיה בשירות הגנטיקה; חוק הגנטיקה - עמדת משרד הבריאות וסל הבריאות של הקופות השונות; מטרות הייעוץ הגנטי בארץ, מערך ותפקיד; סקרים גנטיים- מטרות, עקרונות וחשיבות; הסקרים בהריון - שיטות לאבחון טרום לידתי; סקרי ילודים ומבוגרים; מומים מולדים – סוגים, גורמי סיכון, שיטות ניטור ותוכנית מניעה; התחלואה הגנטית בקבוצות אתניות סגורות - המחקר והיישומים, גישות מההיבט המניעתי; הסרטן - האבחון והסקרים; סוגיות אתיות במחקר וביישום - מצגות עצמיות ודיון קבוצתי

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות

דרישות הקורס: השתתפות בשיעורים; סיכום נושא, הגשת תקציר והצגתו; עמידה בבחינה מסכמת

ספרי לימוד מומלצים:

1. Medical Genetics / Jorde, Carey, Bamshad & White, 3rd Edition, Mosby, 2003.
2. Oxford Text Book of Public Health 3rd Edition, 1997. Volume 1, Chapter 8.
3. Epidemiology / Leon Gordis W.B Saunders 2nd Ed. 2000, Chapter 15.
4. Genetics and Public in the 21st century / Khoury, Burk, Thompson, Oxford univ. Press, 2000.

שם הקורס: רפואת המתבגר – 48324006

מרכזי הקורס: דר' י. אורקין ודר' א. אטיאס

דרישות קדם: תואר ראשון ברפואה, סיעוד ופיזיותרפיה

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הכרת מאפייני גיל ההתבגרות: פיזית, נפשית, חברתית; אפידמיולוגיה של בעיות נפוצות; רפואת בית ספר ושירותים קהילתיים למתבגרים; מערך שירותי הבריאות והתמיכה למתבגרים עם בעיות בריאות; בעיות אתיקה ותחיקה המתייחסות למתבגרים עם בעיות בריאות

פירוט נושאי ההוראה: התבגרות נורמאלית, מאפייני בריאות ותחלואה; שירותי הבריאות לנוער, מטרות וארגון; עקרונות של רפואת המתבגר; החלטות חוקיות ואתיות ברפואת נוער; בעיות תזונה ואכילה; מחלות המועברות במין, חינוך מיני, התנהגות מינית; יחסי המתבגר ומשפחתו; התמכרויות בבני נוער; בריאות הנפש למתבגר, אובדנות והתנהגות מסכנת.

מילות מפתח: Adolescent medicine, risk behavior, school health, nutrition and health, sexual behavior, substance abuse, sex orientation, anorexia, bulimia, suicidal attempts

שיטת ההוראה: הרצאות, סמינרים, דיון בקבוצות, סיור לימודי

דרישות הקורס: השתתפות פעילה ב-80% מהמפגשים; הצגת סמינריון; עבודה סמינריונית

שיטת ההערכה: 30% השתתפות; 70% הצגת סמינר
ספרי לימוד: מקראה של מאמרים לקורס

שם הקורס: התפתחות הילד-פיזית, פסיכומטורית, חושית, חברתית ונפשית-48324007

מרכז הקורס: פרופ' א. גליל

דרישות קדם: תואר ראשון ברפואה, סיעוד ומקצועות פרה-רפואיים (ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, עבודה סוציאלית, תקשורת)

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-24 נרשמים

מטרות הקורס: הכרת שטחי התפתחות הילד; התפתחות תקינה; מבחני סקר ומבחנים התפתחותיים; אבחון

ובירור מצבים התפתחותיים; פתולוגיה התפתחותית; מערך התפתחות הילד - קשר מכוון-קהילה

פירוט נושאי ההוראה: מבנה המכון להתפתחות הילד. התפתחות תקינה אבני דרך בהתפתחות תקינה;

פגות; CP - שיתוק מוחין; פיגור שכלי - אבחון, אטיולוגיה - דרגות פיגור. תסמונת דאון ותסמונות אחרות;

מסגרות אבחון, חינוך, שיקום ללוקים בפיגור; מחלות נאורולוגיות בעלי משמעות התפתחותית: הפרעות קשב

בריכוז והיפראקטיביות; אוטיזם בילדים; עקרונות הטיפול השיקומי בתקשורת ושפה עקרונית הטיפול בעבודה

סוציאלית; עקרונות הטיפול השיקומי פיזיותרפיה וריפוי בעיסוק; מבט על הרפואה המשלימה

מילות מפתח: developmental milestones, cerebral palsy, tertiary prevention, rehabilitation, behavioral diversity

שיטת ההוראה: הרצאות דיון בקבוצות

דרישות הקורס: השתתפות ב-90% מההרצאות והדיונים, הכנת מאמר ומצגת, ציון מעבר 65

שיטת ההערכה: השתתפות חובה, הכנת מאמר ומצגת

ספרי לימוד: מקראה

שם הקורס: מחלות כרוניות בילדים – 48324008

מרכזי הקורס: דר' י. אורקין ודר' א. חיים

דרישות קדם: דרישות הקבלה ל-MPH

היקף הקורס: 13 פגישות של 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר התלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הבנת המורכבות של תחלואה כרונית בילדים על כל רבדיה. לימוד דרכי ההתמודדות של

המשפחה, החברה, ומערכת הבריאות עם הילד החולה במחלה כרונית

פירוט נושאי ההוראה: אפידמיולוגיה של מחלות כרוניות בילדים, השירותים והעלות לחברה של ילדים עם

מחלות כרוניות, תפקידם של ארגונים לא ממלכתיים בטיפול בילדים על מחלות כרוניות, התמודדות המשפחה

עם ילד הלוקה במחלה כרונית

רשימת ההרצאות בקורס:

1. לחיות עם סוכרת נעורים
2. שילוב של ילדים חרשים בחברה
3. חסר חיסוני- מילדות לבגרות
4. לגדול עם תסמונת דאון
5. אסטמה, בין תפקוד מלא למוגבלות
6. לא על הלחם לבדו- לחיות עם מחלת צליאק
7. אפידמיולוגיה של בעיות בריאות הנפש בילדים
8. ילד קטן הוצאה "גדולה"- המשמעות הכלכלית של טיפול בהורמון גדילה
9. מחלות מטבוליות בישראל- המצב החוקי וכיסוי ביטוח הבריאות בישראל

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטליות וקריאת מאמרים לקראת ההרצאה

דרישות הקורס: השתתפות ב-80% מהמפגשים (חתימה על דף נוכחות)

שיטת ההערכה: השתתפות 60% מהציון, הכנת מצגת מסכמת על נושא במחלות כרוניות בילדים 40%

מהציון. ינתנו ציונים ברמה של נכשל, עבר, טוב, טוב מאד, מצטיין (נכשל, עבר 65, טוב 80, ט.מ. 90, מצטיין 100)

הערות לגבי המצגת המסכמת:

1. העבודה תעשה בקבוצות קטנות 2-3 סטודנטים.
2. ההתארגנות בקבוצות תעשה תוך חודש מתחילת הקורס.
3. כל קבוצה תקבל נושא וכל סטודנט יקבל תת נושא (כגון האתגרים למערכת הבריאות, התמודדות המשפחה, משמעות כלכלית, וכדומה) ויכין מצגת בת 10-15 דקות.

4. הנושאים להצגה יבחרו על ידי מרכזי הקורס.
5. המצגת תכלול הקדמה קצרה בת 5 דקות על המחלה.
6. יש לציין על גבי המצגת את מקורות המאמרים שיוצגו.
7. הציגון למצגת יקבע על פי: בהירות הצגת הנושא, שימוש באמצעים פרונטליים, שימוש במקורות מידע מוסמכים

פרשיות הוראה - קורסי התמחות קידום בריאות ורפואה מונעת

מסלול הקליני

שם הקורס: מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית – 48326005

מרכזת הקורס: דר' נ. דאוד

סטטוס הקורס: קורס חובה בהתמחות קידום בריאות

היקף הקורס: סמסטר א', 3 שעות שבועיות, 3.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: (1) הקניית מושגי יסוד והכרת גישות בסיסיות בקידום בריאות הפרט והקהילה. (2) הקניית ידע בתפיסות ואסטרטגיות פעולה של קידום בריאות בארץ ובעולם. (3) הבנת הגורמים המשפיעים על התנהגות בריאותית של הפרט והקהילה. (4) הכרת תיאוריות ומודלים לעיצוב התנהגות בריאותית, אתיקה, שיווק ואוריינות בריאות

פירוט נושאי ההוראה: הבסיס הרעיוני- מה זה קידום בריאות? הבסיס הרעיוני ומושגי יסוד. עקרונות וגישות של קידום בריאות- המודל של Beattie. אבני היסוד - התפתחות היסטורית של חינוך וקידום בריאות בארץ ובעולם ואמנות בינלאומיות. גורמים חברתיים המשפיעים על הבריאות והפערים בבריאות. התנהגות בריאות - גורמים המשפיעים על התנהגות בריאות - התנהגות בריאות בישראל. מודלים תיאורטיים לעיצוב התנהגות בריאותית - מודל האמונות הבריאותיות (HBM), מודל הפעולה השקולה והפעולה המתוכננת. מודל השינוי בשלבים - stages of change theory. מודל ברמה הבינאישית - Social Learning Theory. אוריינות בריאותית, קידום בריאות החולה. תקשורת בריאות ושיווק חברתי. מודלים של התערבות קהילתית. מודלים מבניים - PRECEDE- PROCEED. מודלים משתפים - action participatory research. העצמה אישית וקהילתית בקידום בריאות. מעורבות הקהילה. מודלים אקולוגיים, מדיניות ציבורית בריאה, בריאות בכל מדיניות, ה- PHIR (Population health intervention research). גישת המסגרות ה- Settings. אתיקה וקידום בריאות. שיטות מחקר והערכה בקידום בריאות. קידום בריאות מבוסס ראיות.

שיטת ההוראה: הרצאות, דיונים, תרגילים אישיים וכיתיים, עבודות בקבוצות

דרישות הקורס: השתתפות פעילה במפגשים ובהפעלה קבוצתית; ביצוע תרגילי אישי ועבודה מסכמת בקבוצות

הערכת הקורס: נוכחות והשתתפות פעילה בכיתה 10%, תרגילים 30%; בחינה - 60%

שם הקורס: תוכנית התערבות בקהילה – 48326004

מרכזת הקורס: דר' נ. דאוד

סטטוס הקורס: קורס חובה בהתמחות קידום בריאות

דרישות קדם: השתתפות בקורס מבוא לקידום בריאות והתנהגות בריאותית (48326005)

היקף הקורס: סמסטר ב', 3 שעות שבועיות, 3.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

תיאור הקורס: קורס מתקדם במסלול קידום בריאות. דגש יושם על הבנת תהליכים של שינוי חברתי, רגישות תרבותית, חיזוק פעילות קהילתית ומדיניות לקידום בריאות בקהילה. הקורס יתמקד בשלוש פרדיגמות עיקריות בהתערבות קהילתית לקידום בריאות ובשילוב ביניהן: 1. פיתוח קהילתי והעצמה, 2. תכנון וארגון קהילתי, 3. סנגור והפעלה קהילתית. הסטודנטים יכירו תיאוריות ואסטרטגיות הקושרות לכל אחת מהגישות בעבודה קהילתית וירכשו כלים ומיומנויות הנדרשים לתכנון התערבות והערכת יעילותה לטווח קצר ולטווח ארוך.

מטרות הקורס: (1) הקניית ידע בסיסי במודלים של התערבות קהילתית לקידום בריאות: עקרונות, מטרות ואסטרטגיות. (2) הכרת תוכניות התערבות קהילתיות קיימות ולבחון את התאמתן לעקרונות של תוכנית

התערבות קהילתית בקידום בריאות. 3) התנסות בתכנון והערכת תוכנית התערבות קהילתית בקידום בריאות בקהילה או בארגון.

פירוט נושאי ההוראה: 1. קידום בריאות בהיבט הקהילתי- מבוא. 2. מה זה קהילה? התערבות קהילתית ועקרונות בעבודה קהילתית. 3. התפתחות היסטורית בעולם ובארץ. ועקרונות של העבודה הקהילתית. 4. מודלים עיקריים להתערבות קהילתית בקידום בריאות. 5. מודלים של העצמה, Lay health model, action, Precede-proceed, intervention - מודלים של תכנון. 6. Positive deviance participatory research. 7. מודלים של סינגור mapping בריאות לפי גישות שונות PATCH, Community oriented primary care. 8-9. פיתוח תוכנית קהילתית לקידום בריאות? הכנת פרופיל קהילתי. של מי הצורך? (נורמטיבי, מורגש, מובע, השוואתי). זיהוי סוגיות בריאות בקהילה. תהליך קביעת סדר עדיפויות וקריטריונים לבחירת נושא להתערבות. בחירת אסטרטגיות להתערבות - הכנת תוכנית פעולה אופרטיבית. הגדרת מטרת על, מטרות ספציפיות ויעדים, הגדרת פעילויות, תקצוב ובניית לוח זמנים. 10. הערכת תוכניות התערבות קהילתיות בקידום בריאות. 11. אוריינות בריאות. 12. התאמה תרבותית של תוכניות התערבות בקידום בריאות. 13. סוגיות אתיות בתוכניות התערבות קהילתיות בקידום בריאות

שיטת ההוראה: הרצאות, דיונים, עבודות בקבוצות

דרישות הקורס: חובת נוכחות בשיעורים. תרגילים 25%; עבודה מסכמת 75%

שם הקורס: התמכרויות במילניום החדש – 48322009

מרכז הקורס: דר' ע. רותם

סטטוס הקורס: קורס בחירה בהתמחות קידום בריאות ובחירה לשאר תלמידי התוכנית

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הבנת מושג ההתמכרות, הכרת חומרים ממכרים, אפידמיולוגיה של התמכרויות, תיאוריות פיזיולוגיות, קוגניטיביות והתנהגותיות המסבירות את תופעת ההתמכרות, תהליכי הגמילה לסוגיהם, גמילה נפשית ופיסית, שיטות הגמילה השונות, הכרת מנגנוני התמיכה האישיים והחברתיים, תפקיד מערכת הבריאות בעזרה לנגמל ובתמיכה בו, תרגול יעוץ לגמילה

פירוט נושאי ההוראה: התמכרות מהי? הכרת המנגנונים הפיזיולוגיים והנפשיים לסוגיהם, מביוכימיה ועד לנסתרי הנפש. האם כל אחד יכול להיות מכור? התכונות המייחדות מכורים ואלה שקשורות בנטייה להתמכרות, הגורמים המביאים להתמכרויות השונות. חומרים ממכרים בהכרח מסוכנים? הכרות עם משפחות חומרים ממכרים – סמים קשים על סוגיהם, עישון טבק (סגריה, מקטרת, נרגילה, סיגר), אלכוהול. שיטות הגמילה לסוגיהם: גמילה פיסית – הכרת חומרים ותרופות המסייעות להתגבר על מנגנוני ההתמכרות; גמילה נפשית- הכרת מנגנוני התמיכה והאפשרויות לסייע למכור. ההתמכרות לניקוטין כדוגמה להתמכרות פיסית ונפשית – מנגנוני ההתמכרות, מאפייני המכורים, הנזק למתמכר, אמצעי העזר לגמילה מניקוטין, שיטות לגמילה פיסית ונפשית, יעוץ קצר- מועד למעשן, פגישה עם מעשנים כבדים ויועצים לגמילה מעישון. תפקיד מערכות הבריאות השונות בגמילה מעישון. ארגוני תמיכה למכורים, מנגנוני מערכת הבריאות הפועלים לעזרת המכורים

שיטות ההוראה: הרצאות פרונטאליות, דיונים קבוצתיים, סימולציות, סיור שטח, פגישה עם מכורים

דרישות הקורס: השתתפות בשיעורים, עבודה מסכמת

שיטת ההערכה: עבודה מסכמת

ספרי לימוד:

1. Behavioral Science Learning Modules: Encouraging Stopping Smoking. Department of Mental Health and Substance Dependence. World Health Organization, Geneva. 2001; pp.1-55.
2. Prochaska JO, DiClemente CC. Stages and processes of self-change in smoking: Toward an integrative model of change. Journal of Consulting and Clinical Psychology 1983;51:390-395.
3. Heatherton TF, Kozlowski LT, Frecker RC, Fagerström KO. The Fagerström test for nicotine dependence: a revision of the Fagerström Tolerance Questionnaire. British Journal of Addiction 1991;86:1119-1127.
4. Smoking in Israel. Israeli Ministry of Health Report. Jerusalem 2003.
5. National Cancer Institute: Changes in Cigarette-Related Risks and Their Implication for Prevention and Control. Smoking and Tobacco Control Monograph No.8, USDHHS NIH NCL, (NIH) 1997, Publication 97-4213

6. Burns DM. Nicotine Addiction. Harrison's Principles of Internal Medicine. 15th edition, pp 2574-2577.

שם הקורס: קידום בריאות האישה – 48326006

מרכזת הקורס: דר' נ. דאוד

סטטוס הקורס: קורס בחירה בהתמחות קידום בריאות ובחירה לשאר תלמידי התוכנית ולתלמידי מחקר

בפקולטה העומדים בדרישות הקדם

דרישות קדם: קורס בסיסי באפידמיולוגיה

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-12 נרשמים

מטרות הקורס: הקורס יתמקד באספקטים ביו-פסיכו-חברתיים של בריאות וחולי בקרב נשים בתקופות שונות של חיי האישה. יודגשו הבדלים מגדריים בבריאות, הבדלים במאפייני בריאות באוכלוסיות שונות הן בהיבטים חברתיים והן של חשיפה לגורמי סיכון ואורחות חיים. כמו כן יוצגו סוגיות הקשורות לנגישות, איכות ודפוס

שימוש בשירותי בריאות המוצעים לנשים. ההרצאות יינתנו ע"י קלינאים ומומחים בנושאים השונים וההיבטים המתודולוגיים וההשלכות לגבי בריאות הציבור יוצגו ע"י דר' ניהאיה דאוד

פירוט נושאי הוראה: מבוא לקידום בריאות האישה – דר' ניהאיה דאוד; מין, מגדר ומה שביניהם – גב' דנה

וינברג; סוגיות תזונתיות בבריאות נשים - פרופ' דנית שחר; רפואה מגדרית / בריאות נשים – דר' דיאנה

פלישר; דיכאון לאחר לידה - דר' שרהלה גלזר; הערכה תזונתית מותאמת תרבות בקרב נשים הרות בדואיות

– דר' קטי אבו סעד; סחר בנשים ובריאות הנפש - פרופ' ג'ולי צוויקל; סוכרת בנשים – פרופ' אילנה הרמן-

בהם; אלימות נגד נשים והשלכות על מצב הבריאות הפיזית והנפשית – דר' ניהאיה דאוד; הבריאות של נערות

מתבגרות בסהרה אפריקה – גב' קרן אוסטריאן

שיטות הוראה: הרצאות מומחים ודיונים. דיון במאמרים שיוצגו ע"י התלמידים

דרישות הקורס: נוכחות חובה. היעדרות באישור

שיטת ההערכה: בחינת בית (80%); הצגה בכיתה – מאמר על תוכנית לקידום בריאות האישה באוכלוסייה

מוגדרת באחד מן התחומים הנלמדים (10%); הגשת עבודה המבוססת על ההצגה בכיתה (10%)

ספרי לימוד:

כללי

<http://www.4woman.gov/OWH/pub/history/2centurya.htm>

<http://jama.ama-assn.org/cgi/content/full/295/12/1474>

<http://womenshealth.gov/pub/PG.English.pdf>

<http://circ.ahajournals.org/cgi/content/full/112/17/e273>

<http://womenshealth.gov/owh/pub/minority/barriers.htm>

<http://www.cdc.gov/ncidod/omwh/tools.htm>

<http://www.mcmaster.ca/mrcpowh/final.htm>

מאמרים נוספים

Mehta S. The AIDS pandemic: A catalyst for women's rights. Int J Gynaecol Obstet. 2006 Jul 12; [Epub ahead of print]

Reproduction:

Boulet SL, Parker C, Atrash H. Preconception Care in International Settings. Matern Child Health J. 2006 May 19;

Simelela N. Women's access to modern methods of fertility regulation. Int J Gynaecol Obstet. 2006 Jul 11; [Epub ahead of print]

Titus-Ernstoff L, Troisi R, Hatch EE, Wise LA, Palmer J, Hyer M, Kaufman R, Adam E, Strohsnitter W, Noller K, Herbst AL, Gibson-Chambers J, Hartge P, Hoover RN. Menstrual and reproductive characteristics of women whose mothers were exposed in utero to diethylstilbestrol (DES). Int J Epidemiol. 2006 May 24; [Epub ahead of print]

Cardiovascular health:

Mosca L, Mochari H, Christian A, Berra K, Taubert K, Mills T, Burdick KA, Simpson SL.

National study of women's awareness, preventive action, and barriers to cardiovascular health. Circulation. 2006 Jan 31;113(4):525-34.

Obesity:

Legato MJ, Gelzer A, Goland R, Ebner SA, Rajan S, Villagra V, Kosowski M; Writing Group for The Partnership for Gender-Specific Medicine. Gender-specific care of the patient with diabetes: review and recommendations. *Gen Med*. 2006 Jun;3(2):131-58.

Shai I, Jiang R, Manson JE, Stampfer MJ, Willett WC, Colditz GA, Hu FB. Ethnicity, obesity, and risk of type 2 diabetes in women: a 20-year follow-up study. *Diabetes Care*. 2006 Jul;29(7):1585-90.

Cancer:

Echeverria SE, Carrasquillo O. The roles of citizenship status, acculturation, and health insurance in breast and cervical cancer screening among immigrant women. *Med Care*. 2006 Aug;44(8):788-92.

Bobo JK, Shapiro JA, Brustrom J. Efforts to locate low-income women for a study on mammography rescreening: implications for public health practice. *J Community Health*. 2006 Jun;31(3):249-61.

Vessey M, Painter R. Oral contraceptive use and cancer. Findings in a large cohort study, 1968-2004. *Br J Cancer*. 2006 Jul 4; [Epub ahead of print]

Teenagers health:

Hobcraft G, Baker T. Special needs of adolescent and young women in accessing reproductive health: Promoting partnerships between young people and health care providers. *Int J Gynaecol Obstet*. 2006 Jul 17; [Epub ahead of print]

Health behavior in minority women:

Sanchez-Johnsen LA. Smoking cessation, obesity and weight concerns in black women: a call to action for culturally competent interventions. *J Natl Med Assoc*. 2005 Dec;97(12):1630-8.

פרשיות הוראה - קורסי התמחות מניעה ובקרה של מחלות זיהומיות

מסלול הקליני

שם הקורס: מחלות אנדמיות ומחלות חדשות – 48325003

מרכזי הקורס: פרופ' פ. שלפר ודר' א. בורר

דרישות קדם: קורס מבוא למיקרוביולוגיה, אפידמיולוגיה |

סטטוס הקורס: קורס בחירה להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות ובחירה לשאר התלמידים

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: להבין את הדינאמיקה של ההתחדשות של מחלות; להבין את המושג של מחלה אנדמית;

להכיר את המחלות העיקריות בקבוצה זו

פירוט נושאי ההוראה: מבוא: מחלות חדשות ומתחדשות, מחלות אנדמיות (פרופ' פ. שלפר); Legionellosis;

(דר' א. בורר); AIDS I (פרופ' פ. שלפר); AIDS II (פרופ' מ. אלקן); Hantan virus ודלקות מוח אחרות

(פרופ' פ. שלפר); Lyme disease (פרופ' פ. שלפר); שחפת (דר' אבנון); Brucellosis (פרופ' מ. אלקן);

Leishmaniasis (פרופ' י. אלאון); Ricketziosis (פרופ' פ. זגופסקי); Salmonellosis (פרופ' פ. שלפר);

עמידות של גורמי מחלה לטיפול (פרופ' פ. שלפר); מבחן

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות, תרגילים כיתתיים

דרישות הקורס: מעבר בחינה

שיטת ההערכה: 100% מבחן

שם הקורס: מחלות אפידמיות ורפואת מטיילים – 48325002

מרכזת הקורס: דר' ק. ריזנברג

דרישות קדם: קורס מבוא למיקרוביולוגיה, אפידמיולוגיה |

סטטוס הקורס: קורס בחירה להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות ובחירה לשאר התלמידים

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: להבין את התהליך של התפשטות של מחלות, אוכלוסיות בסיכון מוגבר, תהליכי מניעה

וטיפול; להכיר את גורמי המגיפות העיקריים

פירוט נושאי ההוראה: מגיפה מול התפרצות: דרכי חקירה אפידמיולוגית. מגיפות, סקירה היסטורית (דר' א. בורר). בעיות בריאות אצל המטייל הישראלי (פרופ' מ. אלקן). עקרונות החיסון במבוגרים ובילדים, כלל עקרונות החיסון במטייל הישראלי (דר' ק. ריזנברג). מחלות מועברות באוכל ומים: הפטיסיס A, טיפואיד, אמבות, תולעים (דר' ר. סמוליקוב). מחלות מועברות באוכל ומים, בטיחות המזון בטויל: שלשולים המטיילים, דיזנטריה, כולרה (דר' ר. סמוליקוב). מחלות וירליות של המטייל: קדחת צהובה, קדחת מוח יפנית, דנגה, קדחת הנילוס (דר' ק. ריזנברג). מחלות וירליות של המטייל: כלבת, פוליו, SAARS, שפעת העופות (דר' ק. ריזנברג). מחלות טפיליות: סכיטוסוטומה, ליישמניה, טריפנוזומה, פילריה, מיאזיס (דר' ק. ריזנברג). מלריה (דר' ק. ריזנברג). מחלות לא זיהומיות של המטייל (מחלת הגבהים, בעיות נפשיות, סמים, בעיות בטיסות) פרופ' מ. אלקן. סיוע באסונות (פרופ' מ. אלקן). ביו-טרור (דר' א. בורר)

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות, תרגילים כיתתיים

דרישות הקורס: מעבר בחינה

שיטת ההערכה: מבחן - 100%

שם הקורס: זיהומים נרכשים בבית חולים – 48325004

מרכז הקורס: דר' א. בורר

דרישות קדם: קורס מבוא למיקרוביולוגיה, אפידמיולוגיה I

סטטוס הקורס: קורס חובה להתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות ובחירה לשאר תלמידי התכנית

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: להבין את הסיכון המוגבר לבריאותם של המאושפזים ושל צוות בית החולים

פירוט נושאי ההוראה: מבוא I: מבנה בית החולים; מבוא II: שרשרת הזיהום; שיטות בידוד; ניקוי/חיסוי/עיקור; רחצת ידיים ומניעת העברה ישירה; טיפול באזורים המוגדרים כסיכון גבוה; בריאות וכלכלה; מערכות שירות מים, זבל, כביסה, מטבח, ניקיון הבניין; בריאות העובד; סיקור; חקירת התפרצות; ועדת זיהומים

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות, תרגילים כיתתיים

דרישות הקורס: נוכחות חובה, השתתפות פעילה בלפחות 80% מהמפגשים

שיטת ההערכה: הצגת נושא בכיתה

שם הקורס: שחפת, איידס ומחלות מין - 48325006

מרכז הקורס: דר' ז. מור

סטטוס הקורס: קורס בחירה בהתמחות במניעה ובקרה של מחלות זיהומיות ובחירה לשאר תלמידי התכנית

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הקורס יכלול מבוא קצר לכל אחת מהמחלות הנזכרות, אך אין תפקידו להכשיר את הסטודנט

מבחינה קלינית. המבוא ישמש כפרוזדור להבנה של ההיבטים האפידמיולוגיים, של חשיבות הפערים

החברתיים והשפעתם על דפוסי התחלואה. כך יקל על הסטודנט להבין כיצד המחלות משתקפות בראי

מדיניות בריאות הציבור בישראל ובעולם. הסטודנטים מוזמנים לתרום מהידע שלהם ומניסיונם כדי לעורר

דיונים מעמיקים ולהעשיר את חווית הלמידה.

מטרות ספציפיות: הבנת האפידמיולוגיה של שחפת, איידס ומחלות מין בארץ ובעולם; הכרת דרכי ההעברה

של כל אחת מהמחלות; הכרת התסמינים האופייניים לשחפת, איידס ומחלות מין; תיאור תשתית שירותי

הבריאות לכל אחת מהמחלות; זיהוי האוכלוסיות הסובלות משחפת, איידס ומחלות מין; הבנת אסטרטגיות

המניעה לכל אחת מהמחלות והתאמתה לאוכלוסיות השונות; קישור בין ההיסטוריה של שחפת, איידס ומחלות

מין לבין שירותי הבריאות ומדיניות הציבור בארץ ובעולם; התאמת מבחני סקירה ואבחון לשחפת,

איידס ומחלות מין; מדיניות, אתיקה וחקיקה

פירוט נושאי ההוראה: מבוא: קשר בין תחלואה, פערים חברתיים וזיהומים בשחפת, איידס ומחלות מין.

גלובליזציה ותחלואה. שחפת: היסטוריה של שחפת והחיבור בינה לבין בריאות הציבור, אפידמיולוגיה בארץ

ובעולם, דרכי ההעברה, סוגי שחפת. שחפת: מגוון הבדיקות לשחפת ואיכותן, טיפול ומניעה, תשתית הטיפול

בשחפת בישראל. שחפת: הרצאת אורח, דר' דניאל ויילר, מנהל מלש"ח הגפן בחיפה, בנושא: מעבר

לקליניקה- התייחסות לחולי השחפת. איידס: אפידמיולוגיה בארץ ובעולם, דרכי ההעברה והקשר לשחפת,

תחלואה. איידס: מניעה. איידס: הרצאת אורח, דר' מרגלית לורבר, מרפאת האיידס, ב"ח רמב"ם בנושא: טיפול ומניעת איידס ברמת הקהילה (או דר' נורית גוטמן, אונ' ת"א: קידום בריאות ואיידס). מח' מין: אפידמיולוגיה בארץ ובעולם, דרכי העברה והקשר בין תחלואה לבין התנהגות מינית, הקשר בין איידס למחלות מין. מח' מין: עגבת, הרפס, זיבה (גונוריה וכלמידיה), תסמינים אופייניים, אבחנה וטיפול. מח' מין: מניעה והסברה. תפיסת המחלה, היבטים חוקיים, מוסריים ופוליטיים, שמירה על חיסון המידע. סוגיות נבחרות בשחפת, איידס ומחלות מין: סמינריונים קצרים המועברים על-ידי הסטודנטים

שיטת ההוראה: הקורס יכלול הרצאות בליווי שקפים, מרצים אורחים המובילים בתחום, דיונים, מצגות סטודנטים וביקור בגופים הנותנים שירות למחלות אלה. כל שיעור יכלול הרצאה ודיון בנושא. בכדי להגביר את עניין המשתתפים בקורס ולהעשיר את רמת הדיונים יש לקרוא את החומר המומלץ לפני השיעור

דרישות הקורס: נושאי ההרצאות מפורטים לעיל. הסטודנטים מוזמנים להעלות גם נושאים המעניינים אותם בשיעורים האחרונים של הקורס. לכל אורך הקורס מוזמנים הסטודנטים לתרום מניסיונם או מהידע שצברו אגב קריאת החומר המומלץ והביקורים בתחנות השירות.

שיטת ההערכה: 70% מבחן; 25% מצגת או ביקור באתר נותן שרות (15% בנוס למי שיבצע את שתי המטלות); 5% נוכחות

פרשיות הוראה - קורסי התמחות בריאות הסביבה

מסלול הקליני

שם הקורס: תברואת המים והשפכים – 48329001

מרכז הקורס: אינג' מיכאל סנדיגורסקי

סטטוס הקורס: קורס חובה בהתמחות בבריאות הסביבה ובחירה לשאר תלמידי התכנית

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הכרת חשיבות המים והשפכים, וקולחין לבריאות הציבור ויציבות משך המדינה; הבנת עקרונות להגדרת מי שתייה ותקנות ישראליות תברואת חדשות והשווא לדרישות המקובלות בעולם; הכרת שיטות לטיוב מים; הכרת מקורות (טבעיים ומלאכותיים) וסוגי המים בארץ והסכנות לזיהום המים; הכרת השפכים – מקורות, אפיון, דרכי איסוף וטיפול בשפכים סניטאריים; הכרת יעדי סילוק ושימוש קולחים וטיפול וסילוק בוצות שפכים.

פירוט נושאי ההוראה: חשיבות המים לאדם ומשמעות המים לבריאות הציבור. מחלות המועברות ע"י המים. מצב משק המים במדינת ישראל – מקורות ופוטנציאל המים בארץ, צריכת מים לשימושים השונים; דרישות איכות למי שתייה: בקטריוולוגית, כימית, אורגנוליפטית ורדיולוגית. הבדלים בין מי תהום ומים עיליים ודרישות הטפול במים ממקורות אלה. עקרונות ליצירת תקנות לאיכות מים; התקנות למי השתייה בארץ. המוביל הארצי והטפול במים העיליים במערכת המפעל הארצי; שיטות לטיוב מים: סינון, חיטוי, התפלה ועוד; סכנות ומצבים לזיהום פוטנציאלי של המים – במקור, ברשת האספקה, במקני הטפול, במערכות אגירה ואמצעים למניעת זיהום המים; שימוש וחיטוי מים במצבי חירום. שפכים כבעיה מבחינת בריאות הציבור ומטרות הטפול. אפיון פיזיקאלי, כימי וביולוגי, הרכב מזהמים, עומס ארגוני, עומס הידראולי, שווה ערך אוכלוסיה; סקירת שיטות לטפול בשפכים וסטנדרטים לטהור שפכים; בעיות של שפכי תעשייה ודרכי הטפול בהן. דרישות חדשניות לקולחין. הטפול בבוצה וחשיבותו, יעדי סילוק ושימוש בבוצה; שימוש בקולחים ויעדי סילוק אחרים. דרישות תברואתיות וסיכונים בריאותיים מול יתרונות חקלאיים וכלכליים; סיור: מכון טפול בשפכים והשבת קולחים בעומר או בבאר שבע, מרכז בקרה ושליטה של חברת מקורות יח' נגב מרכזי ב"ש; הצגת עבודות סמינריוניות וסיכום

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות, סיור, קריאת חומר מקצועי

דרישות הקורס: השתתפות פעילה ב-80% מההרצאות; השתתפות בסיור; בחינה

ספרי לימוד: (חובה) (פרק 2) Water Quality and Treatment – AWWA 4 th Edition

2. אוסף מאמרים ותקנות

שם הקורס: אבטחת מזון מפני זיהום – 48325005

מרכזת הקורס: דר' ז. שטל

סטטוס הקורס: קורס חובה בהתמחות בבריאות הסביבה ובחירה לשאר תלמידי התכנית

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הכרת גורמי זיהום שונים במזון; התוודעות לנקודות קריטיות בייצור מזון מבחינת מניעת זיהום; הכרת עקרונות כללי תברואה נכונים בעיבוד מזון; הכרת החוקים והתקנות הנוגעים לבטיחות מזון **פירוט נושאי ההוראה:** "הרעלות מזון" ומחלות המועברות ע"י מזון מזהם; סביבה ומזון- נקודות עיקריות במניעת זיהום מזון; מיקרואורגניזמים הרעלות מזון ומחלות המועברות ע"י מזון; H.A.C.C.P.; עקרונות כללי תברואה נכונים בעיבוד מזון בבתי אוכל; תכנון נכון של מטבחים; תנאים פיזיים ותפעוליים "המעודדים" זיהום מזון במטבחים; שיטות מתקדמות להבטחת מזון נקי במטבחים (בשל - קרר, בשל - הקפא); הובלה והגשה של מזון; טרור במזון; חומרים המוספים למזון; נהלים, חוקים ותקנות הנוגעים לבטיחות המזון בארץ- סקירה כללית; יבוא ויצור מקומי של מזון; אוכלוסיות רגישות ואבטחת מזון מפני זיהום

שיטות ההוראה: הרצאות פרונטאליות, קריאת חומר מקצועי

דרישות הקורס: השתתפות פעילה ב-80% מהפגישות; הצגת סמינר כיתתי, הגשת עבודת גמר (על בסיס הסמינר הכיתתי והגשתו בכתב)

שם הקורס: איכות אוויר ובריאות האוכלוסייה – 48329002

מרכזי הקורס: דר' צ. גלין, דר' ר. פלד

דרישות קדם: קורס מבוא לבריאות הסביבה

סטטוס הקורס: קורס חובה בהתמחות בבריאות הסביבה ובחירה לשאר תלמידי התכנית

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: הקורס נותן כלים בסיסיים להבנת תהליכי הסעה של מזהמים באוויר. יושם דגש על הסיבות לשחרור מזהמים מהמקורות השונים, הן מיידיות והן מתמשך. הקורס יעסוק גם בשיטות האפידמיולוגיות המיוחדות להערכת הקשרים שבין חשיפות סביבתיות ותופעות הבריאות. כמו כן ידונו סוגיות נבחרות בבריאות וסביבה

פירוט נושאי ההוראה: 1. אטמוספירה וחלקיה. מצבים אטמוספריים. משטר האקלימי בישראל ובצפון הנגב. מצבי יציבות מטאורולוגיים. 2. השפעת המטאורולוגיה על פיזור מזהמים. השפעת גורמים פיסיים על כוון הרוחות ופיזור מזהמים. 3. תאור כשלים מידיים ומתמשכים יוצרי זיהום אויר, פליטות כתוצאה מאירועים. נוהלים לטיפול באירועי חומ"ס, פעילות גורמי ההצלה. 4. פליטות מפני שטח נזליים (שפיכות ובריכות), פליטה מארובות, פליטות ממקורות ניידים. 5. מדידות בארובות, מדידות סביבתיות, מדידות תעסוקתיות. תקני פליטה מארובות, תקנים סביבתיים, סף ערך לדיווח. 6. המתודולוגיה המיוחדת למחקרים באפידמיולוגיה סביבתית: הערכת החשיפה והערכת התוצאה. 7. זיהום אויר וההשפעות הבריאותיות. 8. עישון פאסיבי. 9. Risk Management ו-Risk Assessment. 10. מדיניות הבריאות והסביבה במדינת ישראל. 11. אירועים חריגים והשפעתם על מדיניות ומחקר: פרשת הצוללנים, אירועי זיהום אויר בלונדון, אירועי קרינה חריגים וכו'.

שיטות הוראה: הרצאות פרונטאליות להצגת נושאים עיקריים. יובאו נתונים עדכניים להבהרת הנושאים התיאורטיים. הנתונים העדכניים יאפשרו תרגול תוך הסתמכות על החומר הנלמד בכיתה. הקורס מבוסס על 12 מפגשים של שעתיים כ"א ועל סיור

מילות מפתח: אטמוספירה, אינורסיה, יציבות, פאסקוויל, אירוע חומרים מסוכנים, נוהל טיפול באירועי חומ"ס, תקני ארובות, תקנים סביבתיים, תקנים בריאותיים, Risk Assessment and Risk Management, עישון פאסיבי, Sick Building

דרישות הקורס: עבודת גמר מסכמת ונוכחות חובה ב-80% מההרצאות

שיטת ההערכה: 30% - תרגילים, 70% - פרויקט גמר

ספרי לימוד:

גולדשמיד י. (1998) ניטור מזהמי אויר באזורי תעשייה. מוסד שמואל נאמן למחקר מתקדם במדע וטכנולוגיה, הטכניון, חיפה.

זיו ב. ויאיר י. (1994) מבוא למטאורולוגיה, יחידות 5-7. האונברסיטה הפתוחה. 216 עמ'.

יאיר י. וזיו ב. (1993) מבוא למטאורולוגיה, יחידות 1-4. האונברסיטה הפתוחה. 295 עמ'.

ACGIH (1998) TLV's and BEI's threshold for chemical substances and physical agents.

ACGIH. Cincinnati, OH, USA. 184 p.

American Industrial Hygiene Association (1993) Odor threshold for chemical with occupational health standards. American Industrial Hygiene Association, Virginia, USA 90 p.

Manahan S.E. (1994) Environmental Chemistry. Sixth edition. Lewis Publication. Boca Raton. 811p.

Mayer E. (1977) Chemistry of Hazardous Materials. Prentice-Hall. INC. New Jersey. 370 p.

NIOSH (1997) Pocket Guide to Chemical Hazardous. U.S. Dept. of Health and Human Service. 440 p.

Ta-luft (1986) First General Administrative Regulation Pertaining the Federal Emission Control Law (technical instructions on air quality control - Ta-luft). 138 p.

Winegar E. D. (1993) Sampling and Analysis of Airborne Pollutants. Lewis Publication. Boca Raton. 364 p.

Brunekreef B, Holgate S. Air Pollution and Health. *The Lancet*. Vol 360; October 2002:1233-42.

Pope C III, Burnett R, Thurston G et al. Cardiovascular Mortality and Long Term Exposure to Particulate Air Pollution: Epidemiological Evidence of General Pathological Pathways of Disease. *Circulation* Vol 109(1); January 2004:71-77.

Schwartz J, Spix S, Touloumi G et al. Methodological Issues in Studies of Air Pollution and Daily Counts of Death or Hospital Admissions. *Journal of Epidemiology and Community Health*. 1996;50 (sup 1):S3-S11.

Zhou Y, Levy JL, Evans JS, Hammitt JK. The influence of geographic location on air pollution exposure to emissions from power plants throughout China. *Env. Int* 2006 (32) 365-373

Mohorovic L. The level of maternal methemoglobin during pregnancy in an air-polluted environment. *Environ Health Perspect*. 2003 Dec;111(16):1902-5. (Pubmed 14644664)

Tang D, Li TY, Liu JJ, Chen YH, Qu L, Perera F. PAH-DNA adducts in cord blood and fetal and child development in a Chinese cohort. *Environ Health Perspect*. 2006 Aug;114(8):1297-300 (Pubmed 16882543)

Ranft U, Miskovic P, Pesch B, Jakubis P, Fabianova E, Keegan T, Hergemöller A, Jakubis M, Nieuwenhuijsen MJ; EXPASCAN Study Group. Association between arsenic exposure from a coal-burning power plant and urinary arsenic concentrations in Prievidza District, Slovakia. *Environ Health Perspect*. 2003 Jun;111(7):889-94. (Pubmed 12782488)

Ruiz PA, Gupta T, Kang CM, Lawrence JE, Ferguson ST, Wolfson JM, Rohr AC, Koutrakis P. Development of an exposure system for the toxicological evaluation of particles derived from coal-fired power plants. *Inhal Toxicol*. 2007 Jun;19(8):607-19. (Pubmed 17510834)

Ruiz PA, Lawrence JE, Wolfson JM, Ferguson ST, Gupta T, Kang CM, Koutrakis P. Development and evaluation of a photochemical chamber to examine the toxicity of coal-fired power plant emissions. *Inhal Toxicol*. 2007 Jun;19(8):597-606. (Pubmed 17510833)

Jonathan I. Levy, Andrew M. Wilson,* and Leonard M. Zwack Quantifying the Efficiency and Equity Implications of Power Plant Air Pollution Control Strategies in the United States. *Environ Health Perspect*. 2007 May; 115(5): 743–750. Published online 2007 January 22. doi: 10.1289/ehp.9712.

U.S. EPA 2003b. National Emissions Trends Database. Washington, DC:U.S. Environmental Protection Agency. Available: <http://www.epa.gov/air/data> [accessed 1 July 2005].

U.S. EPA 2003a. Clear Skies—Basic Information. Washington, DC:U.S. Environmental Protection Agency. Available: <http://www.epa.gov/air/clearskies/basic.html> [accessed 16 February 2006].

U.S. EPA 2001. Economic Analysis of a Multi-Emissions Strategy. Prepared for Senators James M. Jeffords and Joseph I. Lieberman. Washington, DC:U.S. Environmental Protection Agency. Available: <http://www.epa.gov/air/jeffordslieberm.pdf> [accessed 16 February 2006].

Downs SH, Schindler C, Liu LJ, Keidel D, Bayer-Oglesby L, Brutsche MH, Gerbase MW, Keller R, Künzli N, Leuenberger P, Probst-Hensch NM, Tschopp JM, Zellweger JP, Rochat T, Schwartz J, Ackermann-Liebrich U; SAPALDIA Team. Reduced exposure to PM10 and attenuated age-related decline in lung function. *N Engl J Med*. 2007 Dec 6;357(23):2338-47 (Pubmed 18057336)

פרשיות הוראה - קורסי התמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות

מסלול הקליני

שם הקורס: קרדיולוגיה מונעת ומחלות כרוניות בעידן המודרני - 48327003

מרכזי הקורס: פרופ' א. שיו פרופ' י. הנקין

דרישות קדם: תואר ראשון ברפואה, תזונה, סיעוד, רוקחות או מקצוע פרה-רפואי אחר
סטטוס הקורס: קורס חובה בהתמחות אפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות ובחירה בהתמחות בקידום בריאות

היקף הקורס: 3 שעות שבועיות, 3.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: בקורס נכיר את המהלך הטבעי של המחלה - מניעה ראשונית ושניונית; הפתוגנזה של טרשת העורקים; האפידמיולוגיה של טרשת העורקים; גורמי סיכון לטרשת העורקים והאינטראקציות ביניהם; ביזמורקים חדשים, תזונה, גילוי מוקדם של גורמי הסיכון; מחלת הסוכרת
פירוט נושאי ההוראה: אפידמיולוגיה והמהלך הטבעי של טרשת העורקים; הפתוגנזה של טרשת העורקים; גורמי סיכון לטרשת העורקים והאינטראקציות ביניהם; שומני הדם – ביוכימיה; שומני הדם - הקשר בין ליפופרוטאינים לטרשת העורקים; יתר לחץ דם - פתופיזיולוגיה והקשר לטרשת העורקים; סוכרת - פתופיזיולוגיה והקשר לטרשת העורקים; השמנת יתר - פתופיזיולוגיה; התסמונת המטבולית; עישון והקשר לטרשת העורקים; הגישה למניעה ראשונית ושניונית - אורח חיים

מילות מפתח: Natural history of disease, risk factors, primary and secondary prevention, atherosclerosis, arteriosclerosis, plaque, foam cells, lipoproteins, apoproteins, homocysteine, Lp(a), hemostatic factors, hypertension, diabetes mellitus, metabolic syndrome, type 2 diabetes, central obesity, hyperinsulinemia, smoking

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות

דרישות הקורס: נוכחות ב-7 מתוך 8 שיעורי המרצים וב-100% בשיעורי הצגות הסטודנטים

שיטת ההערכה: 25% על קריאת המאמרים ונוכחות פעילה בשיעורים ו-70% על עבודה סמינריונית.

העבודה תוצג באופן עצמאי ע"י כל סטודנט בנפרד במצגת Power Point באורך של 45 דקות. מטרה:

סקירה (review) של נושא ספציפי הקשור לקרדיולוגיה מונעת שלא נלמד בקורס. על הסטודנט לסקור כ-15

20 מאמרים הקשורים לנושא

מקורות לימוד: מאמרים נבחרים, מצגות

שם הקורס: תזונה בבריאות וחולי - 48321007

מרכזת הקורס: פרופ' ד. שחר

דרישות קדם: קורס מבוא באפידמיולוגיה

סטטוס הקורס: קורס חובה בהתמחות באפידמיולוגיה תזונתית ומחלות כרוניות

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרת הקורס: להעניק ידע על תזונה ובריאות לאוכלוסיית תלמידי תואר שני בבריאות הציבור וכן להעניק

כלים מחקרניים לבחינת שאלות בתחום

פירוט נושאי ההוראה: מבוא: תזונה בבריאות וחולי עבר הווה ועתיד; ההמלצות התזונתיות: הבסיס לקביעת המלצות התזונתיות, DRI, פירמידת המזון; השמנה-אפידמיולוגיה ופתופיזיולוגיה: אפידמיולוגיה ואתיולוגיה של השמנה; השמנה-טיפול: בחינת שיטות הטיפול בהשמנה ברמה המניעתית והטיפולית; סוכרת: מה המחלה, אפידמיולוגיה וגורמי סיכון; סוכרת-טיפול: תכניות למניעה וטיפול של סוכרת מסוג II; תזונה ומחלות לב: בחינת ההמלצות ומקורות המידע המחקריים להמלצות אלו; תזונה ויתר לחץ דם: אפידמיולוגיה וגורמי סיכון ללחץ דם גבוה, הקשר התזונתי, דיאטת DASH; אוסטאופורוזיס: גורמים תזונתיים המשפיעים על מחלת האוסטאופורוזיס; תזונה "בריאה": תזונה ים-תיכונית כמודל לתזונה "בריאה", סקירת נתונים ותוצאות מחקרים; תזונה וסרטן: סקירת גורמי סיכון תזונתיים לסוג סרטן שונים; תזונה באמצע החיים: גיל המעבר בנשים כאתגר תזונתי ובריאותי

דרישות הקורס: הגשת 3 תקצירים על 3 מאמרים שונים שינתנו ע"י המרצה במהלך הקורס; מצגת על אחד מנושאי הקורס- בחינת הקשר בין מרכיב תזונתי או חשיפה תזונתית ומחלה מסוימת – המצגת תיעשה בזוגות

שיטת ההערכה: 40% הגשת תקצירים ו- 60% מצגת מסכמת
ספר לימוד:

Skills. Nutrition in Health and Disease

שם הקורס: אפידמיולוגיה תזונתית של ילדים – 48324004

מרכזי הקורס: דר' א. גזלה ופרופ' ד. שחר

דרישות קדם: קורס בסיסי באפידמיולוגיה וסטטיסטיקה

סטטוס הקורס: קורס בהתמחות אם וילד ומשותף עם התמחות בקידום בריאות ורפואה מונעת

היקף הקורס: 2 שעות שבועיות, 2.00 נקודות זכות

מספר תלמידים: מוגבל ל-25 נרשמים

מטרות הקורס: לבחון את תפקיד התזונה מילדות לבגרות; לבחון את ההשפעה של הרגלי תזונה בילדות של בריאות בבגרות; לבחון שיטות הערכה תזונתית בגיל הילדות-הערכה קלינית ומחקרית; להקנות לסטודנטים יכולת בחינה והבנה של נתונים באפידמיולוגיה תזונתית של ילדים

פירוט נושאי ההוראה: מבוא- תזונת ילדים בארץ ובעולם, הקשר לבריאות, חשיבות התזונה לבריאות ולהתפתחות הילד- פרופ' דנית שחר; תזונה לפני ובמהלך ההריון, השפעת תזונת האם על תוצאי ההריון (ההרצאה תינתן באנגלית) - קתי אבו-סעד (סטודנטית לדוקטורט); השמנת ילדים – אפידמיולוגיה והשפעה על תחלואה עתידית - פרופ' דנית שחר; גישות טיפוליות לטיפול בהשמנה בגיל הילדות - ורד קאופמן-שריקי (סטודנטית לדוקטורט); תזונה וסוכרת נעורים - גילה פיימן; מחסורים תזונתיים בגיל הילדות, מחסור בברזל ואנמיה - דר' נטשה בילנקו; "חזרה להנקה"-המהפכה הגדולה בהזנת תינוקות - עינת אופיר; הפרעות אכילה בקרב מתבגרים - דר' שוש ארבל; שירותים תזונתיים בקהילה - יעל ענבר-דיאטנית משה"ב; הפרעות אכילה בתינוקות - דר' גל מאירי; פורמולות לתינוקות - פרופ' צבי וייצמן; FTT בילדים, הערכה תזונתית והתערבות תזונתית - דר' אלי גזלה ונעה וייס

דרישות הקורס: נוכחות ב-10 הרצאות לפחות והשתתפות פעילה ומבחן מסכם או מצגות

עבודת סיום: עבודת הסיום בקורס אפידמיולוגיה תזונתית של ילדים הינה עבודה המתארת תכנית התערבות תזונתית לילדים בקהילה. יש לערוך את העבודה לפי ראשי הפרקים הבאים: נושא העבודה; הגדרת הבעיה כולל אוכלוסיית היעד (בנים, בנות, גילאים); אפידמיולוגיה של הבעיה, פיזור בארץ ובעולם; השלכות בריאותיות; ייחודה וחשיבותה של ההתערבות המוצעת; תיאור מפורט של ההתערבות וביסוס ספרותי לבחירה של התערבות זו; דרכי ביצוע של ההתערבות; הערכת השפעותיה של ההתערבות על בריאות המשתתפים; סיכום. העבודה לא תעלה על 10 עמודים ברווח של 1.5. תיאום הנושאים יתבצע עם רכזי הקורס במהלך הקורס או בדואר אלקטרוני dshahar@bgu.ac.il

שיטת ההערכה: נוכחות ב-10 הרצאות לפחות והשתתפות פעילה-20%; מבחן מסכם או מצגות-80%

תקנון כתיבת והגשת עבודת גמר (תיזה) (48329989+48329990)

תלמיד פעיל במעמד "מן המניין" שהתקבל למסלול מחקרי חייב להגיש עבודת גמר (תיזה). על התלמיד למצוא מנחה שיביע נכונות להנחותו, מרשימת מורי התוכנית או כל מורי הפקולטה למדה"ב, באוניברסיטת בן גוריון בנגב. ניתן לבחור מנחה ממערך אקדמי אחר בתנאי שאחד ממורי התוכנית גם ישתתף בהנחיית התלמיד.

תכלית העבודה

תכלית עבודת הגמר היא העמקה בתחום מדעי מסוים וגיבושו בכתב. עבודת הגמר צריכה לשקף את שליטתו של התלמיד בכלים המדעיים: בקיאות בשיטות המחקר, יכולת לנתח באופן עצמאי ולנסח בצורה ובסגנון מקובל בתחום המחקרי. עבודת הגמר יכולה להיות עיונית או יישומית, או מעשית.

כללי

- א. עבודת הגמר תיעשה במסגרת לימודיו של התלמיד במחלקה וכחלק מהחובות לתואר.
- ב. בשלב ראשון על התלמיד להגדיר נושא לעבודה ולקבל הסכמה של מנחה להדרכתו. על התלמיד להגיש לועדת ההוראה מכתב פניה לאישור הנושא והמנחה. יש ללוות את המכתב בתקציר קצר (לא יותר מעמוד) המתאר את הנושא וחשיבותו ומטרות המחקר.
- ג. בחירת מנחה: כל חבר סגל מן המניין במחלקה רשאי לשמש כמנחה בתחום התמחותו. ועדת ההוראה מחלקתית רשאית, במקרים מיוחדים, להמליץ בפני ועדת ההוראה של התוכנית על אישור מנחה ממחלקה

אחרת.

- ד. כתיבת הצעה לתוכנית המחקר: על התלמיד להגיש הצעה מפורטת של תוכנית המחקר לאישור ועדת ההוראה. ההצעה צריכה להיות מלווה באישור ועדת הליסינקי (ראה הנחיות לכתיבת ההצעה בהמשך). ועדת ההוראה של התוכנית תמנה קורא נוסף להצעה לעבודת גמר ותאשר את תכנית עבודת הגמר. רק לאחר אישור זה יכול התלמיד להתחיל בכתיבת עבודת הגמר.
- ה. שינוי בנושא עבודת הגמר או החלפת מנחה מחייב הליך דומה לזה של אישור הצעה לעבודת גמר. עם סיומה של עבודת הגמר תוגש העבודה לוועדת שיפוט שתיקבע על ידי יו"ר ועדת ההוראה של התוכנית. ועדת השיפוט תכלול לפחות שלושה חברי סגל: המנחה, חבר אחד לפחות שאיננו נמנה על חברי הסגל של התוכנית וחבר אחד לפחות שנמנה על חברי הסגל של התוכנית – יו"ר.
- ו. התלמיד יוזמן לבחינת גמר בפני ועדת השיפוט וזאת לאחר שוועדה זו תמצא שהעבודה ראויה להגנה.
- ז. ועדת השיפוט תקבע בתום הבחינה אם העבודה ראויה להגשה, טעונה תיקונים מזעריים, מחייבת בחינה נוספת או נדחית.
- ח. לאחר ביצוע התיקונים, אם נדרשו, תוגש העבודה כרוכה וחתומה למזכירות התוכנית.

הנחיות לכתיבת הצעת מחקר לסטודנטים בתואר שני בבריאות הציבור ואפידמיולוגיה

- א. **היקף ההצעה:** מוגבל ל-10 עמודים מודפסים ברווח וחצי (לא כולל עמוד השער, טבלאות דמה, רשימת מקורות ונספחים כגון שאלונים).
- ב. **אישור ועדת אתיקה:** יש לצרף להצעה אישור של הגשת בקשה ל"ועדת הליסינקי" או ועדת אתיקה פקולטית לביצוע המחקר, לפי הצורך, לתאריכים המתאימים.
- ג. **על ההצעה לכלול את הסעיפים הבאים:**
1. עמוד שער הכולל את נושא המחקר בעברית ובאנגלית, שם הסטודנט/ית, שמות המנחים וחתימותיהם ותאריך הגשת ההצעה.
  2. תקציר מובנה ו-3-5 מילות מפתח (ללא מקורות), בעברית ובאנגלית (כל אחד עמוד 1)
  3. רקע מדעי קצר ומתומצת. רקע מדעי על הידוע עד כה בנושא המחקר, מה התבצע בעבר וחשיבות הנושא. חשוב לציין מקורות ולהתבסס על הספרות העדכנית.
  4. חשיבות המחקר המוצע (1/2 עמוד)
  5. מטרת המחקר: מטרה כללית ומטרות משנה (ספציפיות). יש לפרט את המטרות הכלליות של העבודה (Objectives) ולציין את מטרות המשנה (Specific aims) בצורה אופרטיבית וברורה.
  6. השערות המחקר
  7. תכנית ושיטות לביצוע המחקר:
    - א. סוג המחקר המוצע
    - ב. אוכלוסיית המחקר: קריטריונים להכללה ולהוצאה
    - ג. המדגם ושיטת הדגימה
    - ד. מהלך המחקר
    - ה. מקורות המידע, שיטת איסוף הנתונים וכלי המחקר
    - ו. הגדרות של משתני המחקר (תלויים ובלתי תלויים בנפרד)
    - ז. חישובי עוצמה או גודל המדגם (כולל ההנחות העומדות בבסיס החישוב)
    - ח. תוכנית עיבודים ושיטות סטטיסטיות
  8. מגבלות המחקר.
  9. היבטים אתיים (כולל הצהרה שמחקר יבוצע אך ורק לאחר אישור ועדת אתיקה, הבטחת שמירת סודיות, צנעת הפרט וחסיון הנתונים במחקר)
  10. לוח זמנים לביצוע המחקר
  11. תפקידי הסטודנט/ית במחקר: יש לפרט מהו חלקו הספציפי של הסטודנט בביצוע המחקר
  12. טבלאות דמה עיקריות
  13. רשימת מקורות לפי סגנון VANCOUVER ממוספרים לפי הסדר המופיע בגוף ההצעה

הנחיות להגשת הצעה לעבודת גמר

ההצעה תוגש למנחה ב-3 עותקים שידאג להעבירה חתומה ומאושרת למזכירות התוכנית. הצעות המחקר יוגשו באמצעות מזכירות התוכנית לוועדה לשיפוט הצעות מחקר. לאחר הערכת ההצעה ע"י הוועדה יקבל הסטודנט מכתב ובו יסוכמו הערות הוועדה לגבי ההצעה. הצעה יכולה לקבל אישור לביצוע, יכולים להידרש תיקונים אשר יוגשו ויאושרו ע"י הוועדה, יכולים להידרש תיקונים שיאושרו ע"י המנחה או שההצעה לא תקבל אישור לביצוע. אי לכך מומלץ לסטודנטים שלא להתחיל בעבודה על התיזה לפני קבלת האישור מן הוועדה.

הנחיות לביצוע עבודת גמר

עבודת הגמר תוגש כתובה בשפה העברית על פי כללי הכתיב המלא. לא ייעשה שימוש בביטויים לועזיים, כאשר יש ביטויים חלופיים בעברית. ניתן להוסיף ביטויים בלועזית בסוגריים לאחר הביטויים בעברית. מספור הדפים ייעשה בספרות רגילות בגוף העבודה ובספרות רומיות בדפי התקציר. כל הטבלאות והאיורים ישאו כותרת וימוספרו באופן יחידני. משוואות, סימנים וסמלים יירשמו בגוף העבודה על פי התקנים המקובלים בתחום. משוואות המופיעות בשורה נפרדת תמוספרנה בצד ימין בתוך סוגריים.

ציטוט המקורות ייעשה על פי הדוגמאות הבאות:

כאשר למאמר או לספר מחבר אחד: Williams (1996)

כאשר למאמר או לספר שני מחברים: Williams and Donny (1996)

כאשר למאמר או לספר יותר משני מחברים:

בפעם הראשונה יצוטטו כולם Williams, Donny and Cohen (1998)

בהמשך ניתן לציין Williams et al (1998).

תוכן העניינים - יפורט עד דרגה שלישית, דהיינו, פרקים, סעיפים ותת סעיפים. בנוסף ובנפרד על פי הצורך רשימת טבלאות ואיורים ורשימת נספחים.

תקציר העבודה - העבודה תכלול תקציר בעברית ובאנגלית, שניהם כתובים באותה מתכונת. אורך התקציר לא יעלה על 500 מילים. מיד לאחר התקציר יש לרשום 5-10 מילים או ביטויים שמהווים מילות מפתח של העבודה.

גוף העבודה - גוף העבודה כולל את הפרקים המפורטים מטה:

1. תקציר בעברית ובאנגלית

2. סקר ספרות - בדבר אופן הציטוט ראה לעיל

3. מטרת העבודה, חשיבות והשערות המחקר

4. שיטת המחקר – אוכלוסייה ומדגם, סוג המחקר, שיטות המחקר, שיטות לעיבוד וניתוח סטטיסטי

5. ממצאים – תיאור הממצאים, טבלאות וגרפים

6. דיון – אינטרפרטציה של הממצאים בהשוואה להשערות המחקר וממצאים של חוקרים אחרים.

7. מגבלות המחקר

8. מסקנות והמלצות

9. רשימת ספרות תופיע בדף נפרד כאשר בראשה כותרת. הסדר יהיה על פי הא"ב או עפ"י סדר כתיבה

העבודה, ובשיטה אחידה. ישנה אבחנה בין ספרים ומאמרים. הדוגמאות מטה מבהירות את התצורה

שבה יש לרשום את הרשימה. בכל מקום שמצוין שימוש בקו מוטטה ניתן גם להשתמש בקו תחתי.

א. ספרים

שם המחבר (שם המשפחה תחילה), שנה, שם הספר (מודגש בקו או קו מוטטה), (מהדורה),

מקום ההוצאה, שם ההוצאה, עמודים, לדוגמה:

Ramelt, R.P., 1974, *Strategy, Structure and Economic Performance*, (2d ed.)

Cambridge, MA: Harvard University Press.

ב. פרק בספר ערוך

Tushman, M.L., and Romanell, E., 1985. "Organizational Evolution: A Metamorphosis

Model of Convergence and Reorientation." In L.L. Comings and B.M. Staw (Eds)

Research in Organizational Behavior. Vol. 7: 171 - 222. Greenwich, CT: JAI Press.

ג. מאמרים

שם המחבר (משפחה תחילה), שנה, שם המאמר (במירכאות), שם העיתון (מודגש וקו תחתי), מס'

הכרך, מס' העמודים.

Locke, E.A., Latham, G.P., & Erez, M., 1988 "The determinants of goal acceptance

and commitment." *Academy of Management Review* 13: 23-39.

ציטוט קבוצת חוקרים אשר פרסמה מספר מאמרים באותה שנה, יופיעו ברשימת הספרות כמקובל

לפי סדר א"ב בתוספת השני וכן תוספת של a,b,c, וכד' כגון:

Reichel, A. and ....1998 a

Reichel, A. and ....1998 b

כאשר המחבר של פרסום כלשהו לא ידוע מקובל להכניס ברשימת הספרות את הציטוט כדלקמן:

Anon (1998)...

הערכת עבודת הגמר - הגשת עבודת הגמר וקביעת בחינה

- השלים התלמיד את עבודת הגמר, יגישה למנחה לא כרוכה כמספר חברי הועדה ועוד אחד. עבודת הגמר כשהיא מאושרת בחתימתו של המנחה תועבר לטיפולן של וועדות ההוראה האחריות למינוי ועדת שיפוט. מצאה וועדת השיפוט שהעבודה ראויה להגנה תיקבע בחינת גמר. בתום הבחינה יינתן ציון לבחינה ויקבע מעמדה של עבודת הגמר.
- א. העבודה מתקבלת ללא צורך בתיקונים.
- ב. יש צורך בתיקונים מזעריים באחריות המנחה. ציון בחינת הגמר ייקבע. את העבודה המתוקנת יש להגיש תוך חודש ימים מיום הבחינה.
- ג. יש צורך בתיקונים מהותיים, ללא בחינה חוזרת. העבודה תיבדק פעם נוספת על ידי חברי ועדת השיפוט. התיקונים יוגשו תוך 6 חודשים מיום הבחינה.
- ד. יש צורך בתיקונים מהותיים עם בחינה חוזרת. העבודה תיבדק פעם נוספת על ידי חברי ועדת השיפוט. התלמיד יבחן בחינה נוספת בתנאי שהעבודה ראויה לבחינה. התיקונים יוגשו תוך ששה חודשים ממועד הבחינה הראשונה.
- ה. דחייה מוחלטת של העבודה.
- לא ניתן להגיש לוועדת השיפוט תיקונים של עבודה יותר מפעם אחת. בתום התהליך תקבע הועדה את הציון על בסיס העבודה והבחינה. הושלם תהליך תיקון העבודה, תוגש העבודה למזכירות התוכנית ב-5 עותקים כשהיא כרוכה, חתומה על ידי המנחה וועדת ההוראה המחלקתית.

סדרי ייעוץ ורישום במחשב

תלמיד שהצעתו לעבודת גמר אושרה, מזכירות התוכנית תרשום אותו כתלמיד במסלול "מחקרי עם עבודת גמר". בכל סמסטר שלאחר מכן יש להירשם לקורס "כתיבת עבודת גמר". הגיש התלמיד את עבודת הגמר המאושרת על ידי המנחה למזכירות התוכנית לפני תחילת הסמסטר יהיה פטור מרישום לקורס במחשב ומתשלום שכר לימוד עבור הסמסטר, פרט לדמי בחינה. אם הוחזרה העבודה לתיקונים מהותיים, חייב התלמיד ברישום במחשב ובתשלום שכר לימוד בהתאם. תלמיד שסיים את כל חובות הקורסים וטרם השלים את ההליכים של אישור הצעה לעבודת גמר, יבצע רישום לקורס "מועמדות לעבודת גמר". לאחר שתאושר ההצעה, תדאג מזכירות התוכנית להעביר את הרישום מ"מועמדות לעבודת גמר" ל"עבודת גמר".

דוגמא לדף שער של הצעת מחקר

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הבריאות
התכנית לבריאות הציבור

מוגש בתאריך: _____

מגישה/ה _____

שם המנחה _____

שם מנחה נוסף _____

נושא המחקר בעברית ובאנגלית:

תאריך: _____

תאריך: _____

תאריך: _____

חתימת התלמיד/ה _____

אישור המנחה/ים _____

אישור ועדת מוסמכים של המחלקה _____

הוראות טכניות לכתיבת עבודת גמר

1. נייר - לבן, גודל A4, משקל מינימאלי 60 גרם.
2. הדפסה - ברווח וחצי.
3. העתקים - בדפוס או זירוקס מאיכות טובה.
4. שוליים וריווח - שוליים של 4 ס"מ לכריכה, ולפחות 1 ס"מ בכל אחד משלושת הצדדים הנותרים. הרווח בין השורות יהיה רווח וחצי.
5. מספור - בראש העמוד באמצע יופיע מספר העמוד. העמודים ימוספרו באופן שוטף. התקציר ימוספר בספרות רומיות או באותיות עבריות, גוף העבודה ימוספר במספרים ערביים.
6. פסקאות - הפסקאות יסומנו בכל שיטת מספור, כאשר המספר הראשון יציין את הפרק.
7. איורים - במחשב או בדיו שחורה, שאינה ניתנת למחיקה. צילומים יהיו בהדפסה מבריקה או בזירוקס עם ניגודי גוונים ברורים.
8. דך כריכה - מצ"ב דוגמא (בעברית ובאנגלית).
9. דף כותרת - (שער פנימי) – מצ"ב דוגמא.
10. משוואות - סימנים וסמלים יירשמו בגוף העבודה בהתאם לסטנדרטים הבינלאומיים המקובלים. מספרי המשוואות יופיעו בסוגריים בצד ימין קרוב לשוליים.
11. אורך ומבנה העבודה - אורך העבודה כ-50 עמודים (לא כולל רשימת הספרות המקצועית). החלוקה המומלצת היא כ-10 עמודים להקדמה, כ-10 עמודים לשיטות העבודה, וכ-30 עמודים יוקדשו לתיאור התוצאות והדיון.
12. תקציר - א. אורכו לא יעלה בדרך כלל על 500 מילים.
ב. בראש עמוד התקציר יופיעו הפרטים הבאים: שם העבודה, שם המחבר, הצהרה - שהעבודה היא עבודת גמר לתואר מוסמך מטעם אוניברסיטת בן גוריון, השנה.
ג. התקציר יוגש בעברית ובאנגלית.
13. תוכן העניינים - הרשימה תפורט עד לדרגה השלישית, כלומר: פרקים, סעיפים ותת סעיפים (בעברית ובאנגלית).
14. מקורות ספרותיים - רשימת המקורות הספרותיים תופיע בסדר הבא:
ספרים - שמות המחברים (שם משפחה תחילה), שם מלא של הספר, שם הפרק, העמוד המצוטט, שם ההוצאה, מקום ההוצאה, השנה.
מאמרים - שמות המחברים (שם משפחה תחילה), שם מלא של המאמר, שם העיתון (בקיצור המקובל), מס' הכרך, העמודים, השנה.
15. מספור המקורות הספרותיים - בגוף העבודה יצוין המקור על-ידי רישום בסוגריים של מספר המקור, כפי שהוא מופיע ברשימת המקורות הספרותיים, או רשימת המקורות תהיה ערוכה על-פי סדר אלפביתי.
16. סדר הצגת העבודה:

- א. דף הכריכה
- ב. דף הכותרות
- ג. תקציר בעברית
- ד. הבעת תודה, אם יש
- ה. תוכן העניינים
- ו. רשימת הטבלאות והאיורים
- ז. רשימת קיצורים
- ח. גוף העבודה:

1. מבוא:

- א. סקירת ספרות רלוונטית
- ב. מטרת
- ג. השערות
- ד. חשיבות
- 2. שיטות:

- א. אוכלוסיית המחקר, שיטת המחקר וחישוב גודל המדגם
- ב. שיטות לאיסוף נתונים
- ג. מקורות הנתונים
- ד. שיטות לעיבוד וניתוח הנתונים
- ה. שיטות מעבדה, אם רלוונטי

3. תוצאות

4. דיון ומסקנות

- ט. רשימת ספרות
- י. נספחים, אם יש
- יא. תוכן העניינים באנגלית
- יב. תקציר באנגלית
- יג. דף הכותרת באנגלית
- יד. דף הכריכה באנגלית

17. כריכה - סעיפים א - י
 הכתובים עברית, יכורכו בצידם הימני.
 הכתובים באנגלית, יכורכו בצידם השמאלי.
 - סעיפים יא - יד

אוניברסיטת בן – גוריון בנגב

הפקולטה למדעי הבריאות

המחלקה לבריאות הציבור

נושא החיבור _____

חיבור לשם קבלת התואר מוסמך בבריאות הציבור

מאת _____

תאריך לועזי _____

תאריך עברי _____

נושא הציבור _____

חיבור לשם קבלת התואר מוסמך בבריאות הציבור

בפקולטה למדעי הבריאות

אוניברסיטת בן – גוריון בנגב

מאת _____

שם המנחה _____

המחלקה _____

שם המחבר _____

אישור המנחה/ים _____

אישור יו"ר הועדה המחלקתית _____

תאריך _____

תאריך _____

תאריך _____

Ben-Gurion University of the Negev
Faculty of Health Sciences

Department of Public Health

Name of thesis _____

Thesis submitted in fulfillment of the requirements for the Master in Public Health degree

By _____

Month, year _____

Title page

Name of thesis _____
_____

Thesis submitted in fulfillment of the requirements for the Master in Public Health degree
in Faculty of Health Sciences
Ben-Gurion University of the Negev

By _____

Supervised by _____

Department _____

Submitted by _____ Date _____

Approved by supervisor(s) _____ Date _____

Approved by head of curriculum committee _____ Date _____